

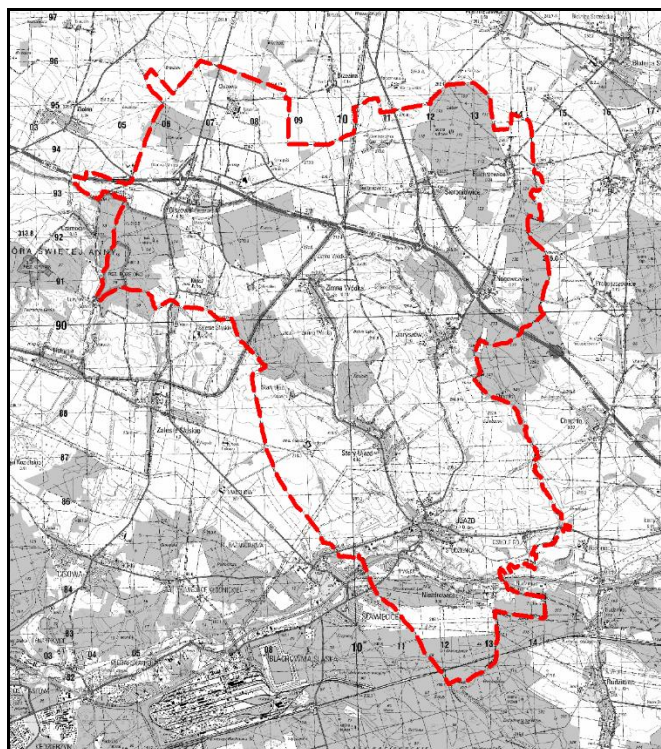
Geologic

44-203 Rybnik, Strzelecka 78

Tel: 502773557

email: geologic1@wp.pl

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PLANU OGÓLNEGO GMINY UJAZD

Zleceniodawca: Urząd Miejski w Ujeździe
ul. Sławięcicka 19
47-143 Ujazd

Autor: Tomasz Miłowski

Data wykonania: 25 września 2025 r., 3 listopada 2025 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	4
1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	7
1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	8
1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY	8
2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA	13
2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE	13
2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA	13
2.3 WODY POWIERZCHNIOWE	13
2.4 WODY PODZIEMNE.....	16
2.5 KLIMAT	18
2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI	27
2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	27
2.6.2 GLEBY	27
2.7 ZASOBY NATURALNE	29
2.8 PRZYRODA OŻYWIONA.....	37
2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004	43
2.10 KRAJOBRAZ	50
2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH	56
3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO.....	56
5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO GMINY.....	57
5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE	57
5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE.....	57
5.3 WPŁYW NA KLIMAT	57
5.4 POWIERZCHNIA ZIEMI	58
5.4.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU	58
5.4.2 WPŁYW NA GLEBY	58
5.5 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE	58
5.6 WPŁYW NA PRZYRODĘ OŻYWIONĄ	59
5.7 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY	61
5.8 WPŁYW NA KRAJOBRAZ	63
5.9 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH.....	64
5.10 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	64
5.10.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	64
5.10.2 KLIMAT AKUSTYCZNY	65
5.10.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	66
5.10.4 GOSPODARKA ODPADAMI	66
5.10.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE	67
5.10.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE	67
6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	68
7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	68
8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000	69

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	69
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNY...	70
11. LITERATURA	79

Spis rysunków

Rys. 1 Wskazanie terenów z możliwością urbanizacji

Oświadczenie zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

Oświadczam, że ja, Tomasz Miłowski spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 pkt 1 i 2 ww. ustawy: w 2003 r. ukończyłem studia wyższe z dziedziny geologii oraz w 2011 r. studia podyplomowe z zakresu prawnych problemów górnictwa i ochrony środowiska. W latach 2005 – 2025 wykonałem lub brałem udział w wykonaniu kilkuset prognoz oddziaływania na środowisko, raportów oddziaływania na środowisko oraz innych opracowań dotyczących ochrony środowiska. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

 Geologic
Tomasz Miłowski
44-203 Rybnik, ul. Strzelecka 78
tel. 502 773 557 e-mail: geologic1@wp.pl
NIP 6-2-283-41-91, REGON 241759860
Tomasz Miłowski

1. WPROWADZENIE

1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Ujazd, sporządzonego w 2025 r.

Należy mieć na uwadze, że Plan Ogólny Gminy jest specyficznym dokumentem, który nie ustala, ani nie reguluje kwestii takich jak np. możliwość wprowadzania zalesień, rodzaj prowadzonych upraw polowych, ochrona zabytków, realizacja zadań ochronnych na terenach chronionych, melioracje wodne czy sposoby polowań. Problemy te regulują odrębne przepisy. Plan Ogólny Gminy wyznacza zaś strefy planistyczne, na podstawie których będą wykonane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz wydawane decyzje o warunkach zabudowy. Dopiero na etapie mpzp istnieje możliwość bardziej szczegółowego odniesienia się do konkretnej problematyki np. wskazania wód powierzchniowych czy terenów zalesień, przy czym każdorazowo będą musiały być tu uwzględnione obowiązujące przepisy odrębne z szeregu sfer np. ochrony przyrody, ochrony zabytków, infrastruktury technicznej.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy wynika z przepisu art. 51 ust 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

Podstawowym celem prognozy jest wykazanie jak określone w POG strefy planistyczne wpłyną na środowisko i czy, a jeśli tak to w jakim stopniu, naruszą one zasady prawidłowej gospodarki zasobami naturalnymi. Ze względu na dużą złożoność zjawisk przyrodniczych, ograniczony zakres rozpoznania środowiska oraz ogólny charakter dokumentów planistycznych, ocena potencjalnych przekształceń środowiska wynikających z projektowanego przeznaczenia terenu ma formę prognozy. Przedmiotowy dokument nie rozstrzyga o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami planu ogólnego gminy (dalej POG), a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki jakie niesie za sobą ich realizacja względem poszczególnych komponentów środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne oraz dobra kultury. Należy pamiętać, że konkretyzacja ustaleń POG nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, sam plan ogólny nie jest natomiast podstawą do wydania jakichkolwiek decyzji.

Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

Zgodnie z wyżej wymienionym artykułem sporządzana prognoza:

- a) zawiera

- ustalenia i główne cele projektu planu ogólnego gminy Ujazd oraz jego powiązania z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- informacje na temat przewidywanych możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,

b) określa, analizuje i ocenia

- istniejący stan środowiska,
- potencjalne zmiany stanu środowiska przy braku realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przy realizacji postanowień projektowanego dokumentu,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele zostały uwzględnione,

c) przedstawia

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
- możliwości rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do obszaru Natura 2000.

Projekt Planu Ogólnego gminy Ujazd powiązany jest z następującymi dokumentami:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego z 2019 r. przyjęty Uchwałą Nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r.;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ujazd przyjętej uchwałą nr LXVIII.451.2024 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 29 stycznia 2024 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Ujazd, Ekologika, Opole, 2019 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Ujazd, Geologic Tomasz Miłowski, wrzesień 2025 r.;

Obowiązujące w gminie Ujazd miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (pełne pokrycie gminy):

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zagospodarowania przestrzennego w gminie Ujazd dla części terenów wsi Zimna Wódka zatwierdzony uchwałą nr XIII/101/2004 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 6 lipca 2004 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w gminie Ujazd dla części terenów

wsi Olszowa zatwierdzony uchwałą nr XXIII/103/2004 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 6 lipca 2004 r.;

- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego w gminie Ujazd dla części terenów wsi Nogowczyce zatwierdzony uchwałą nr XXIII/100/2004 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 6 lipca 2004 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego w gminie Ujazd dla terenów położonych w granicach administracyjnych wsi Klucz zatwierdzony uchwałą nr XXV/107/2004 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 31 sierpnia 2004 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego w gminie Ujazd dla terenów położonych w granicach administracyjnych wsi Balcarzowice zatwierdzony uchwałą nr XXVI/110/2004 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 28 września 2004 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części terenów wsi Olszowa, Zimna Wódka, i Sieronowice zatwierdzony uchwałą nr XXVII/155/08 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 28 października 2008 r. wraz ze zmianą zatwierdzoną uchwałą nr XLV.279.2018 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 21 czerwca 2018 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w granicach administracyjnych wsi Niezdrowice zatwierdzony uchwałą nr XXXVI/203/2009 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 28 maja 2009 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części terenów wsi Sieronowice i Zimna Wódka zatwierdzony uchwałą nr XXXVIII/217/09 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 3 lipca 2009 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w granicach administracyjnych wsi Jaryszów zatwierdzony uchwałą nr XLII/233/2009 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 27 października 2009 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w granicach administracyjnych wsi Stary Ujazd zatwierdzony uchwałą nr LIV/292/2010 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 28 października 2010 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla Piaski w Ujeździe zatwierdzony uchwałą nr XVIII.93.2012 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 26 kwietnia 2012 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części terenów położonych w granicach administracyjnych wsi Olszowa zatwierdzony uchwałą nr XX.103.2012 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 27 czerwca 2012 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego w gminie Ujazd dla terenów w granicach administracyjnych wsi Nogowczyce zatwierdzony uchwałą nr XX.104.2012 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 27 czerwca 2012 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego fragmenty wsi Olszowa zatwierdzony uchwałą nr XLIV.251.2014 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 11 września 2014 r.;
- Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego fragmenty miasta Ujazd oraz wsi Niezdrowice zatwierdzony uchwałą nr X.52.2015 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 31 sierpnia 2015 r. wraz ze zmianą zatwierdzoną uchwałą

nr III.25.2024 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 20 czerwca 2024 r.;

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego część wsi Sieronowice zatwierdzony uchwałą nr XXXVIII.229.2017 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 28 grudnia 2017 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Strefy Aktywności Gospodarczej obejmującej część wsi Olszowa, Zimna Wódka i Sieronowice zatwierdzony uchwałą nr XXXIX.236.2018 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 29 stycznia 2018 r. wraz ze zmianą zatwierdzoną uchwałą nr XVIII.140.2020 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 30 marca 2020 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego część miasta Ujazd zatwierdzony uchwałą nr IV.29.2019 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 28 stycznia 2019 r. wraz ze zmianą zatwierdzoną uchwałą nr VI.53.2024 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 30 września 2024 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego część wsi Zimna Wódka i część wsi Sieronowice zatwierdzony uchwałą nr XXII.169.2020 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 21 września 2020 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów inwestycyjnych w północnej części wsi Sieronowice zatwierdzony uchwałą nr XXXVII.245.2021 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 20 września 2021 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu usług publicznych w Niezdrowicach zatwierdzony uchwałą nr XLIX.315.2022 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 29 sierpnia 2022 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów miasta Ujazd zatwierdzony uchwałą nr LXIX.460.2024 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 26 lutego 2024 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów we wsi Olszowa w rejonie Księżego Lasu zatwierdzony uchwałą nr XII.94.2025 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 31 marca 2025 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębu Balcarzowice, gmina Ujazd zatwierdzony uchwałą nr XV.113.2025 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 27 czerwca 2025 r.

1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W celu sporządzenia prognozy przeprowadzono następujące prace:

- zaznajomiono się z projektem Planu Ogólnego Gminy, w tym z wnioskami do POG,
- zaznajomiono się z danymi fizjograficznymi oraz innymi dostępnymi opracowaniami sozologicznymi obejmującymi obszar objęty prognozą,
- dokonano oceny projektu POG w odniesieniu do obowiązujących aktów prawnych, w tym przepisów gminnych,
- przeprowadzono wizję obszaru objętego prognozą w 2025 r.,

- dokonano analizy czynników potencjalnie mogących przynieść negatywne skutki dla środowiska,

1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

W projekcie Planu Ogólnego Gminy Ujazd powinny zostać uwzględnione priorytety w zakresie ochrony środowiska wynikające z dokumentów ustanowionych na szczeblu rządowym, samorządowym, porozumień międzynarodowych oraz projektów dokumentów i dyrektyw Unii Europejskiej.

Poszczególne dyrektywy, międzynarodowe akty prawne zostały wdrożone do polskiego prawodawstwa i tym samym znalazły swoje odzwierciedlenie w projektowanym dokumencie. Projekt analizowanego dokumentu uwzględnia wytyczne i cele ochrony środowiska przyjęte w wyżej wymienionych dyrektywach i konwencjach, poprzez wskazanie stref planistycznych zgodnie z wymogami ochrony środowiska. Uzyskano w ten sposób wysoką zgodność z dokumentami planistycznymi różnego szczebla, co pozwala wnioskować, że związane z nimi cele będą osiągnęte również przez ustalenia funkcjonalne wynikające z projektu planu. Zostało utrzymane założenie strategiczne dokumentów wszystkich poziomów, że celem generalnym rozwoju jest rozwój zrównoważony, przez który należy rozumieć zrównoważony udział wszystkich istotnych czynników ekologicznych, gospodarczych i społecznych.

1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY

Celem sporządzenia **planu ogólnego gminy** (planowania przestrzennego na poziomie lokalnym) jest ustalenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska, poprzez ochronę terenów zielonych, wód powierzchniowych i podziemnych, zasobów naturalnych i cennych przyrodniczo obszarów. Określa, jak będą rozwijane różne części gminy, w tym strefy mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe, rolnicze czy rekreacyjne. **Zabezpieczenie ładu przestrzennego** pomoże uniknąć chaotycznej zabudowy chroniąc wartości estetyczne oraz funkcjonalne przestrzeni. Plan uwzględnia potrzeby dotyczące realizacji dróg, kanalizacji, wodociągów i innych obiektów publicznych. Podczas sporządzania projektu planu ogólnego, mieszkańcy mają wpływ na kształtowanie swojej okolicy i mogą liczyć na zachowanie określonych standardów życia.

Wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne, uwzględniać będą dotychczasową politykę przestrzenną gminy Ujazd, cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wskazane w dotychczas obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ponadto przy wyznaczaniu stref planistycznych wykorzystano Strategię rozwoju gminy Ujazd na lata 2025-2032, w szczególności Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z kluczowymi uwarunkowaniami rozwojowymi, który w myśl art. 13b pkt

1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stanowi podstawę do określania polityki przestrzennej gminy.

Zgodnie z art. 13h ust. 1 i ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z projektem planu ogólnego sporządza się uzasadnienie składające się z części tekstowej i graficznej. Część tekstowa uzasadnienia planu ogólnego zawiera wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia stref planistycznych w granicach określonych w planie ogólnym oraz sposobu uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy. Część graficzna uzasadnienia, to graficzna prezentacja danych stanowiących uwarunkowania, w tym uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, infrastruktury technicznej, górnicze, uwzględniane w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego. Z części graficznej uzasadnienia, wynika, w jaki sposób te uwarunkowania wpłynęły na sformułowanie ustaleń planu ogólnego.

W każdej z wyodrębnionych stref planistycznych ustalono zróżnicowane profile funkcjonalne, które obejmują zarówno obszary przypisane do profilu funkcjonalnego podstawowego, jak i wybrane tereny przypisane do profilu funkcjonalnego dodatkowego. Takie rozróżnienie ma na celu zapewnienie spójności funkcjonalno-przestrzennej oraz efektywnego gospodarowania przestrzenią w granicach administracyjnych gminy Ujazd.

Zgodnie z art. 13d ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przy wyznaczaniu stref planistycznych umożliwiających lokalizację zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności uwzględniono obszary, dla których:

- obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, gdzie określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej;
- zostały wyznaczone obszary uzupełnienia istniejącej zabudowy;
- wyznaczono obszary z istniejącą zabudową mieszkaniową.

Zgodnie z powyższymi ustaleniami planu ogólnego dopuszczają możliwość wskazania w ramach stref wymienionych w art. 13c ust. 2 pkt 1-3 istniejącej zabudowy, która nie została wskazana w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ani nie znalazła się w zasięgu obszaru uzupełnienia zabudowy. Takich terenów na obszarze gminy Ujazd jest kilka, najczęściej stanowią pojedyncze siedliska w obrębie terenów rolnych. Przy wyznaczaniu tych terenów w planie ogólnym kierowano się zasadą wskazania w ramach stosownej strefy (SZ – zagrodowej bądź SJ – jednorodzinnej) faktycznie użytkowanego terenu pod wskazaną funkcję. Najczęściej był to teren, na który składały się istniejąca zabudowa (mieszkaniowa oraz gospodarcza), dojścia i dojazdy, utwardzenia oraz zieleń urządzona towarzysząca zabudowie. Najczęściej teren ten był ograniczony istniejącym ogrodzeniem lub zamykał się użytku ewidencyjnym B lub Br.

Zakres przyporządkowania poszczególnych terenów do danej kategorii funkcjonalnej został określony w tabeli, stanowiącej integralny element planu ogólnego. W planie ogólnym gminy Ujazd ustalono następujące strefy planistyczne:

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną – SW,
Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną – SJ,
Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową – SZ,
Strefa usługowa – SU,
Strefa gospodarcza – SP,
Strefa produkcji rolniczej – SR,
Strefa infrastrukturalna – SI,
Strefa zieleni i rekreacji – SN,
Strefa cmentarzy – SC,
Strefa otwarta – SO,
Strefa komunikacyjna – SK.

We wszystkich strefach – z wyłączeniem strefy komunikacyjnej oraz otwartej – ustalono dolne granice powierzchni biologicznie czynnej, zgodnie z minimalnymi wymaganiami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 3 grudnia 2024 r., dotyczącym zmiany rozporządzenia w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów.

Dla określonych stref planistycznych jednoznacznie określono górne limity parametrów zabudowy, obejmujące intensywność, wysokość oraz procentowy udział powierzchni zabudowy.

Ustalenia planu ogólnego gminy Ujazd nie przesądzają o możliwości realizacji zabudowy o określonej funkcji ani parametrach technicznych, nawet jeśli mieszczą się one w granicach wyznaczonych dla danej strefy planistycznej. Profile funkcjonalne oraz przypisane im wskaźniki zagospodarowania przestrzennego stanowią jedynie ramowe – minimalne i maksymalne – wytyczne, w obrębie których możliwe będzie kształtowanie przyszłej zabudowy.

Plan ogólny uwzględnia dokumenty regulujące zagadnienia związane z planowaniem przestrzennym opracowanych zarówno na szczeblu gminnym, regionalny oraz wojewódzkim.

Główną determinantą wyznaczania stref planistycznych w planie ogólnym były przeznaczenia terenów określone w obowiązujących na terenie gminy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zarówno w zakresie przeznaczeń podstawowych jak też przeznaczeń uzupełniających lub dopuszczalnych. Gmina Ujazd w 100% pokryta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, z czego wszystkie obszary zurbanizowane i wskazane do zabudowy posiadają ustalenia w zakresie zasad zabudowy i wskaźników zagospodarowania.

Szeroka gama kategorii terenów w ramach stref planistycznych nie pozwala na dokładne określenie lokalizacji przedsięwzięć najsilniej oddziałujących na środowisko. Takie rozróżnienie możliwe będzie dopiero po zrealizowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających ustalenia POG. Dla poszczególnych kategorii terenu projekt POG nakreśla podstawowe kierunki przeznaczenia (np. w strefie SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, przewiduje się funkcję mieszkaniową wielorodzinną, ale dopuszczalne jest również przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługi, infrastrukturę techniczną, ogródki działkowe czy zielenią urządzone). Wobec powyższego dokładne przeznaczenie terenów nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po rozeznaniu lokalnych uwarunkowań środowiska oraz potrzeb inwestycyjnych. Przyjęty w POG sposób kreślenia przyszłej przestrzeni gminy powoduje, że w wielu przypadkach oszacowanie wpływu na środowisko staje się niemożliwe, ponieważ o konkretnym przeznaczeniu (a co za tym idzie np. o zniszczeniu wartościowego siedliska czy stanowiska rośliny chronionej) przesądzała będzie określona lokalizacja na etapie mpzp. Dlatego w niniejszej prognozie przyjęto maksymalny zasięg i skalę oddziaływań. Przykładowo – jeżeli wyznaczono strefę mieszkaniową w projekcie POG, to przyjęto, że w miejscowym planie negatywne oddziaływania mogą zaistnieć na całym jego obszarze. W analizowanym dokumencie wprowadzono odpowiednie wskaźniki urbanistyczne, które nie pozwalają na całkowitą zabudowę terenów, jednakże na dzień dzisiejszy nie wiadomo, które z przestrzeni zostaną zajęte, zależne będzie to bowiem w dużej mierze od ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a w nich zawarte zostaną, wybrane spośród katalogu zawartego w POG dla każdej ze stref planistycznych, przeznaczenia terenu. Trudno jest wskazać jednoznacznie tereny na których zmieni się przeznaczenie, gdyż projekt POG nie wyznacza zdecydowanie nowych kierunków zagospodarowania. Większość nowych terenów to uzupełnienie istniejącej struktury zarówno już stanu istniejącego, jak i stanu planowanego, wynikającego z ustaleń obowiązującego suikzp i mpzp. Projekt POG nie wskazuje nowych terenów na których kształtowałyby się nowe centra rozwoju. Wizja rozwoju gminy oparta jest o istniejącą strukturę, która została już nakreślona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a następnie w uchwalanych tu mpzp.

Pomimo pełnego pokrycia planistycznego gminy Ujazd wyznaczono również obszar uzupełnienia zabudowy. Generalnie wyznaczenie tego obszaru ma duże znaczenie na terenach gdzie brak jest obowiązującego mpzp, co obecnie nie dotyczy gminy Ujazd. Nie można jednak wykluczyć, że na skutek jakichś okoliczności np. zmian prawnych czy sporów sądowych niektóre mpzp przestaną obowiązywać. Na obszarze uzupełnienia zabudowy dopuszczalne będzie wydawanie decyzji o warunkach zabudowy, poza nim zaś konieczne będzie sporządzenie mpzp. Obszar uzupełnienia zabudowy ma duże znaczenia w przypadku terenów na których nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Poza strefą OUZ nie będzie możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy, ewentualna zmiana przeznaczenia będzie wymagała uchwalenia miejscowego

planu zagospodarowania przestrzennego, oczywiście również zgodnego z profilem danej strefy. Oprócz aspektu formalno-prawnego związanego z możliwością wydawania decyzji o warunkach zabudowy w przypadku stwierdzenia nieważności planu miejscowego posłużył do właściwego wyznaczenia stref planistycznych, o których mowa w 13c ust. 2 pkt 1-3 ustawy.

Generalnie zaproponowane w projekcie POG kierunki rozwoju gminy opierają się na istniejącym zagospodarowaniu terenu oraz na ustaleniach obowiązujących dokumentów planistycznych. W niektórych przypadkach pojawiają się nowe rejony urbanizacji, jednak w zdecydowanej większości na terenach gruntów rolnych oraz w uzupełnieniu już istniejącej zabudowy.

Plan ogólny zachowuje i dąży do zachowania oraz ochrony obiektów o szczególnej wartości i znaczeniu dla kultury i historii gminy, w szczególności zabytków oraz stanowisk archeologicznych a także uwzględnia wybitne walory przyrodniczo-krajobrazowe wyróżniające gminę Ujazd na tle innych gmin województwa opolskiego. Czyni to w ramach określonych przywołanym wcześniej rozporządzeniem określając strefy funkcjonalne, profil podstawowy, profil dodatkowy i wskaźniki urbanistyczne.

Za pozytywne należy uznać, że projekt POG wskazuje tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków, zwłaszcza dolinę Kłodnicy. W szczególności wolne od zabudowy zachowano tereny wartościowych siedlisk znajdujące się w obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” oraz Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny oraz dużą część terenów proponowanych form ochrony przyrody. W obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” znajduje się istniejąca zabudowa sołectw Klucz, Olszowa i Zimna Wódka, w obrębie której, głównie na podstawie obowiązujących mpzp oraz stanu istniejącego wskazano tereny z możliwością urbanizacji, na tych terenach nie występują jednak siedliska chronione w ramach obszaru Natura 2000.

W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W szczególności postawiono nacisk na pozostawienie wolnymi od zabudowy jak największych terenów w obrębie obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego, w tym najwartościowszych siedlisk przyrodniczych. Za wyjątkiem kilku terenów wskazanych już w obowiązujących mpzp oraz uzupełnienia zabudowy w obrębie wsi Olszowa, Zimna Wódka i Klucz rozległe powierzchnie rolne i leśne Garbu Chełmu, chronione w ramach ww. form ochrony przyrody pozostawiono wolne od zabudowy. Również teren rezerwatu „Boże Oko” wraz z otoczeniem pozostawiono wolny od zabudowy. Na pozostałym obszarze gminy, poza terenami chronionymi, wskazano dość rozległe powierzchnie stref SP – strefy gospodarczej oraz stref SO z możliwością realizacji elektrowni fotowoltaicznych. Tego typu tereny wskazano na północ od autostrady A1, w sołectwach Olszowa, północnej części

Zimnej Wódki i Sieronowicach, głównie po obu stronach ul. Europejskiej oraz na wschód od drogi krajowej nr 88.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Opracowanie obejmuje gminę Ujazd, znajdującą się w powiecie strzeleckim, w południowo-wschodniej części województwa opolskiego. Powierzchnia gminy wg danych GUS wynosił 8330 ha¹. Zgodnie z danymi GUS w 2024 r. w gminie mieszkało 6359 mieszkańców, z czego na obszarze miasta zamieszkiwały 1818 osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 76,5 osoby/km² na terenie gminy, zaś na terenie miasta 123 osób na km². Liczba mieszkańców gminy w latach 2000-2005 maleje, następnie zaczyna rosnać, kształtowała się ona następująco: 2000 r. - 6472 osób, 2005 r. - 6280 osób, 2010 - 6296 osób, 2015 - 6341 osób, 2020 r. 6352 osób. Na terenie gminy wyróżnia się miasto Ujazd oraz dziewięć sołectw: Balcarzowice, Jaryszów, Klucz, Niezdrowice, Nogowczyce, Olszowa, Sieronowice, Stary Ujazd, Zimna Wódka.

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego² południowa część gminy znajduje się w prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), w podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregionie Nizina Śląska (318.5), w obrębie mezoregionu Kotlina Raciborska (318.59), zaś część północna w prowincji Wyżyny Polskie (34), w podprowincji Wyżyny Śląsko-Krakowskiej (341), w makroregionie Wyżyna Śląska (341.1), w obrębie mezoregionu Chełm (341.11).

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski omawiany obszar leży w Dziale Wyżyn Południowopolskich C, Krainie Górnośląskiej C.3, z czego południowa część znajduje się w Okręgu Górnośląskim Właściwym C.3.1, Podokręgu Gliwicko-Knurowskim C.3.1.r, natomiast północna część w Okręgu Rybnicko-Kędzierzyńskim C.3.2, w Podokręgu Zdieszowickim C.3.2.a.

2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Teren gminy położony jest na styku dwóch odmiennych jednostek strukturalnych, część południowa położona jest w obrębie Kotliny Raciborskiej, zaś część północna jest wyniesiona i stanowi już część Wyżyn Śląskiej, a w szczególności niezwykle charakterystycznej jednostki Garbu Chełmu. Kotlinę Raciborską zaścielają zwarte warstwy trzeciorzędowe, zaś Garb Chełmu utwory triasowe, jednak w dużej mierze osady te na całej powierzchni gminy zamaskowane są pokrywami lodowcowych i polodowcowych piasków, żwirów i lessów. Utwory trzeciorzędowe praktycznie nigdzie na terenie gminy nie odsłaniają się na powierzchni.³

Gmina Ujazd położona jest obrębie dużej jednostki geologicznej zwanej Monokliną Przedsudecką. Monoklina Przedsudecka od położonego na południu Bloku Przedsudeckiego oddzielona jest strefą uskoków środkowej Odry oraz uskokiem Toszka. Uskok Toszka stanowi

¹ Powierzchnia zliczona wg ewidencji gruntów 8301 ha;

² Kondracki J., Geografia Regionalna Polski, PWN, Warszawa 2001;

³ Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Ujazd, Ekologia, Opole, 2019 r.;

naturalną linię podziału pomiędzy geologicznie wyodrębnionym wzniesieniem Góry Św. Anny, stanowiącym trzon mezoregionu Chełmu a Depresją Górnośląską, w której zasięgu znajduje się Kotlina Raciborska – południowy mezoregion Niziny Śląskiej.

Gmina Ujazd położona jest ponadto w rejonie subregionu geologicznego tzw. Progu Środkowotriasowego, stanowiącego część jednostki Wyżyny Śląskiej. Próg Środkowotriasowy jest skutkiem ruchów tektonicznych, a w budowie geologicznej występują utwory dolnego i środkowego triasu.

Podłoże skalne gminy Ujazd budują skały osadowe karbonu dolnego. Najstarszymi seriami skalnymi podłoża geologicznego są tu utwory tzw. kulmu, wykształcone w postaci szarogłazów, piaskowców, mułowców i iłowców okresie orogenezy warycyjskiej. Strop skał dolnego karbonu zalega na głębokości rzędu ~170 m. ppt., zaś jego wychodnie na powierzchnię obserwuje się już na zachód od obszaru gminy, np. w rejonie Gogolina.

Na serii utworów dolnokarbońskich spoczywają osady z ery mezozoicznej - są to lądowe osady pstrego piaskowca o miąższości ~130 m, reprezentujące trias dolny oraz morskie osady triasu środkowego tj. wapienia muszlowego o miąższości ~50 m. Utwory tej ery reprezentowane są poprzez osady wykształcone w postaci grubych ławic wapieni, dolomitów i wapieni marglistych warstw gogolińskich i błotnickich. Ich łączna miąższość dochodzi do 100 m. Wychodnie tych skał obserwuje się we wsi Olszowa, rejonie Księżowego Lasu oraz na pograniczu tej wsi z Kluczem. Znajdują się tu wyrobiska poeksploatacyjne wapienia.

W trzeciorzędzie ery kenozoicznej, nastąpiło wydźwignięcie w górę serii skalnych wieku karbońskiego i triasowego, co ukształtowało główne elementy obecnej rzeźby Masywu Chełmu. W okresie trzeciorzędu (neogenu) ery kenozoicznej południowy obszar Gminy Ujazd (na południe od uskoku Toszka) znajdował się w zasięgu morskiego zalewu, w wyniku którego sedymentowały tu osady morskie w postaci piasków i żwirów oraz iłów płomienistych.

Osady młode, datowane na górny trias (kajper i retyk), jurę i dolną kredę ery mezozoicznej nie są tu reprezentowane. Zostały one zniszczone przez procesy denudacyjne i erozyjne w górnej kredzie i w paleogenie trzeciorzędu ery kenozoicznej.

W okresie górnego trzeciorzędu tj. w pliocenie nastąpiła sedymentacja lądowych osadów piaszczysto - żwirowych w postaci stożka napływowego tzw. serii Gozdnicy. Eksploatacja pliocenckiego kruszywa naturalnego prowadzona była dawniej w Ujeździe (dzielnica Piaski) oraz w rejonie Sławięcic.

Po upływie trzeciorzędu nastął kolejny okres ery kenozoicznej tj. czwartorzęd, na który składa się: plejstocen i holocen. W plejstocenie nastąpiło znaczące oziębienie klimatu, czego efektem jest rozwój zlodowaceń kontynentalnych tj. zlodowacenia południowopolskiego (zlodowacenia Sanu) i środkowopolskiego (zlodowacenia Warty i Odry). Pozostałością tych zlodowaceń są osady morenowe w postaci glin zwałowych oraz wodnolodowcowe reprezentowane przez piaski i żwiry. Osady te występują na całym obszarze w stropowej części profilów geologicznych. Pochodzące z tego okresu kruszywo naturalne eksploatowane było we wsi Zimna Wódka.

W okresie zlodowacenia północnopolskiego (zlodowacenie Bałtyckie) nastąpiła sedymentacja pokryw lessowych. Miąższość lessów w obrębie gminy dochodzi do kilku metrów, jednak osady lessowe są silnie zapiaszczone. Osady lessowe występują w obrębie gminy we wsiach Zimna Wódka i Klucz oraz w Starym Ujeździe i Jaryszowie. Pokrywa tych osadów rozcięta jest licznymi ciekami powierzchniowymi o stromych zboczach i wyraźnych krawędziach erozyjnych.

W najmłodszym okresie czwartorzędu, w holocenie powstały utwory piaszczysto – żwirowe oraz namuły organiczne sedymentowane w dolinach rzecznych przez ciek naturalne (w obrębie dna doliny Jaryszówki we wsi Jaryszów i w obrębie niskiej terasy zalewowej rzeki Kłodnicy w Niezdrowicach), a także gleby poziom próchniczny na całym obszarze gminy. Osady rzeczne związane są ze współczesnymi dolinami rzeczными. W rejonie koryta rzeki Kłodnicy oraz jej terasy zalewowej występuje tzw. mada przemysłowa, czyli osad drobnoziarnisty będący efektem akumulacji silnie zanieczyszczonych wód Odry. W obrębie terenów osadniczych wsi zamiast poziomu glebowego obserwuje się antropogeniczne nasypy, związane bezpośrednio z działalnością człowieka.

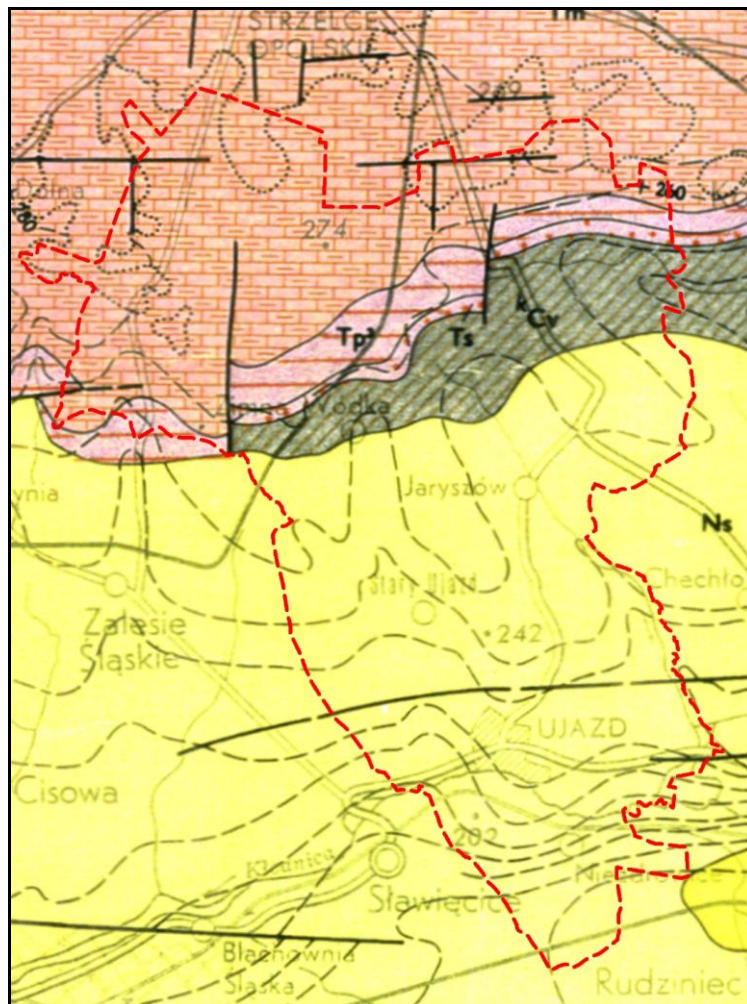

Fig. 1 Podłoże geologiczne gminy Ujazd bez utworów czwartorzędowych na podstawie Mapy Geologicznej Polski ark. Gliwice⁴

⁴ Kotlicy G. i S., Mapa geologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1979 r.;

2.3 WODY POWIERZCHNIOWE

Wody płynące

Budowa geologiczna rejonu wywarła istotny wpływ na stosunki wodne obszaru gminy Ujazd. Zalegające tutaj wapienie i dolomity triasowe wykazują silne uszczelnienie i skrasowienie, a co za tym idzie wody opadowe bardzo szybko przenikają w głąb podłoża i pod powierzchnią odpływają ku dolinie Odry i Małej Panwi. Z tego powodu sieć wód powierzchniowych na omawianym obszarze jest słabo wykształcona i bardzo uboga.

Gmina Ujazd położona jest w całości w dorzeczu Odry. Najważniejszym elementem sieci hydrograficznej na obszarze gminy Ujazd jest rzeka Kłodnica stanowiąca prawobrzeżny dopływ Odry. Rzeka przepływa przez teren gminy na południe od zabudowy miasta Ujazd i na północ od Niezdrowic. Z uwagi na kształt koryta rzeki Kłodnicy – liczne meandry i zakola, które nie sprzyjały rozwojowi żeglugi, w 1792 r. wybudowano sztuczny kanał - Kanał Kłodnicki, który następnie zmodernizowano i unowocześniono i nadano nową nazwę – Kanał Gliwicki. Kanał Gliwicki wybudowany został w latach 1935-1941. Kanał żeglugowy podzielony jest stanowiskami śluzowymi na 6 odcinków wykonanych częściowo w wykopie a częściowo w nasypie. W obrębie gminy Ujazd śluza zlokalizowana jest na południu miasta w rejonie ul. Okrzei. Głównym źródłem zasilania Kanału Gliwickiego w wodę jest rzeka Kłodnica oraz zbiorniki położone w górnej części kanału.

Obszar gminy odwadniają prawobrzeżne bezpośrednio lub pośrednio dopływy Kłodnicy tj. Jaryszowiec, Jaryszówka, Jordan i Dopływ spod Kopaniny. Północno-wschodnią część gminy odwadnia niewielki ciek Kotuła, która uchodzi poza obszarem gminy do Toszeckiego Potoku. Cieki te zasilają liczne, krótkie dopływy, często prowadzące wody jedynie okresowo. Rzeka Jordan odwadnia obszar wsi Klucz, natomiast najdłuższy jej lewobrzeżny dopływ wieś Zimna Wódkę. Kotuła przepływa przez wieś Sieroniuwice. W jej dolinie obserwuje się małe stawy, z których część obecnie nie jest użytkowana. Kotuła jest prawobrzeżnym dopływem Potoku Toszeckiego i wpada do niego poniżej wsi Słupsko w województwie śląskim. Potok Toszecki jest prawobrzeżnym dopływem Kłodnicy. Na obszarze wsi Olszowa i generalnie w północnej części gminy brak jest cieków powierzchniowych. Dział wodny pomiędzy zlewnią Kłodnicy, a zlewnią Małej Panwi biegnie pasmem wyniesień rozciągających się pomiędzy Olszową, a Sieroniuwicami. Charakterystycznym odrębnym zjawiskiem jest brak cieków naturalnych w niektórych odcinkach doliny Jordanu i jego dopływów. Ma to swe uzasadnienie w zachodzących procesach krasowych w obrębie skalnego podłoża wapieniowego i świadczy o istnieniu rozległych podziemnych systemów krasowych. W tych odcinkach dolin woda odprowadzana jest w postaci odpływu podziemnego.

Wody stojące

Obszar gminy generalnie pozbawiony jest jakichkolwiek zbiorników wodnych, szczególnie w jej części północnej i centralnej brak jest większych zbiorników. Jedynie w dolinie Jordanu utworzono ciąg stawów w obrębie terenów leśnych pomiędzy Starym Ujazdem, a Zimną Wódką oraz w samym mieście Ujazd zbiornik o charakterze wędkarskim. Ciąg stawów znajduje się również pomiędzy Sieroniuwicami, a Balcarzowicami, ale część

niecek jest obecnie pozbawionych wody. W dolinie Kłodnicy znajduje się kilka terenów podmokłych, stanowiących pozostałość stawów lub starorzeczy.

Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy Ujazd zgodnie z mapami wykonanymi przez Dyrektora Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej zagrożenia powodziowe były wykazywane w dolinie Kłodnicy, poza jakimkolwiek terenami zabudowanymi. Na mapach zagrożeń powodziowych oznaczono następujące obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q = 10\%$);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q = 1\%$);

Dodatkowo wskazane zostały obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat, natomiast obszarów narażonych na zalanie w przypadku przerwania wałów przeciwpowodziowych nie wykazywano, zgodnie z obowiązującymi przepisami tereny zalewów $Q=0,2\%$ nie są uznawane za obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Wody powodziowe wskazywane są poza jakimkolwiek terenami zabudowanymi, jedynie w rejonie ul. S. Okrzei wody $Q=0,2\%$ obejmują niewielki fragment terenów zabudowanych.

Pomimo, że tereny powodziowe występują tylko w dolinie Kłodnicy to wszystkie doliny cieków, także i tych najmniejszych należy pozostawiać wolne od zabudowy, tak by istniała tu jak największa możliwość retencji i swobodnego spływu wód.

Ujęcia wód powierzchniowych

Na terenie gminy Ujazd brak jest ujęć wód powierzchniowych dla których ustanowione byłyby strefy ochronne ujęć wód powierzchniowych. Wody powierzchniowe ujmowane są na stawach i zbiornikach, ale woda ta nie służy do celów komunalnych.

Jednolite części wód powierzchniowych

Na terenie gminy Ujazd zostały wskazane następujące Jednolite Części Wód Powierzchniowych:

- Kłodnica od Dramy do Ujścia PLRW600011116999 – ciek Kłodnica
- Kanał Gliwicki do ujścia PLRW600016117169 – Kanał Gliwicki
- Jaryszowiec PLRW60009116929 – ciek Jaryszowiec
- Toszecki Potok od źródeł do Zbiornika Pławniowice PLRW60000911687 – ciek Kotuła

Zlewnie tych JCWP obejmują dużą część gminy, głównie centralną i południową. Znajdują się tu jednak również zlewnie JCWP, w obrębie których same JCWP nie zostały wyznaczone. Są to następujące zlewnie:

- JCWP nr PLRW 60001011729 Łącka Woda – zachodnie zbocza rezerwatu Boże Oko, na granicy z gminą Leśnica, w dolinie płynie tu ciek Łącka Woda;

- JCWP nr PLRW600010118879 Chrząstawa od źródeł do Suchej - północna część gminy, przy czym w tej części, ze względu na podłoże złożone ze skał węglanowych, praktycznie żadne ciekie nie występują.
- JCWP nr PLRW60000911764 Poleśnica – lasy w południowej części Niezdrowic;

2.4 WODY PODZIEMNE

Regionalizacja Hydrogeologiczna

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Gliwice⁵ północna część obszaru gminy wchodzi w skład Bytomsko-Olkuskiego Regionu Hydrogeologicznego XV, w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych występuje w utworach triasowych. Południowa część gminy wchodzi w skład Regionu Przesudeckiego XXV, Podregionu Kędzierzyńskiego XXV4. W tym podregionie główny poziom użytkowy występuje w utworach trzeciorzędowych, jako piętro o znaczeniu podrzędnym mogą występować utwory wodonośne w warstwach czwartorzędowych.

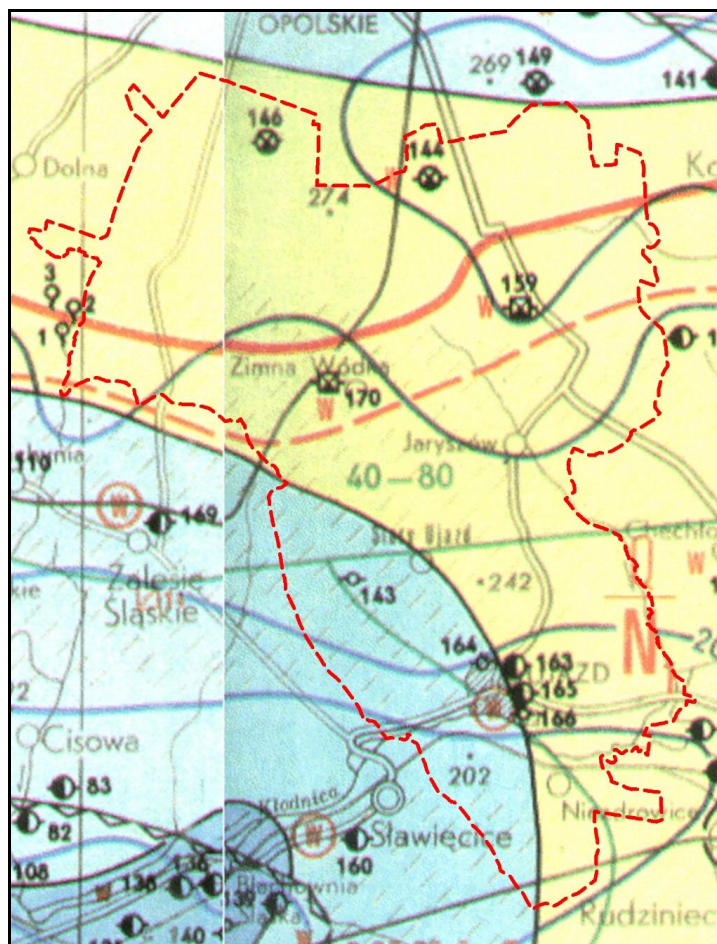

Fig. 2 Regionalizacja hydrogeologiczna na podstawie Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1:200000

Użytkowe poziomy wodonośne

⁵ Kotlicka G., Wagner J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1986 r.;

Zgodnie z Mapą Hydrogeologiczną Polski ark. Kędzierzyn-Koźle⁶ i ark. Ujazd⁷ na terenie gminy Ujazd użytkowe piętro wodonośne występuje w części północnej w utworach triasowych, zaś w części południowej w utworach trzeciorzędowych, a podrzędnie w utworach czwartorzędowych. W rejonie Sieroniowic dodatkowo wydzieli się piętro wodonośne w utworach karbońskich. Występowanie na terenie gminy warstw wodonośnych w różnych utworach związane jest z uwarunkowaniami tektonicznymi, w szczególności z założeniem proggu środkowotriasowego Garbu Chełmu i występowaniem strefy uskoku Środkowej Odry, a w szczególności uskoku Toszka, który rozdziela warstwy wodonośne triasu i karbonu (na północy) od trzeciorzędu (na południu).

Czwartorzędowe piętro wodonośne - związane jest z piaskami i żwirami plejstocenu i występuje na całym obszarze gminy Ujazd. W dolinie Kłodnicy występują cztery poziomy wodonośne, lokalnie łączące się w jeden. Ujęcia z tego piętra mają największą wydajność w szczególności w rejonie Ujazdu, natomiast nieco mniejszą 10-30 m³/h w rejonie Balcerzowic. Zwierciadło wody ma na ogół charakter swobodny, lokalnie lekko napięty. Miąższość utworów czwartorzędowych waha się od kilkudziesięciu centymetrów do kilkudziesięciu metrów. Warstwy wodonośne tego piętra zasilane są poprzez infiltrację wód opadowych oraz częściowo infiltrację rzeczną (szczególnie w rejonie rzeki Kłodnicy).

Trzeciorzędowe piętro wodonośne - jest związane z piaskami sarmatu. Są to wody obojętne lub lekko zasadowe o niewielkiej mineralizacji. Dominującymi jonami są: Ca, Mg, Na, K, Cl i SO₄. Piętro to tworzą dwie warstwy wodonośne: pierwsza na głębokości 50-60 m, a druga na głębokości 70-75 m p.p.t. Wody tego piętra mają charakter napięty i cechują się zróżnicowaną wydajnością od 10 do 120 m³/h. Poziom trzeciorzędowy występuje w południowej i centralnej części gminy i jest głównym poziomem wodonośnym.

Triasowe piętro wodonośne - występuje w utworach piaszczystych piaskowca pstrego oraz utworach węglanowych retu i wapienia muszlowego. Mineralizacja ogólna wynosi do 300 mg/dm³, dominują jony: Ca, Mg, SO₄. Zwierciadło znajduje się na głębokości od kilkunastu do około 60 m, wody znajdują się pod ciśnieniem, a wydajność waha się od 10-100 m³/h. W kierunku północnym poziom ten zapada się pod poziomem triasu środkowego.

Karbońskie piętro wodonośne - jest związane z piaskowcami dolnego karbonu. Wody poziomu dolnokarbońskiego występującego w okolicach Ujazdu mają charakter szczelinowy, a ich zasobność zależy od systemu spękań i szczelin w skałach głębokiego podłoża. Pod względem izolacji pierwszego poziomu wodonośnego od powierzchni terenu, w północnej części gminy Ujazd jest ona słaba, natomiast na południu stosunkowo duża, co wynika ze wzrastającej ku południowi grubości pokrywy czwartorzędowej.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

⁶ Górnik M. , Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Kędzierzyn-Koźle, PIG, Warszawa, 1997 r.

⁷ Rudzińska-Zapaśnik T. , Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Ujazd, PIG, Warszawa, 1998 r.

Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz materiałów Państwowej Służby Hydrogeologicznej w obrębie utworów wodonośnych triasu znajdujących się w podłożu północnej części gminy wydzielono Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 335 „Zbiornik Krapkowice - Strzelce Opolskie”.

Jednolite Części Wód Podziemnych

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych zachodnia część gminy Ujazd znajduje się w JCWPd nr PLGW6000127, część północna w JCWPd nr PLGW6000110, zaś część centralna i wschodnia w JCWPd nr PLGW6000128.

Ujęcia wód podziemnych

Za system zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Ujazd odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Ujeździe. W skład systemu zbiorowego zaopatrzenia w wodę wchodzi ujęcia wód podziemnych zlokalizowane na terenie gminy Ujazd tj. Ujazd (SUW), Sieroniowice (SUW), i Zimna Wódka (SUW), przepompownie, stacje uzdatniania wody oraz sieć wodociągowa rozprowadzająca wodę.⁸

Tabela 1 Wykaz eksploatowanych ujęć wód służących do zasilania wodociągów grupowych na terenie gminy Ujazd

L.p.	Lokalizacja i nazwa ujęcia	Ilość studni	Wydajność	Sołectwa zaopatrywane przez ujęcie
1.	studnia nr 2, 3 i 4 na działce 488 w m. Zimna Wódka	3 studnie wiercone	$Q_{\max h} = 75 \text{ m}^3/\text{h}$ $Q_{\text{śr d}} = 1200 \text{ m}^3/\text{d}$	Zimna Wódka, Stary Ujazd, Klucz, Olszowa oraz Strefa Aktywności Gospodarczej
2.	studnia nr 1 na działce nr. 1524/1 w m. Ujazd; studnia nr 2 na działce nr. 1510/1 w m. Ujazd	2 studnie wiercone	$Q_{\max h} = 40 \text{ m}^3/\text{h}$ $Q_{\text{śr d}} = 800 \text{ m}^3/\text{d}$	Ujazd, Niezdrowice
3.	studnia nr 1 na działce nr 540/1 w m. Sieroniowice, studnia nr 2 na działce nr 541/1 w m. Sieroniowice	2 studnie wiercone	$Q_{\max h} = 30 \text{ m}^3/\text{h}$ $Q_{\text{śr d}} = 600 \text{ m}^3/\text{d}$	Sieroniowice, Jaryszów, Bałcarzowice, Nogowczyce,

Dla ujęć wyznaczone są strefy ochrony bezpośredniej w granicach ogrodzenia. W granicach stref jedyną dozwoloną funkcją jest realizowanie zadań związanych z ujęciem wody. Zabrania się innych sposobów zagospodarowania. Nie wyznaczono stref ochrony pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej. Ujmowana woda na ww. ujęciach spełnia wymogi jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

2.5 KLIMAT I WARUNKI TOPOKLIMATYCZNE

Klimat na danym terenie w znacznym stopniu jest kształtowany pod wpływem położenia geograficznego, rozmieszczenia wód, charakteru rzeźby terenu, bonitacji glebowej, charakteru szaty roślinnej. Gmina Ujazd leży w zasięgu klimatu umiarkowanego, kontynentalnego, z zaznaczającym się wpływem atlantyckim. Średnie dobowe temperatury powietrza są zróżnicowane w zależności od pory roku: wiosna – 5° - 10°C, lato – powyżej 15° C, jesień – w przedziale 10° - 5°C i zima – poniżej 0° C. Średnia roczna temperatura waha

⁸ Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Ujazd, Ekologika, Opole, 2019 r.;

się w przedziale 7-8 °C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17-17,5°C, a najzimniejszym styczeń 2-2,5 °C mrozu. Amplituda dwóch skrajnych termicznie miesięcy wynosi 19-20°C. Roczna suma opadów atmosferycznych kształtuje się na poziomie 650-700 mm., z wyraźną kulminacją w półroczu ciepłym ~400-450mm i 200-250mm w półroczu chłodnym. W skali miesięcznej maksimum opadów przypada na lipiec (80-90mm), minimum na styczeń (30-40mm). Pod względem anemometrycznym dominują wiatry z kierunku zachodniego (W - 17%), północno - zachodniego (NW - 16 - 18°), przy stosunkowo dużym udziale wiatrów południowych (S). Roczna wilgotność względna powietrza atmosferycznego wynosi 81% przy czym w okresie zimowym wzrasta do ~86-89%.

Informacja o występujących warunkach klimatycznych jest istotna, ale również istotna z punktu widzenia środowiska jest udowodniona już postępująca zmiana klimatu. Zmiany klimatu mają charakter globalny, jednak jedno skutki mogą być odczuwalne na poziomie lokalnym.

Wyżej wskazane dane dotyczą wielolecia 1960 – 1990. Ze względu na postępujące zmiany klimatu niektóre z parametrów mogły ulec zmianie. Brak jest również dokładnych informacji odnoszących się bezpośrednio do terenu gminy. Najbliżej położonymi stacjami meteorologicznymi są stacje Opole i Racibórz, poniżej załączono dane z obu stacji w wieloleciu 1990 - 2020, gdyż jak to już wskazano powyżej gmina znajduje się na pograniczu poszczególnych jednostek geomorfologicznych i klimatycznych. Wielokrotnie w trakcie podróży autostradą A4 obserwuje się całkowitą zmianę warunków pogodowych po minięciu rejonu Góry Św. Anny. Często po stronie zachodniej śniegu już nie ma, a po stronie wschodniej zalega jeszcze pokrywa śniegowa. Podobnie jest również z zamgleniem, pokrywą chmur czy wiatrem. Dane ze stacji Opole odpowiadają bardziej północnej części gminy, zaś dane ze stacji Racibórz jej części południowej. Dane z wielolecia 1990 – 2020 wskazują na wzrost średniej temperatury z 8 °C do ok. 9,3 °C - 9,6 °C oraz spadek ilości opadów z ok. 680 mm do ok. 585 mm - 604 mm. Nie mniej należy mieć na uwadze, że ze względu na wyniesienie Garbu Chełmu ponad tereny okoliczne rzeczywiste wartości temperatury będą mniejsze, a opady jednak większe, niż te, które wskazują dane ze stacji meteorologicznych i mogą one w dalszym ciągu oscylować właśnie w pobliżu średniej wartości temperatury 8 °C i 680 mm dla średniego opadu.

Kierunki wiatrów nawiązują do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej i są lokalnie modyfikowane przez rzeźbę i zabudowę terenu. Dla stacji Racibórz przeważają wiatry z sektora zachodniego (W, SW, NW) wiejące w ponad 48,4% dni w roku, natomiast udział wiatrów pozostałych wynosi: wiatry z kierunków N, NE i E 24,4% oraz wiatry SE i S 26,5%, średnie prędkości wiatrów wynosiły 3,2 m/s. Procentowy udział dni z ciszą wynosił zaledwie 0,7%. Dla stacji Opole również przeważają wiatry z sektora zachodniego (W, SW, NW) wiejące w ponad 38,8% dni w roku, natomiast udział wiatrów pozostałych wynosi: wiatry z kierunków N, NE i E 27,2% oraz wiatry SE i S 30,8%, średnie prędkości wiatrów wynosiły 3,3 m/s. Procentowy udział dni z ciszą wynosił 2,5%.

Tabela 2 Procentowy rozkład kierunków wiatru w przedziałach prędkości (na wysokości wiatromierza) - stacja Racibórz i stacja Opole

Stacja	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza
--------	---	----	---	----	---	----	---	----	-------

Racibórz	14	4,9	5,5	13,8	12,7	18,1	12,3	18	0,7
Opole	8,1	7,4	11,7	11,1	19,7	7,7	18	13,1	3,2

Obszar gminy Ujazd charakteryzuje się bardzo zróżnicowanymi warunkami mikroklimatycznymi do zabudowy. Głównym czynnikiem różnicującym jest rzeźba terenu. Do obszarów o najmniej korzystnych warunkach mikroklimatycznych należą doliny rzeczne i głębokie rozcięcia erozyjne progu strukturalnego, a także północne stoki wzniesień – obszary te powinny być wyłączone z zabudowy. Terenami o najkorzystniejszych warunkach są stoki progu strukturalnego mające południową ekspozycję oraz wierzchowinowe części powierzchni zrównań na zaprożu i wzniesień na przedpolu progu. Dominują tu generalne południowe nachylenia zboczy. Obszary na wyniesieniach są dobrze nasłonecznione i przewietrzane. W dolinach i obniżeniach występują mniej korzystne uwarunkowania ze względu na występowanie większej wilgotności powietrza, częstszego formowania się mgieł i zastoisk mas zimnego powietrza spływającego z przyległych wzniesień. Występują tu częściej mrozy.

Tabela 3 Normy klimatyczne z wielolecia 1990 – 2020 dla stacji synoptycznej Racibórz

Średnia dobową temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-0,9	0,3	4	9,4	13,9	17,3	19,2	19	14,2	9,4	4,8	0,4	9,3
Średnia minimalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-3,7	-2,8	0,2	4,0	8,5	11,9	13,4	13,2	9,5	5,7	2,0	-2,1	5,0
Średnia maksymalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	1,9	3,8	8,4	15,1	19,6	22,9	25,4	25,3	19,7	14,0	8,1	3,0	13,9
Maksymalna zanotowana zawartość Tmax z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	13,4 1993-01-12	16,1 2008-02-24	21,6 2004-03-18	29,5 2012-04-30	32,2 2005-05-30	35,6 2000-06-22	35,5 1994-07-30	36,9 2013-08-08	33,7 2018-09-06	25,6 2001-10-03	20,1 2018-11-06	15,5 2019-12-20	
Minimalna zanotowana zawartość Tmin z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-26,9 2010-01-24	-23,3 2012-02-12	-18,2 2004-03-06	-6,2 2020-04-01	-2,6 2011-05-04	1,9 1991-06-03	5,1 2018-07-02	4,9 1993-08-27	-0,9 1993-09-19	-6,6 1991-10-30	-13,7 1993-11-19	-27,1 1996-12-28	
Liczba dni z temperaturą maksymalną <0°C	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	10,3	6,4	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	6,6	26,5
Liczba dni z temperaturą maksymalną >25°C	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	0,0	0,0	0,0	1,0	4,5	10,1	16,7	16,2	3,6	0,2	0,0	0,0	52,3
Liczba dni przymrozkowych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	10,0	10,9	12,0	4,5	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	3,2	7,5	11,6	60,1
Miesięczna suma opadu	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	27,2	25,1	31,4	36,8	68,2	77,9	90,7	69,3	63,3	46,7	38,1	30,1	604,8
Maksymalna dobową sumą opadu z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	22,4 2001-01-08	23,5 1996-02-19	24 1999-03-07	23,1 2017-04-27	34,7 2013-05-03	64 2020-06-26	92,9 1997-07-07	64,9 1995-08-14	61,7 1996-09-14	40,9 2020-10-13	30,8 1996-11-14	38,7 1992-12-05	
Liczba dni z pokrywą śnieżną >0 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	14,90	13,30	5,50	0,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	3,60	9,40	47,80
Liczba dni z pokrywą śnieżną >1 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	12,90	11,80	4,70	0,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	2,90	7,40	40,50
Liczba dni z pokrywą śnieżną >10 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	5,00	4,40	2,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	1,60	13,20
Liczba dni z pokrywą śnieżną >50 cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego gminy Ujazd

Średnia grubość pokrywy śnieżnej	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	6,7	6,2	3,1	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	2,0	3,8	
Maksymalna zanotowana grubość pokrywy śnieżnej	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	34	33	20	17	0	0	0	0	0	5	14	35	
	2006-01-01 2006-01-04	2010-02-15 2010-02-16	2005-03-08 2005-03-09	1996-04-03	NA	NA	NA	NA	2010-09-30	1997-10-28	2010-11-30	2005-12-31	
Średnie ciśnienie zredukowane do poziomu morza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	1020	1019	1017	1015	1016	1016	1015	1016	1018	1019	1018	1020	1017
Średnia suma usłonecznienia (h)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	47,1	67,0	116,0	179,8	220,7	224,1	240,7	235,2	153,4	107,4	56,7	41,4	1689,5
Średnie pokrycie nieba przez chmury (oktanty)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	5,3	5,1	4,7	4,2	4,4	4,5	4,2	3,9	4,4	4,8	5,3	5,4	4,7
Średnia liczba dni pogodnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	4,8	4,4	5,8	6,6	5,1	4,5	6,0	6,3	5,3	4,3	4,0	4,3	61,3
Średnia liczba dni pochmurnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	14,7	11,7	10,3	6,9	7,0	6,6	5,8	4,1	7,9	9,8	12,7	15,0	112,4

Tabela 4 Normy klimatyczne z wielolecia 1990 – 2020 dla stacji synoptycznej Opole

Średnia dobowa temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-0,5	0,7	4,1	9,6	14,2	17,8	19,7	19,4	14,5	9,6	5,0	0,8	9,6
Średnia minimalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-3,4	-2,5	0,0	4,0	8,5	12,2	14,0	13,7	9,6	5,8	2,1	-1,9	5,2
Średnia maksymalna temperatura powietrza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	2,5	4,3	8,9	15,5	20,2	23,6	25,8	25,6	20,1	14,2	8,2	3,5	14,4
Maksymalna zanotowana zawartość Tmax z datą	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	13,9	16,2	20,8	28,9	32,1	34,3	36,2	37,7	34,7	25,8	21,7	15,5	
	1993-01-12	1994-02-27	2004-03-18	2012-04-30	2005-05-29	2016-06-25	2019-07-01	2013-08-08	2015-09-01	2001-10-03	2008-11-05	2019-12-20	
Minimalna zanotowana	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	-24,9	-22,7	-15,9	-6,8	-2,3	1,8	5,6	3,4	-0,8	-6,5	-12,9	-24,5	

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego gminy Ujazd

zawartość Tmax z datą	2006-01-23	2012-02-11	2018-03-04	2002-04-07	2011-05-04	1991-06-06	1996-07-23	1993-08-27	2002-09-13	1991-10-30	1993-11-19	1996-12-29	
Liczba dni z temperaturą maksymalną <0°C	I 9,2	II 5,5	III 1,4	IV 0,0	V 0,0	VI 0,0	VII 0,0	VIII 0,0	IX 0,0	X 0,0	XI 1,1	XII 6,0	Rocznie 23,2
Liczba dni z temperaturą maksymalną >25°C	I 0,0	II 0,0	III 0,0	IV 1,2	V 5,6	VI 11,8	VII 17,7	VIII 17,0	IX 4,6	X 0,2	XI 0,0	XII 0,0	Rocznie 58,1
Liczba dni przymrozkowych	I 11,3	II 12,7	III 14,2	IV 5,2	V 0,3	VI 0,0	VII 0,0	VIII 0,0	IX 0,1	X 3,3	XI 8,5	XII 11,9	Rocznie 67,6
Miesięczna suma opadu	I 31,5	II 29,0	III 35,2	IV 36,9	V 62,6	VI 78,2	VII 89,4	VIII 54,2	IX 56,7	X 41,5	XI 37,8	XII 31,9	Rocznie 585,0
Maksymalna dobową sumą opadu z datą	I 15,2 2001-01-08	II 18,8 2020-02-23	III 24,9 1999-03-07	IV 22,4 2019-04-28	V 40,7 2010-05-12	VI 54,3 2020-06-18	VII 99,0 1998-07-27	VIII 51,8 2008-08-15	IX 65,1 2018-09-01	X 46,2 2020-10-13	XI 23,8 1991-11-20	XII 23,0 1992-12-05	Rocznie
Liczba dni z pokrywą śnieżną >0 cm	I 14,90	II 11,30	III 4,70	IV 0,70	V 0,00	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 0,20	XI 3,20	XII 8,30	Rocznie 43,30
Liczba dni z pokrywą śnieżną >1 cm	I 13,50	II 10,30	III 3,80	IV 0,50	V 0,00	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 0,20	XI 2,60	XII 6,80	Rocznie 37,70
Liczba dni z pokrywą śnieżną >10 cm	I 4,40	II 4,10	III 1,60	IV 0,10	V 0,00	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 0,00	XI 0,20	XII 1,60	Rocznie 12,00
Liczba dni z pokrywą śnieżną >50 cm	I 0,00	II 0,00	III 0,00	IV 0,00	V 0,00	VI 0,00	VII 0,00	VIII 0,00	IX 0,00	X 0,00	XI 0,00	XII 0,00	Rocznie 0,00
Średnia grubość pokrywy śnieżnej	I 6,4	II 6,0	III 3,5	IV 0,9	V 0,0	VI 0,0	VII 0,0	VIII 0,0	IX 0,0	X 0,4	XI 2,4	XII 4,2	Rocznie
Maksymalna zanotowana grubość pokrywy	I 26	II 30	III 26	IV 18	V 0	VI 0	VII 0	VIII 0	IX 0	X 10	XI 17	XII 28	Rocznie

Prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego gminy Ujazd

śnieżnej	2006-01-01	2006-02-13	2005-03-01	2013-04-01	NA	NA	NA	NA	NA	1997-10-27	2010-11-30	2005-12-31	
Średnie ciśnienie zredukowane do poziomu morza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	1019	1018	1017	1015	1015	1015	1015	1016	1017	1018	1017	1019	1017
Średnia suma usłonecznienia (h)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	56,1	77,6	129,4	197,5	239,4	243,0	257,2	247,4	170,0	118,2	66,9	49,6	1852,3
Średnie pokrycie nieba przez chmury (oktanty)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	5,8	5,6	5,0	4,6	4,8	4,8	4,7	4,4	4,7	5,2	5,8	5,9	5,1
Średnia liczba dni pogodnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	3,0	2,9	4,8	5,3	3,7	3,4	3,4	4,0	4,2	3,4	2,2	2,3	42,7
Średnia liczba dni pochmurnych	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
	16,6	14,0	11,9	7,9	8,6	8,0	7,8	5,3	8,6	11,0	15,4	16,7	131,8

2.6 POWIERZCHNIA ZIEMI

2.6.1 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Ukształtowanie terenu

Ukształtowanie powierzchni gminy Ujazd w ogólnym ujęciu jest zróżnicowane, ponieważ jest konsekwencją położenia fizyczno- geograficznego pomiędzy Wyżyną Śląską a Niziną Śląską (zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną J. Kondradzkiego).

Teren gminy nachylony jest z kierunku północnego na południowy. Najwyższej położony jest obszar miejscowości Klucz, gdzie wysokość bezwzględna osiąga około 302-303 m n.p.m., a najniżej teren doliny Kłodnicy w Niezdrowicach, sięgający około 185 m. n. p. m. Pionowe deniwelacje osiągają wartość 117 m. W tym samym nachyleniu ukierunkowany jest spływ wód powierzchniowych i podziemnych.⁹

W zasięgu makroregionu Wyżyny Śląskiej wyróżnia się mniejszą jednostką regionalną – Garb Chełmu, której kulminację na zachód od obszaru gminy stanowi Góra Św. Anny. Fragment obrzeża Masywu Chełmu zlokalizowany jest na północnych terenach gminy Ujazd, w obrębie wsi Olszowa, Klucz, Zimna Wódka, Sieronowice i częściowo Jaryszów. Charakterystycznymi elementami rzeźby płaskowyżu są głębokie doliny rzek i potoków, wąwozy i parowy, a także leje i jary (m.in. głęboki jar w miejscowości Klucz). Znaczący walor krajobrazu przedstawia tu gęsta sieć dolin rzecznych, które rozczłonkują obszar wierzchwinowy Chełmu. Jest to przede wszystkim głęboka, wciosowa forma dolinna Jordanu oraz podobne formy dolinne jego dopływów, a także doliny Jaryszówki i Jaryszowca. Krajobraz „górski” temu terenowi nadają charakterystyczne wyniosłości i wydłużone pasma grzbietów, w dużej mierze zalesione. Od położonych wyżej kompleksów leśnych wsi prowadzą w dół pasy i ciągi zadrzewień. W wielu przypadkach łączą się one z zespołami wysokiej zieleni łąkowej, towarzyszącymi korytom rzecznych. Z kolei niezalesione obszary wierzchwinowe zapewniają rozległe panoramy widokowe, co szczególnie uzewnętrznia się w Starym Ujeździe, w rejonie folwarków Ferdynand i Kopanina oraz na trasie Drogi Starostrzeleckiej, jak również w górnej części Jaryszowa.

Im bardziej na południe gminy tym rzeźba terenu staje się bardziej równinna, szczególnie w rejonie wsi Stary Ujazd oraz miasta Ujazd, by przejść w krajobraz równinny w Niezdrowicach. Południowe fragmenty terenu gminy znajdują się w zasięgu Kotliny Raciborskiej (część makroregionu Nizina Śląska). Istotnym elementem rzeźby terenu jest szeroka naturalna dolina rzeki Kłodnicy obejmująca miasto Ujazd oraz wieś Niezdrowice.

Zjawiska osuwiskowe

Przez długi czas nie było dostępnych szczegółowych, wymaganych przepisami prawa materiałów dotyczących zagrożenia osuwiskowego, które można by wykorzystać przy planowaniu przestrzennym. W ramach prac nad SOPO – Systemem Ochrony Przeciwosuwiskowej Państwowy Instytut Geologiczny wykonał „Mapę osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi dla gminy Ujazd w skali 1:10000”. W dokumentacji przyjęto następujące nazewnictwo:

⁹ Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Ujazd, Ekologika, Opole, 2019 r.;

Tereny zagrożone ruchami masowymi są obszarami (wyznaczone poza osuwiskami), w których obecne są czynniki wskazujące na występowanie ruchów masowych w przeszłości, a zatem są obszarami gdzie można spodziewać się ponownego rozwoju ruchów masowych w przyszłości – na terenie gminy zajmują one ok. 0,9 ha;

Osuwiska – to tereny na których obserwuje się ruchy masowe ziemi. Osuwiska dzielą się na:

osuwiska aktywne ciągle są w ciągłym ruchu lub objawy ich aktywności występowały w trakcie prowadzenia rejestracji, albo w ciągu co najmniej ostatnich 5 lat – na terenie gminy 0,14 ha.

osuwiska aktywne okresowo - objawy aktywności występowały w nieregularnych odstępach czasu, w ciągu ostatnich 50 lat – na terenie gminy 0,23 ha.

Osuwiska nieaktywne - są ustabilizowane, w ich obrębie nie obserwowano i nie udokumentowano objawów aktywności w ciągu co najmniej ostatnich 50 lat – na terenie gminy 3,15 ha.

Na terenie gminy Ujazd występują obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi o powierzchni ok. 0,9 oraz osuwiska o łącznej powierzchni ok. 3,52 ha. Obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi wskazywano na stromych zboczach cieków oraz lessowych wąwozów w Kluczach i Zimnej Wódce, na zboczu Jaryszowca oraz na zboczu skarpy doliny Kłodnicy w Zandrzytach. Tereny osuwisk i terenów zagrożonych znajdują się poza terenami zurbanizowanymi, jedynie w rejonie Klucz tego typu zjawiska obserwowano na zboczach tuż w pobliżu zabudowy we wschodniej części sołectwa.

Jak wynika z dotychczasowych obserwacji większość osuwisk na analizowanych terenach powstaje w wyniku dynamicznych czynników naturalnych (infiltracji wód opadowych i roztopowych oraz podcięcia erozyjnego), które wykorzystywały naturalne predyspozycje danych obszarów do uruchomienia mas skalnych (tzw. czynniki statyczne): podatność podłoża na osuwanie – obecność utworów luźnych i warstw o różnej litologii i przepuszczalności. Szczególne zagrożenie stwarza infiltracja wód roztopowych i opadowych oraz podcięcie erozyjne stoków, na których występują miększe pokrywy piasków, żwirów, iłów, glin i lessów. Większe ruchy masowe na tym obszarze mogą wystąpić także w wyniku podcięcia stoków podczas wezbrań i powodzi. Często zbocze może wydawać się ustabilizowane (np. porośnięte drzewami) i nic nie wskazuje na występowanie jakichkolwiek ruchów masowych ziemi. Nie mniej splot niekorzystnych oddziaływań może prowadzić do ponownego naruszenia nieskonsolidowanych warstw. Przeciwdziałanie ruchom masowym powinno polegać na sprawnej melioracji obszaru, która spowoduje szybkie odprowadzenie nadmiaru wód roztopowych i opadowych. Nie powinno się wycinać drzew i krzewów porastających zbocza terenów objętych osuwiskami, gdyż roślinność zdecydowanie hamuje i ogranicza rozwój ruchów masowych. W przypadku powstania np. nowego zsuwu należy miejsce to obsiać trawą lub obsadzić drzewami. Ponadto tereny objęte osuwiskami powinny być wyłączone spod budownictwa, a w przypadku ich zabudowy wszelkie planowane inwestycje inżynierskie i budowlane powinny zostać poprzedzone

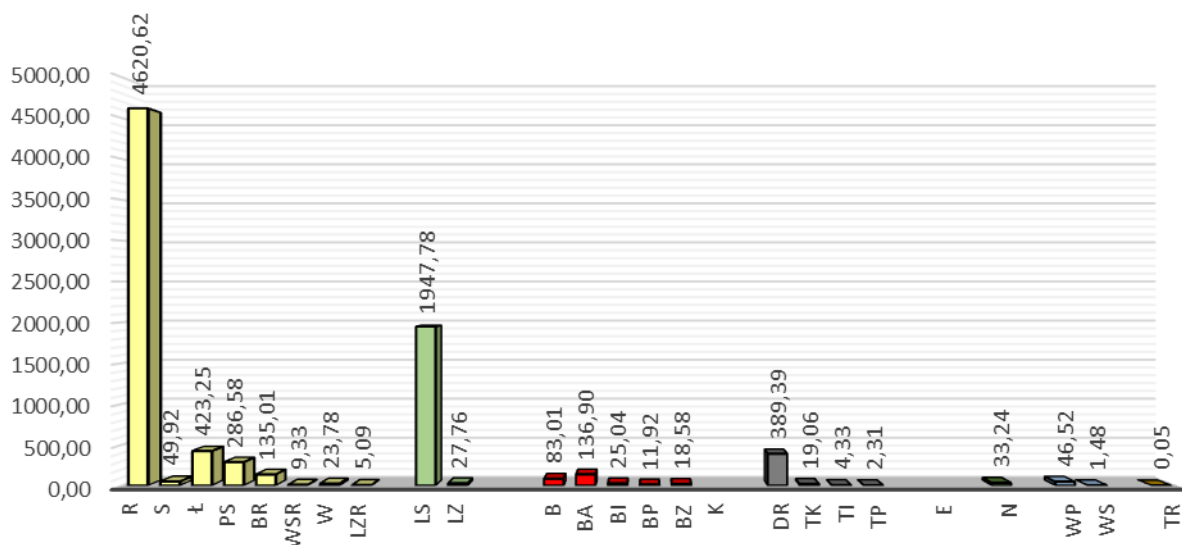
badaniami geologiczno – inżynierskimi. Dokładne rozpoznanie warunków geologicznych i szczegółowe badania geologiczno – inżynierskie gruntu mogą jednoznacznie stwierdzić przydatność tych terenów do zabudowy i określić możliwości ich zabudowy. Pozwolą one także na wskazanie sposobu zabezpieczenia istniejących budynków, budowli i infrastruktury drogowej i komunalnej znajdujących się na terenach zagrożonych. Rozwiązania takie często jednak wykraczają poza teren jednej działki budowlanej i obejmują np. obszar całego narażonego zbocza.

2.6.2 GLEBY I ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Użytkowanie terenu

Według danych z mapy ewidencyjnej na terenie gminy Ujazd dominują grunty rolne, które zajmują łącznie powierzchnię 5553,58 ha co stanowi aż 66,9% powierzchni gminy nadając jej zdecydowanie rolniczy charakter. Wśród nich największy udział stanowią grunty orne zajmujące 4620,62 ha tj. 55,66%, znacznie mniejsze powierzchnie stanowią łąki 423,25 ha (5,10%) występujące głównie na południu i wschodzie gminy w dolinie Kłodnicy i mniejszych cieków. Najmniej wśród gruntów rolnych na terenie gminy Ujazd jest pastwisk stanowiących tylko 3,45% powierzchni gminy i zajmujących obszar 286,58 ha. Grunty leśne wydzielone w ewidencji gruntów jako Ls, oraz zadrzewione Lz razem zajmują powierzchnię 1975,54 ha czyli 23,8% powierzchni gminy Ujazd i występują w postaci niedużych płątów w obrębie północno-wschodnich części gminy w sołectwach Balcarzowice i Nogowczyce, na krańcach południowych we wsi Niezdrowice, oraz na zachodzie w obrębie wsi Klucz, Olszowa i Zimna Wódka. Niewielką część gminy jeśli chodzi o użytkowanie terenu zajmują tereny zabudowane, bo tylko 3,32% powierzchni gminy Ujazd. Największa ich koncentracja występuje w poszczególnych centach sołectw w postaci zabudowy jednorodzinnej oraz zabudowy wielorodzinnej. Drogi stanowią 5% użytkowania gminy Ujazd. Przez jej teren przebiega autostrada A4, odcinek nowo zbudowanej drogi krajowej 40, oraz szereg dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Jeśli chodzi o użytkowanie terenu inne rodzaje użytków gruntowych zajmują niewielkie powierzchnie.

Fig. 3 Użytkowanie powierzchni gminy Ujazd na podstawie danych ewidencyjnych

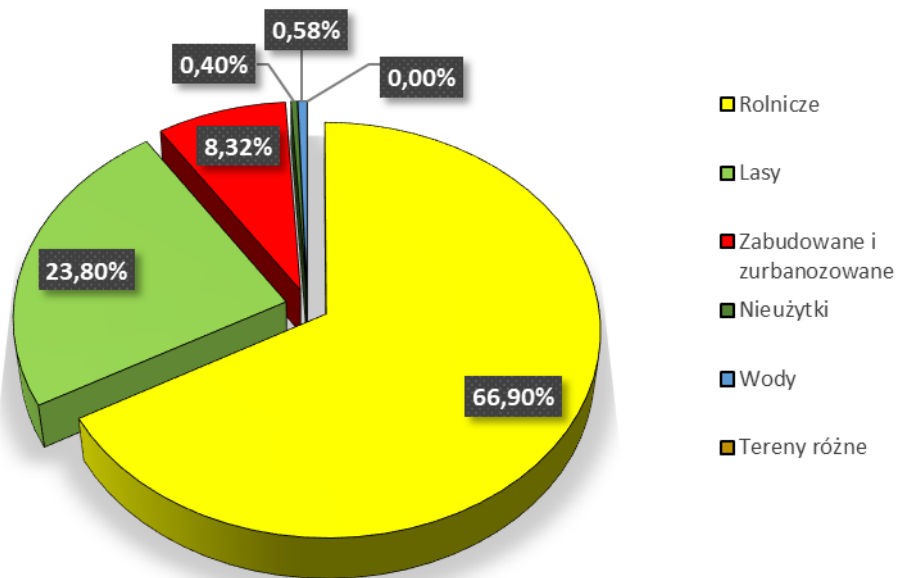

Fig. 4 Użytkowanie terenu wg mapy ewidencyjnej w podziale na główne kategorie

Tabela 5 Użytkowanie powierzchni gminy Ujazd na podstawie mapy ewidencyjnej

Grupa użytków gruntowych	Rodzaj użytku gruntowego	Oznaczenie użytku	Gmina Ujazd	
			ha	%
Użytki rolne	Grunty orne	R	4620,62	55,66
	Sady	S	49,92	0,60
	Łąki trwałe	Ł	423,25	5,10
	Pastwiska trwałe	Ps	286,58	3,45
	Użytki rolne zabudowane	BR	135,01	1,63
	Grunty pod stawami	Wsr	9,33	0,11
	Rowy	W	23,78	0,29
	Grunty rolne zadrzewione	Lzr	5,09	0,06
	Użytki rolne razem			5553,58
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lasy	Ls	1947,78	23,46
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	27,76	0,33
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem		1975,54	23,8
Grunty zabudowane i	Tereny mieszkaniowe	B	83,01	1,00

zurbanizowane	Tereny przemysłowe	Ba	136,90	1,65
	Inne tereny zabudowane	Bi	25,04	0,30
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	11,92	0,14
	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	18,58	0,22
	Użytki kopalne	K	0,00	0,00
	Tereny komunikacji			
	Drogi	Dr	389,39	4,69
	Tereny kolejowe	Tk	19,06	0,23
	Inne tereny komunikacyjne	Ti	4,33	0,05
	Grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	Tp	2,31	0,03
		Grunty zabudowane i zurbanizowane razem		690,54
Użytki ekologiczne	Użytki ekologiczne	E	0,00	0,00
Nie użytki	Nie użytki	N	33,24	0,40
Grunty pod wodami	Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm	-	-
	Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	46,52	0,56
	Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	Ws	1,48	0,02
		Grunty pod wodami razem		48,00
Tereny różne	Tereny różne	Tr	0,05	0,00
Razem			8300,95	100%

Typy gleb

Typy gleb na terenie gminy Ujazd reprezentowane są głównie przez gleby brunatne właściwe B zajmujące powierzchnię aż 2323,17 ha tj. aż 38% gleb. Występują one na terenie całej gminy, głównie w jej centralnej części. Nieco mniejszy udział mają gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne Bw o powierzchni 1420,54 ha, stanowiące ok 23,24%, które występują w północnych częściach gminy Ujazd. Kolejnym typem gleb na obszarze gminy

są gleby biellicowe i pseudobiellicowe A, zajmujące powierzchnię 796,74 ha, a ich udział to 13,03% wszystkich typów gleb. Gleby te występują w postaci większych i mniejszych płatów na całym analizowanym obszarze. Nieco mniejszy udział należy do gleb brunatnych właściwych deluwialnych Bd o powierzchni ok 593 ha tj. 9,7%, oraz mady 537,30 ha stanowiących ok. 8,8% gleb na terenie gminy. Nieco ponad 4% udziału mają rędziny brunatne Rb utworzone na skałach węglanowych. Pozostałe typy gleb na terenie gminy Ujazd mają marginalny zasięg występowania i stanowią poniżej 1% wszystkich typów gleb.

Tabela 6 Udział poszczególnych typów gleb

Typ gleby	Powierzchnia w ha	Udział w %
B - Gleby brunatne właściwe	2323,17	38,00
Bw - Gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne	1420,54	23,24
A - Gleby biellicowe i pseudobiellicowe	796,74	13,03
Bd- Gleby brunatne właściwe deluwialne	593,02	9,70
F - Mady	537,30	8,79
Rb - Rędziny brunatne	257,66	4,22
Emt – Gleby mułowo- torfowe	49,49	0,81
Cz – Czarnoziemy zdegradowane i gleby szare	41,18	0,67
Dz – Czarne ziemie zdegradowane i gleby szare	28,32	0,46
Dd – Czarne ziemie właściwe deluwialne	22,46	0,37
Cd – Czarnoziemy właściwe deluwialne	19,61	0,32
FG – Gleby aluwialne glejowe	17,78	0,29
Rd – Rędziny o słabo wykształconym profilu deluwialne	5,19	0,08
R – Rędziny o słabo wykształconym profilu	0,43	0,01

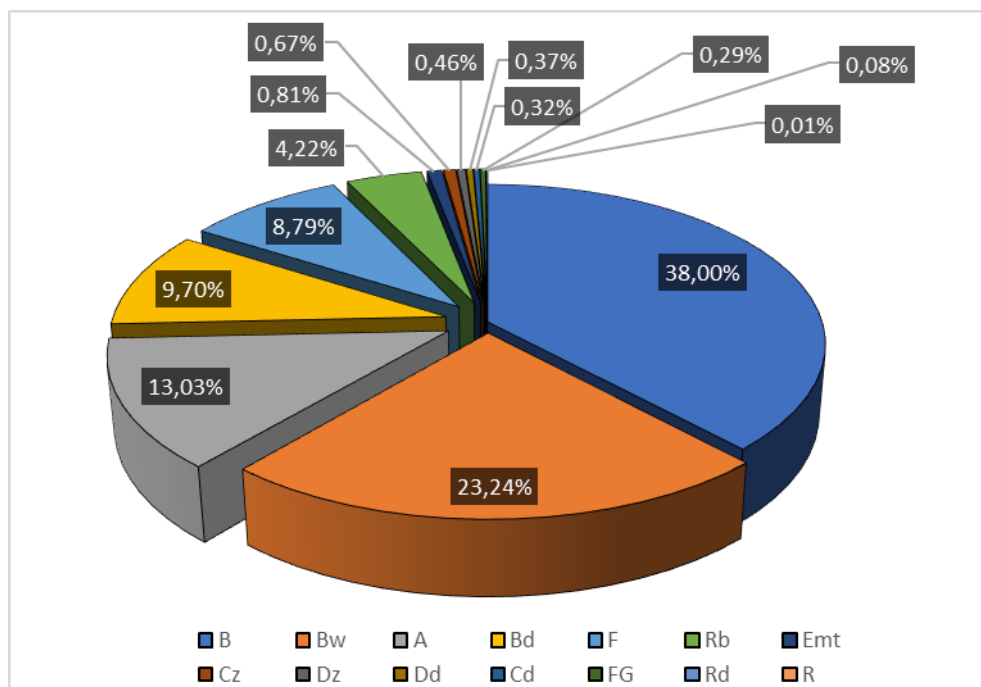

Fig. 5 Procentowy udział poszczególnych typów gleb

Kompleksy przydatności rolniczej

Spośród kompleksów rolniczej przydatności gleb na terenie gminy Ujazd dominuje kompleks pszenney dobry 2 stanowiący prawie jedną trzecią wszystkich kompleksów gleb tj. 31,62%. Występuje on na przeważającym obszarze gminy, dominuje w części centralnej i południowej mając bezpośredni wpływ na rolniczy charakter tych rejonów. Drugi, co do wielkości rozprzestrzenienia jest kompleks żytni dobry 5 (ponad 19%) występujący głównie w sołectwach na północ od autostrady A4, oraz w centralnych częściach gminy, w sąsiedztwie których wyróżnia się też niewielki udział użytków zielonych średnich 2z. Podobny procentowy udział mają najlepszy pod względem przydatności rolniczej gleb kompleks pszenney bardzo dobry 1 (ok. 14,9%) występujący w centralnych i południowych częściach gminy, oraz kompleks żytni bardzo dobry 4 (pszenno-żytni) stanowiący nieco ponad 10% rozpowszechniony na krańcach północnych i południowych gminy Ujazd. Kolejne pod względem rozprzestrzenienia są kompleksy pszenney wadliwy 3 (ok. 8%), oraz kompleks trwałych użytków zielonych 2z stanowiący 7,2% wszystkich kompleksów. Nieco mniejszy udział ok 4,9%, zaznacza też kompleks żytni słaby 6 oraz użytki zielone bardzo dobre i dobre (ok 2,5%). Pozostałe kompleksy rolniczej przydatności gleb nie są już tak szeroko rozprzestrzenione i mają marginalny udział w strukturze gleb na terenie gminy Ujazd.

Tabela 7 Udział poszczególnych kompleksów gleb

Kompleksy rolniczej przydatności gleb	Powierzchnia w ha	Udział w %
2 kompleks pszenney dobry	1900,25	31,62
5 kompleks żytni dobry	1150,39	19,14
1 kompleks pszenney bardzo dobry	897,14	14,93
4 kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)	621,06	10,33
3 kompleks pszenney wadliwy	501,59	8,35
2z użytki zielone średnie	430,87	7,17
6 kompleks żytni słaby	295,45	4,92
1z użytki zielone bardzo dobre i dobre	145,67	2,49
3z użytki zielone słabe i bardzo słabe	43,24	0,72
8 kompleks zbożowo-pastewny mocny	13,60	0,23
7 kompleks żytni bardzo słaby (żytnio-łubinowy)	11,20	0,19

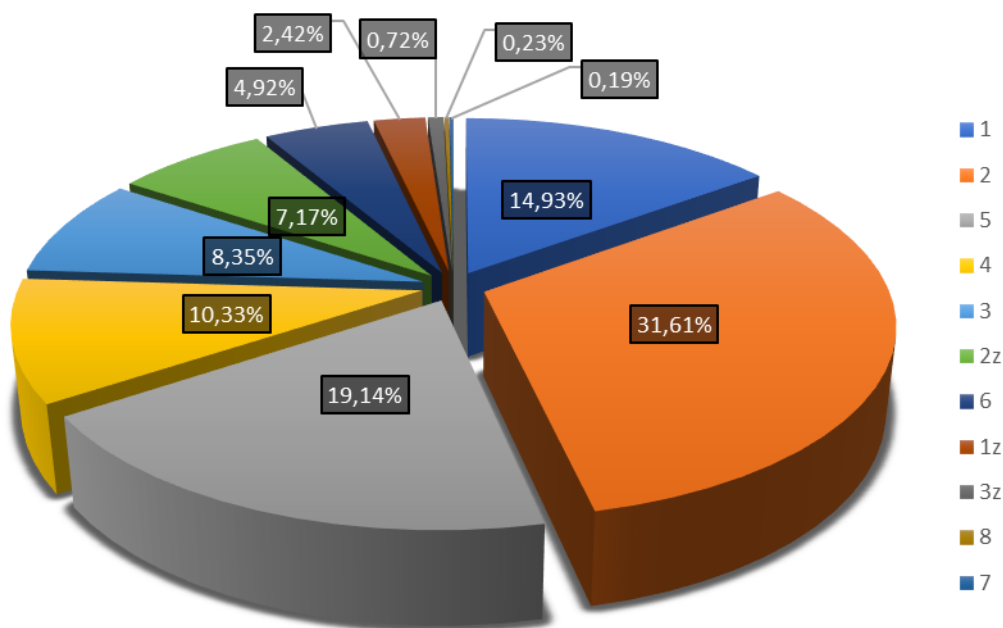

Fig. 6 Procentowy udział poszczególnych kompleksów rolniczej przydatności gleb

Bonitacja gleb

Na terenie gminy Ujazd zdecydowanie dominują grunty orne, które zajmują łącznie aż 86,53% wszystkich gruntów pozostającym w użytkowaniu rolnym. Znacznie mniejszy jest udział łąk zajmujących 7,81% powierzchni gruntów. Natomiast najmniej, bo zaledwie 5,66% powierzchni gruntów rolnych przypada na pastwiska. Jeśli chodzi o klasę poszczególnych gruntów to ponad połowę stanowią grunty klas najlepszych II i III które zajmują łącznie 50,5% gruntów rolnych, natomiast mniejszy jest udział gruntów klas średnich IV zajmujących 26,43% oraz gleb klas słabych i najgorszych V i VI zajmujących ok. 23,07% powierzchni gruntów rolnych. Gleby klas najlepszych II i III oraz średnich IVa i IVb dominują na terenie całej gminy Ujazd, głównie w jej części centralnej i południowej, tylko na północy i krańcach południowych zaznacza się nieco większy udział gleb klas słabych V i VI.

Strukturę klas glebowych przedstawiono w tabeli 8, a ich rozmieszczenie na załączniku mapowym nr 8. Dane dotyczące zagadnień gleb pochodzą z map pozostających w zasobie IUNG w Puławach (typy i kompleksy), stąd też powierzchnie typów gleb i kompleksów rolniczej przydatności gleb różnią się w stosunku do danych ewidencyjnych dotyczących użytków i klasoużytków (zasób geodezyjny Starostwa Powiatowego w Strzelcach Opolskich). Należy również mieć na uwadze, że dane z map glebowo-rolniczych nie były aktualizowane i pochodzą z lat 70 i 80 XX w., choć w miejscach nie przekształconych raczej nie uległy one zmianom i ukazują pewne tendencje glebowe na terenie gminy.

Tabela 8 Bonitacja gleb gminy Ujazd na podstawie mapy ewidencyjnej

Klasa gleby	RII	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI
Analizowane tereny ok.5518,91ha	639,55	1272,56	600,23	561,38	562,27	819,18	320,56
100%	11,59	23,06	10,88	10,17	10,19	14,84	5,81

Klasa gleby	ŁII	ŁIII	ŁIV	ŁV	ŁVI	PsII	PsIII	PsIV	PsV	PsIV
Analizowane tereny ok.5518,91ha	5,07	127,10	218,57	72,47	7,78	11,70	130,64	116,66	45,19	8,00
100%	0,09	2,30	3,96	1,31	0,14	0,21	2,37	2,11	0,82	0,14

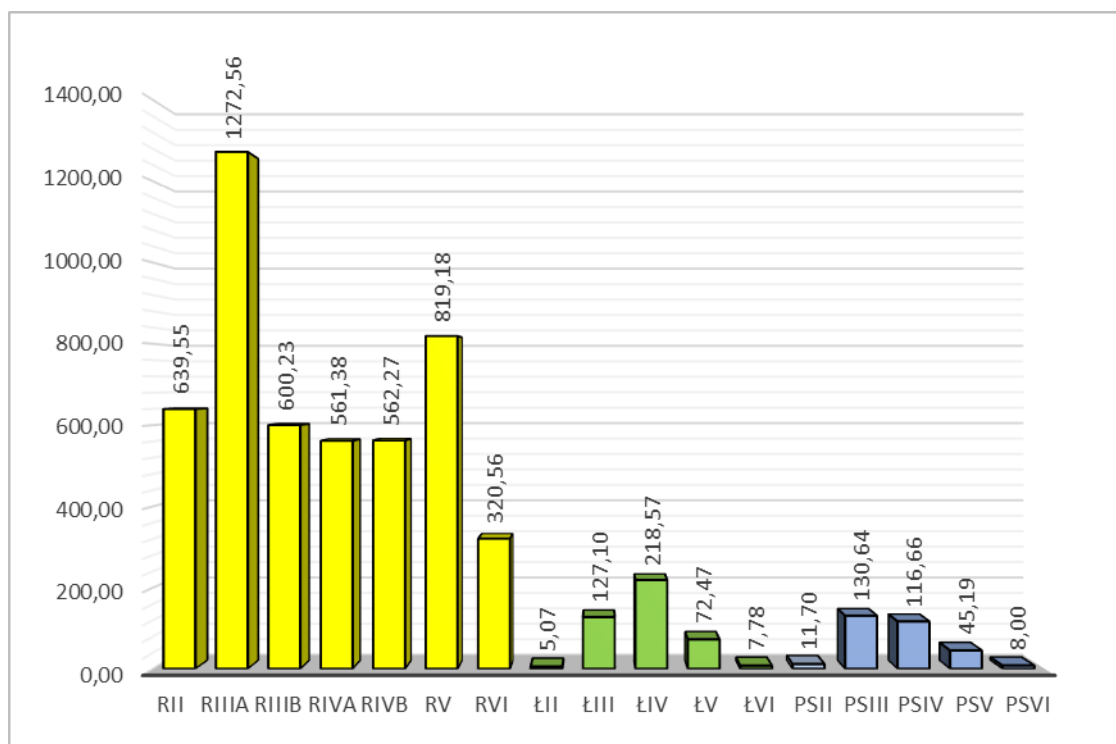

Fig. 7 Powierzchniowy udział poszczególnych klas gleb

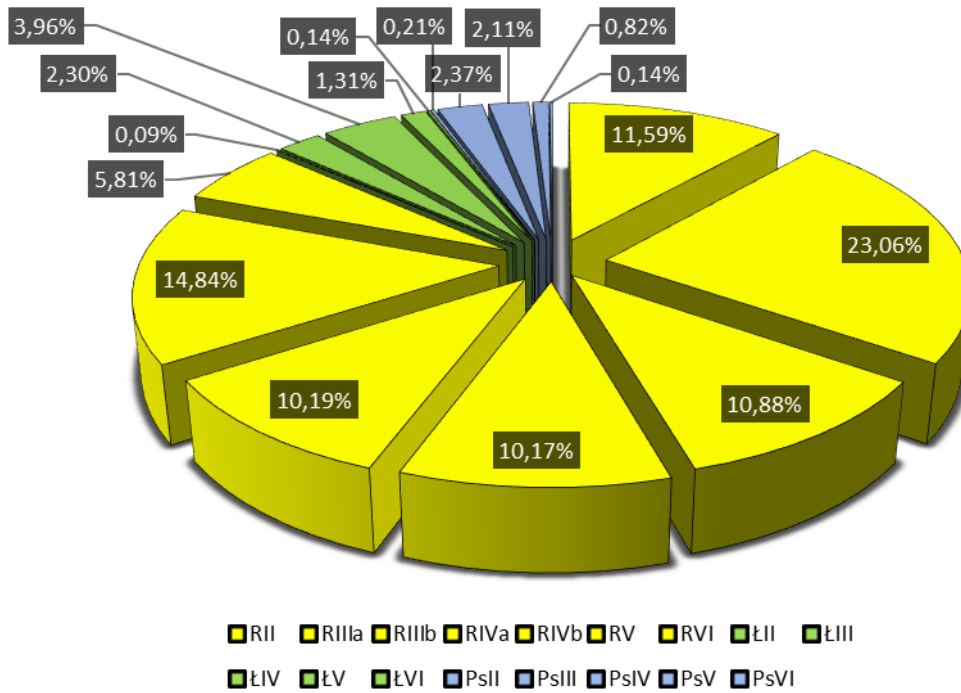

Fig. 8 Procentowy udział poszczególnych klas gleb

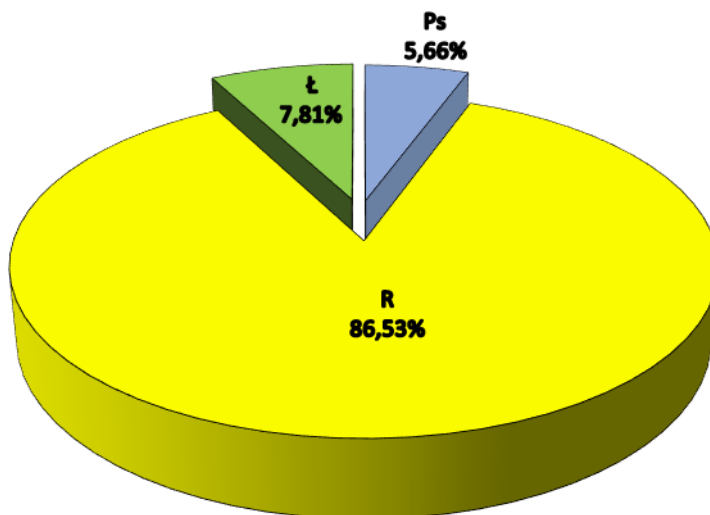

Fig. 9 Udział form użytkowania gruntów rolnych w ogóle rolniczej przestrzeni produkcyjnej

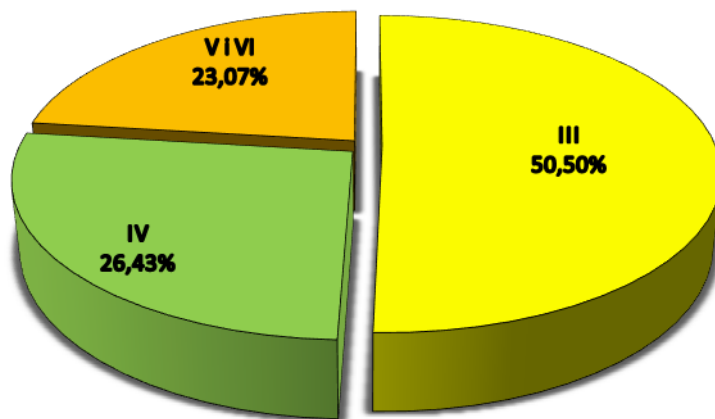

Fig. 10 Udział poszczególnych klas gleb w rozbiciu na gleby dobre, średnio dobre i najgorsze

2.7 ZASOBY NATURALNE

Na obszarze gminy Ujazd znajduje się tylko jedno złoże kopalin, jest to złoże piasków podsadzkowych „Taciszów – pole V, VI, VII” (ID Midas 223), obejmuje ono dolinę Kłodnicy we wschodniej części miasta. Złoże to na terenie gminy nigdy nie było eksploatowane, ale poza jej terenem było przedmiotem eksploatacji, czego skutkiem jest powstanie Jeziora Pławniowickiego. Obecnie na terenie gminy żadne obszary i tereny górnicze nie występują.

2.8 PRZYRODA OŻYWIONA

Roślinność potencjalna

Na terenie gminy Ujazd naturalne zbiorowiska roślinne zachowały się w obrębie Garbu Chełmu, przeważnie w obrębie najbardziej stromych zboczy, stoków, wąwozów, które nie były możliwe do wykorzystania rolniczego lub leśnego. Niewielki fragment buczyn objęty jest ochroną jako rezerwat przyrody, a całość Garbu Chełmu objęta jest ochroną w formie parku krajobrazowego i obszaru Natura 2000. Miejscami fragmenty naturalnych łągów występują w dolinie Kłodnicy. Na pozostałym obszarze gminy, zwłaszcza na terenach zabudowanych oraz w obrębie wielkopowierzchniowych gruntów rolnych pierwotna roślinność uległa całkowitemu przekształceniu i zanikowi. Pierwotna roślinność gminy reprezentowana była przez:¹⁰

- 5 niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodnogruntowych okresowo zabagnionych *Fraxino-Alnetum* - w dolinach cieków, zwłaszcza w obrębie doliny Kłodnicy oraz mniejszych cieków jak Jaryszówka czy Kotula;
- 16 grądy subkontynentalne dębowo-lipowo-grabowe *Tilio-Carpinetum* odmiana małopolska z bukiem i jodłą, forma wyżynna, seria uboga - część północna gminy, na triasowym wypłaszczeniu w części północnej oraz na wyższych terasach zalewowych Kłodnicy w Niezdrowicach;

¹⁰ Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa, 1995 r.

- 29 żyzna buczyna niżowa Melico-Fagetum - niemal cała powierzchnia Garbu Chełmu, czyli centralna i północna część gminy;
- 45 niżowa dąbrowa acidofilna typu środkowoeuropejskiego (*Calamagostrio-Quercetum petraeae* – tereny Lasów Raciborskich położone w południowej części gminy (południowa część Niezdrowic).

Fig. 11 Granica gminy na podkładzie Mapy Roślinności Potencjalnej wg. W. Matuszkiewicza

Roślinność rzeczywista

Częściowo wyżynny charakter obszaru masywu Chełmu skutkuje dużym znaczeniem struktury pionowej krajobrazu w kształtowaniu się systemu przyrodniczego gminy.¹¹

Struktura pionowa w ekologii krajobrazu opisuje zróżnicowanie przestrzenne w obrębie zlewni, gdzie można wyróżnić można trzy rodzaje jednostek krajobrazu:

- autonomiczne: zasilane wodami opadowymi i energią słoneczną, położone na wierzchołkach w obrębie wododziałów;

¹¹ Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Ujazd, Ekologika, Opole, 2019 r.;

- tranzytowe: zasilane jak wyżej, oraz z terenów jednostek autonomicznych, stanowią trasy spływu wód i rozpuszczonych w nich substancji, położone najczęściej na stokach;
- akumulacyjne: obejmują tereny zasilane głównie z jednostek autonomicznych i tranzytowych, zlokalizowane najczęściej w obrębie dolin rzecznych.

Zróżnicowaniu ekosystemów wynikającemu z naturalnego ukształtowania terenu towarzyszy różnorodność form zagospodarowania terenu, będąca skutkiem wielowiekowej działalności człowieka.

Uwarunkowania naturalne i działalność człowieka spowodowały wytworzenie się kilku typów ekosystemów lądowych: terenów leśnych, terenów rolniczych i terenów zabudowanych. Te trzy podstawowe typy krajobrazu zajmują większość obszaru gminy, a poszczególne ich płaty są najczęściej znacznej powierzchni. Łącznikami spajającymi system przyrodniczy gminy są doliny cieków: Kłodnicy oraz jej niewielkich prawobrzeżnych dopływów – Jaryszówki, Jaryszowca, Jordanu oraz Dopływu spod Kopaniny.

Obszary leśne

Lasy porastające gminę Ujazd są pofragmentowane, stanowią je w większości niewielkie kompleksy porzucane w krajobrazie rolniczym. Wyjątek stanowią lasy położone przy południowej granicy gminy, stanowiące część znacznie większych Borów Kędzierzyńsko-Kozielskich (Lasów Raciborskich). Lasy te stanowią w większości gospodarcze drzewostany szpilkowe o niewielkiej wartości przyrodniczej. Odmienny charakter mają kompleksy leśne położone w centralnej i północnej części gminy. Dominują tu drzewostany liściaste buczyny i grądy. Są to potencjalne ostoje bioróżnorodności, czego przykładem jest rezerwat „Boże Oko”. Aktualnie większość drzewostanów nie przedstawia jednak wysokiej wartości przyrodniczej, co związane jest z ich niewielkim wiekiem oraz często nienaturalnym składem gatunkowym (obecność sosny). Dość duże obszary zajmują brzeziny będące najprawdopodobniej rezultatem nieudanej gospodarki leśnej (np. zamierania drzewostanów świerkowych). W północno-wschodniej części gminy w drzewostanach nadal widoczne są ślady skutków przejścia trąby powietrznej w postaci dużych płątów młodników założonych w miejscu powalonego przez wiatr lasu. Położone w krajobrazie rolniczym lasy pełnią ważną funkcję zarówno jako siedlisko dla roślin i zwierząt, jak również element krajobrazu ograniczający negatywne procesy takie jak erozja, powodzie błyskawiczne, czy dyspersja zanieczyszczeń (np. z autostrady). Poza zwartymi kompleksami leśnymi w krajobrazie gminy Ujazd występują mniejsze zadrzewienia, szczególnie częste w dolinach cieków. Mimo niewielkich rozmiarów spełniają one podobną funkcję zwiększając bioróżnorodność i odporność ekosystemu. Dodatkowo wspomagają one funkcję korytarzy ekologicznych jakie spełniają doliny cieków, m.in. ułatwiając migrację gatunków leśnych.

Zachowane do naszych czasów lasy porastają wierzchowiny oraz erodujące stoki wzniesień w północnej części gminy, oraz mniej żyzne gleby w południowej części gminy. Są to ekosystemy autonomiczne i autonomiczno-tranzytowe, pozostające pod niewielkim wpływem oddziaływań zewnętrznych. Jednocześnie ekosystemy te w dużej mierze kształtują warunki przyrodnicze na terenach sąsiednich (niżej położonych). Pomimo gospodarczego charakteru drzewostanu te zachowały wiele cech lasów naturalnych, m.in. znaczny udział

drzew liściastych gatunków rodzimych. Ekosystemy leśne spełniają istotne funkcje w systemie przyrodniczym gminy:

- są środowiskiem życia dla leśnych roślin i zwierząt (duże wysycenie płatami chronionych siedlisk przyrodniczych);
- retencjonują wodę ograniczając oddziaływanie powodzi i susz, oraz zabezpieczając rezerwuary wody pitnej
- ograniczają erozję gleby, co przekłada się m.in. na lepszy stan ekologiczny cieków
- pomiędzy lasami a sąsiadującymi z nimi ekosystemami tworzy się pas ekotonów, istotny dla wielu rzadkich zwierząt, w szczególności ptaków;
- lasy są też korytarzami ekologicznymi, preferowanymi między innymi przez migrujące duże ssaki oraz nietoperze (korytarz Bory Stobrowskie - Lasy Raciborskie KPd-16A).

Obszary rolnicze

Występowanie pokrywy lessowej oraz żyznych gleb wykształconych na glinach zwałowych przyczyniło się do wczesnego wylesienia większości terów gminy Ujazd. Obszary rolnicze zdominowane są przez pola uprawne, a więc ekosystemy silnie przekształcone i podlegające silnej antropopresji ze strony współczesnego rolnictwa. Grunty orne stanowią miejsce stałego występowania i rozrodu ograniczonej liczby zwierząt w większości gatunków pospolitych. Pola uprawne mogą stanowić miejsce żerowania ptaków, w szczególności w okresie pozalęgowym, ale z gminy Ujazd brak jest informacji o koncentracjach np. gęsi czy ptaków szponiastych. Istotnymi dla zachowania bioróżnorodności elementami obszarów rolniczych są śródpolne enklawy innych typów ekosystemów: płaty łąk i lasów, zakrzaczenia i zadrzewienia, zbiorniki wodne, czy nawet rowy melioracyjne i miedze. Funkcję ostoi fauny stanowią również przydrożne aleje, które dodatkowo stanowią korytarze migracji dla niektórych zwierząt (np. owadów i nietoperzy). W ich przypadku w ciągu ostatnich dziesięcioleci doszło do znacznego zmniejszenia długości i jakości drzew przydrożnych. Z obszaru gminy niemalże zanikły charakterystyczne niegdyś dla tego regionu aleje drzew owocowych. W skali całej gminy na terenach rolniczych dominują wielkopowierzchniowe pola uprawne prowadzone w wysokiej kulturze. Pola uprawne zajmują:

- wierzchowiny krajobrazu wyżynnego,
- łagodne stoki dolin przecinających południkowo południowe stoku progę Chełmu,
- niewielką część terenów po południowej stronie doliny Kłodnicy,
- coraz większe obszary dna dolin rzecznych, gdzie zastępują zaorywane łąki i pastwiska.

Są to więc ekosystemy zarówno autonomiczne (wierzchowiny), tranzytowe (stoki) i akumulacyjne (dna dolin). Duże obszary pól uprawnych, jako ekosystemy silnie przekształcone, o zdegradowanych funkcjach, generują szereg problemów środowiskowych:

- niska bioróżnorodność powoduje masowe występowanie organizmów szkodliwych dla upraw, co wymusza chemizację rolnictwa,
- zaburzony bilans energii i materii wymusza stałą podaż nawozów sztucznych,
- brak trwałej pokrywy roślinnej powoduje erozję gleby i wymywanie zanieczyszczeń (środków ochrony roślin i biogenów)
- brak trwałej pokrywy roślinnej sprzyja erozję wietrznej, degradującej glebę i zwiększającej zapylenie środowiska;

- niski poziom retencji sprawia, że tereny położone poniżej użytkowanych rolniczo (zwłaszcza ornice) wzniesień są narażone na powódzie i podtopienia.

Pozytywnym aspektem funkcjonowania wylesionych terenów rolniczych jest dobra ekspozycja i szerokie panoramy widokowe z wielu dróg i punktów widokowych.

Tereny zabudowane i przemysłowe

W gminie Ujazd występuje zabudowa miejska i wiejska (zagrodowa) oraz obszary zagospodarowane przez usługi i przemysł, głównie na północ od autostrady A4, w rejonie węzłów drogowych. Miasto Ujazd posiada średniowieczny układ zabudowy, jednak większość historycznych budynków nie zachowała się do naszych czasów. Niewielkie rozmiary ośrodka miejskiego sprawiają, że zasadniczo nie zachodzą niekorzystne zmiany środowiskowe związane z kumulacją oddziaływania terenów zabudowanych. W mieście, w bezpośrednim sąsiedztwie centralnie położonego rynku znajdują się tereny zielone: zabytkowy park i niewielki zbiornik retencyjny. Istotnie ogranicza to negatywny wpływ urbanizacji na lokalną bioróżnorodność. Ekosystem miejski nie jest izolowany: miasto sąsiaduje lokalnym korytarzem ekologicznym doliny Kłodnicy.

Większa część wsi zachowała przedwojenną zabudowę i historyczny, często wczesnośredniowieczny układ przestrzenny. Pomimo znacznego przekształcenia powierzchni ziemi i zaburzenia naturalnych procesów ekologicznych na obszarach wsi towarzyszy swoiste zgrupowanie zwierząt, obejmujące poza kosmopolitycznymi gatunkami synantropijnymi, również zwierzęta rzadkie i podlegające szczególnej ochronie. Przykładem takich ptaków są gniazdujące we wsiach bociany białe. We wsiach do lęgów mogą również przystępować rzadkie sowy: płomykówka i pójdzka, a na poddaszach zakładać kolonie nietoperze. Obszary osiedli ludzkich, dzięki urozmaiconej roślinności (ogrody, sady, przyptocia) stanowią rezerwar użytkowy dla owadów zapylających, w tym chronionych trzmieli. Z kolei lokowane zwykle we wsiach pasieki dostarczają usług ekosystemowych (zapalanie kwiatów) w promieniu kilku kilometrów. Ocena funkcji terenów zabudowanych w systemie przyrodniczym gminy zależy od ich lokalizacji. W kontekście silnie przekształconych terenów rolniczych zdominowanych przez pola uprawne, tereny zabudowane, a w szczególności towarzysząca im zieleń osiedlowa, jest czynnikiem pozytywnie wpływającym na funkcjonowanie systemu przyrodniczego. Zupełnie inny jest wpływ terenów zabudowanych w przypadku ich sąsiedztwa z ekosystemami leśnymi, oraz dolinami rzek i strumieni. W tym przypadku osiedla ludzkie generują negatywne oddziaływania obejmujące m.in.:

- synantropizację szaty roślinnej, w tym promocję gatunków inwazyjnych,
- płoszenie i uśmiercanie dzikich zwierząt (ruch pojazdów, szyby i ekrany akustyczne, wałęsające się psy i koty)
- emisja zanieczyszczeń do atmosfery,
- przerwanie korytarzy ekologicznych.

Doliny cieków

W gminie Ujazd najważniejszym ciekim jest Kłodnica oraz położony w jej dolinie i zasilany jej wodami Kanał Gliwicki. Pozostałe cieki to niewielkie strumienie. Doliny cieków,

niezależnie od ich rozmiarów są mocno zaznaczone w lokalnym krajobrazie. Dolina Kłodnicy styka się na obszarze gminy Ujazd z wysoczyzną masywu Chełmu. W przypadku niewielkich cieków mocne zarysowanie ich dolin jest związane ze znaczną podatnością podłoża na erozję oraz dużą różnicą pomiędzy wysokością źródeł i ujścia poszczególnych cieków (ich bazą erozyjną). Znaczne deniwelacje terenu w tych dolinach przynajmniej częściowo uchroniło ich ekosystemy przed przekształceniem w pola uprawne. Dzięki relatywnie niewielkiej powierzchni zlewni i dużej przepuszczalności podłoża i zalesieniu części obszarów wyżynnych w dolinach tych cieków nie występują katastrofalne powodzie, co sprawiło, że w dolinach tych skupiło się lokalne osadnictwo co najmniej od czasów średniowiecznych. Zabudowa wiejska, a w szczególności towarzyszące jej ogrody, sady i zadrzewienia oraz niewielkie zbiorniki wodne są istotnym urozmaiceniem monotonnego krajobrazu pól uprawnych. Dolina Kłodnicy dzięki swoim znacznym rozmiarom jest miejscem występowania dużych powierzchni zajętych przez łąki i pastwiska, którym towarzyszy mozaika siedlisk wodno-błotnych i towarzyszących im zadrzewień. W dolinie Kłodnicy poza meandrującą i relatywnie swobodnie płynącą Kłodnicą znajduje się Kanał Gliwicki w wielu parametrach zbliżony bardziej do zbiornika niż ciek, oraz nieliczne starorzecza Kłodnicy. Główna rola dolin cieków w systemie przyrodniczym gminy związana jest z ich funkcją jako lokalnych korytarzy ekologicznych.

Wewnętrzna struktura przestrzenna systemów przyrodniczych gminy ma czytelny układ. Jest on zbudowany w oparciu o oś doliny Kłodnicy. Położone na południe od niej tereny, w dużej mierze zajęte przez obszary leśne, są w niewielkim stopniu powiązane strukturalnie i funkcjonalnie z resztą gminy. Z kolei wyżynna, północna część gminy jest wyraźnie połączona z niżej położoną doliną Kłodnicy dzięki czterem południkowo ułożonym dolinom niewielkich cieków. Bezpośrednia łączność ekologiczna pomiędzy poszczególnymi dolinami dopływów jest w dużej mierze przerwana, wyniesione wododziały pomiędzy nimi zajmują wielkoobszarowe pola uprawne, które nie mogą skutecznie spełniać funkcji korytarza ekologicznego. Najbardziej wysunięte na północ obszary gminy zajmuje mozaika terenów rolniczych, zabudowanych i leśnych, które położone są na powierzchni zrównania wschodniej części masywu Chełmu. Obszar ten w niewielkim stopniu jest penetrowany przez sieć rzeczną. Izolację tego obszaru od reszty gminy pogłębia biegnący tu mniej więcej równoleżnikowo pas autostrady.

Reasumując najcenniejszymi obiektami w gminie są obszary rolne i leśne w obrębie Garbu Chełmu, w dużej mierze objęte ochroną w ramach obszaru Natura 2000 i Parku Krajobrazowego Góry Św. Anny. Dużą wartość posiadają również liczne remizy drzew, aleje i szpalery oraz zalesione doliny cieków np. ulokowane w rejonie Księżego Lasu czy pomiędzy Jaryszowem i Zimną Wódką. Kolejnym terenem, który posiada dużą wartość przyrodniczą jest dolina Kłodnicy, znajduje się tu bowiem duża ilość siedlisk podmokłych.

2.9 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R. I KORYTARZE EKOLOGICZNE

Ustanowione formy ochrony przyrody

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Ujazd znajdują się następujące formy ochrony przyrody: jeden rezerwat przyrody „Boże Oko”, obszar Natura 2000 „Góra Świętej Anny”, Park Krajobrazowy „Góra Św. Anny” oraz cztery pomniki przyrody.

REZERWAT PRZYRODY

Rezerwat Boże Oko - Rezerwat „Boże Oko” jest przykładem rezerwatu leśnego - dokładniej fitocenotycznego; zbiorowisk leśnych, znajduje się on w obrębie kompleksu leśnego pomiędzy Olszową, Kluczem, a Czarnocinem w północno-zachodniej części gminy. Rezerwat wpisuje się w ciąg rezerwatów ustanowionych w obrębie Garbu Chełmu: „Grafik”, „Biesiec”, „Lesisko”, które położone są na terenie gminy Leśnica, na zachód od terenu gminy. Ta forma ochrony przyrody została ustanowiona 19 września 1997 r. na mocy Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 lipca 1997 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, z późniejszymi zmianami Rozporządzeniem Nr P/12/2001 Wojewody Opolskiego z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody na terenie województwa opolskiego, Rozporządzeniem Nr 0151/P/21/08 Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Boże Oko", Zarządzeniem Nr 62/09 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 31 grudnia 2009 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Boże Oko", Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 11 kwietnia 2018 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Boże Oko", Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 5 grudnia 2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody "Boże Oko". Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowisk buczyn o charakterze zbliżonym do naturalnego. Wiek buczyn szacuje się na 135–155 lat, drzewa osiągają wysokość 30 - 32 m, a ich pierśnice 50–60 cm (często powyżej 300 cm obwodu). Liczne są okazy o wymiarach pomnikowych. Poza bukami w warstwie drzew rosną: modrzew, świerk, grab, brzoza i sosna. W warstwie podszytu: podrost głównie buka, bez czarny i bez koralowy. Na terenie rezerwatu wyróżniono trzy zbiorowiska roślinne: kwaśna buczyna niżowa, żyzna buczyna sudecka i żyzna buczyna niżowa. Oznaczono 61 gatunków roślin naczyniowych, w tym chronione: buławnik wielkokwiatowy, bluszcz pospolity, kruszczyk szerokolistny, konwalia majowa, przytulia wonna, kopytnik pospolity, kalina koralowa. Zewidencjonowano również chronionego grzyba – soplówkę gałęzistą.

OBSZARY NATURA 2000

Obszar Natura 2000 Góra Świętej Anny PLH160002 obejmuje wyniesienia Garbu Chełmu z wychodniami wapieni i dolomitów środkowego triasu, z centralnie zlokalizowanym nekiem bazaltowym. Od południa opadający stromo zdenudowanym uskokiem tektonicznym, od północy łagodnie zanurzający się pod utworami polodowcowymi. Garb jest najdalej na zachód wysuniętą częścią środkowotriasowego progu strukturalnego (kuesty). Z trzech stron otoczony terenami nizinnymi stanowi wyraźną kulminację w krajobrazie. Rzeźba

Chełmu należy do form krawędziowych, ukształtowanych w trzeciorzędzie i zmodyfikowanych przez morfologię czwartorzędową, a zwłaszcza dwukrotne nasunięcie się i regresję lodowca oraz procesy eolicznej akumulacji lessów i ich erozji. Garb jest rozczłonkowany na szereg wyniesień oddzielonych suchymi dolinkami i obszarami zrównań. W wierzchołkowej jego części, w obrębie wychodni skał węglanowych rzeźba krasowa, z lejami, misami i studniami krasowymi, wywierzykami, wychodniami skalnymi, niewielkimi wnękami i grotami. Kulminację garbu stanowi nek wulkaniczny na Górze Św. Anny - 404 m n.p.m. Wśród obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych dominującymi formami pokrycia terenu są lasy, w większości reprezentujące trzy fitosocjologiczne odmiany buczyn oraz grądy. Mniejszy udział osiągają murawy kserotermiczne oraz ekstensywnie użytkowane łąki, w tym eutroficzne. Uzupełnieniem są wychodnie skał węglanowych oraz źródłiska. Spośród form intensywniejszego zagospodarowania przestrzeni dominują grunty orne, tworzące z ekosystemami o dużej naturalności, mozaikę krajobrazową. Na terenie gminy Ujazd obszarem Natura 2000 objęto tereny leśne i rolne na południe od Olszowej i autostrady A4, na zachód i południe od Zimnej Wódki oraz pomiędzy Zimną Wódką, a Starym Ujazdem.

W obszarze PLH160002 zinwentaryzowano 12 siedlisk przyrodniczych (9 jako przedmiot ochrony) z załącznika I Dyrektywy siedliskowej oraz 3 gatunki z załącznika II – mopek, nocek duży i zgniotek cynobrowy. Siedliska chronione w ramach obszaru:

- 6110 Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alyso-Sedion*),
- 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*),
- Siedlisko 6430 ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 8210 Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis*,
- 8310 jaskinie niedostępne do zwiedzania,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*),
- 9150 Ciepłolubne buczyny storczykowe (*Cephalanthero-Fagenion*),
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*),
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe;

Dla obszaru obowiązuje Plan Zadań Ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 6 lipca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góra Świętej Anny PLH160002.

PARK KRAJOBRAZOWY

Park Krajobrazowy Góra Świętej Anny – Park krajobrazowy został utworzony Uchwałą Nr XXIV/193/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 26 maja 1988 roku w sprawie ochrony walorów krajobrazu, która następnie została zmieniona Rozporządzeniem Nr P/10/2000 Wojewody Opolskiego z dnia 17 maja 2000 r. w sprawie Parku Krajobrazowego "Góra Św. Anny", Rozporządzeniem Nr 0151/P/7/2003 Wojewody Opolskiego z 8 grudnia 2003 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie Parku Krajobrazowego "Góra Św. Anny" oraz Rozporządzeniem Nr 0151/P/17/06 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego "Góra Św. Anny". Teren parku obejmuje obszar 5605 ha, zaś teren otuliny 7159 ha. Na terenie gminy Ujazd teren parku obejmuje obszar leśny z rezerwatem „Boże Oko” oraz fragmentami pól na zachód od drogi wojewódzkiej nr 426 oraz na południe od autostrady A4. Otulina obejmuje teren do szlaku dawnej linii kolejowej, a więc sołectwa Olszowa, Klucz i zachodnią część Zimnej Wódki.

Szczególnymi celami ochrony Parku są:

- zachowanie najcenniejszych fragmentów przyrody naturalnej, walorów krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego zachodniego krańca Wyżyny Śląskiej, zwanego Garbem Chełmu;
- stwarzanie korzystnych warunków do prawidłowego funkcjonowania systemów przyrodniczych, ich trwałości i zdolności odtwarzania;
- zachowanie ekosystemów leśnych i łąkowych z charakterystyczną florą i fauną;
- zachowanie walorów geologicznych i geomorfologicznych Parku;
- zachowanie ładu przestrzennego na obszarze Parku, w tym utrzymanie zabytkowych układów urbanistycznych oraz kształtowanie harmonijnego współczesnego krajobrazu i form zabudowy w nawiązaniu do tradycji regionalnych;
- zachowanie ukształtowanego zespołu kulturowo - krajobrazowego Góry Św. Anny;
- zwiększanie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności w zakresie konieczności zachowania całego bogactwa przyrodniczego jako dziedzictwa i dobra wspólnego.

Dla parku ustanowiono plan ochrony Rozporządzeniem Nr 0151/P/1/09 Wojewody Opolskiego z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego „Góra Św. Anny”. W planie ochrony wskazano wiele bardzo szczegółowych zapisów, zarówno odnoszących się do kwestii ochrony przyrody, jak i zagospodarowania przestrzennego. Dla terenu otuliny natomiast nie zostały ustanowione żadne ustalenia czy zakazy.

POMNIKI PRZYRODY

Na terenie gminy Ujazd znajdują się cztery drzewa ustanowione trzema uchwałami, które zostały uznane za pomniki przyrody, przedstawiono je w tabeli poniżej.

Tabela 9 Pomniki przyrody gminy Ujazd

Lp.	Nr wg CRFOP	Gatunek	Rodzaj	Data Ustanowienia	Akt utworzenia	Położenie	Obwód [cm]
001	18216	dąb bezszypułkowy - <i>Quercus petraea</i>	Drzewo	2022-11-18	UCHWAŁA NR LI.334.2022 RADY MIEJSKIEJ W UJEŹDZIE z dnia 27 października 2022 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody ożywionej Data publikacji: 2022-11-03	Pomnik znajduje się na terenie działki ewidencyjnej nr 281/1 będącej własnością Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP Nadleśnictwo Strzelce Opolskie, remiza leśna na północ od Księżego Lasu	360
002	18217	Dąb bezszypułkowy - <i>Quercus petraea</i>	Drzewo	2022-11-18	UCHWAŁA NR LI.334.2022 RADY MIEJSKIEJ W UJEŹDZIE z dnia 27 października 2022 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody ożywionej Data publikacji: 2022-11-03	Pomnik znajduje się na terenie działki ewidencyjnej nr 281/1 będącej własnością Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP Nadleśnictwo Strzelce Opolskie, remiza leśna na północ od Księżego Lasu	350
003	18218	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> (2 szt)	Grupa drzew	2022-11-18	UCHWAŁA NR LI.334.2022 RADY MIEJSKIEJ W UJEŹDZIE z dnia 27 października 2022 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody ożywionej Data publikacji: 2022-11-03	Pomnik znajduje się na terenie działki ewidencyjnej nr 272/4 obręb Balcarzowice, stanowiącą własność Gminy Ujazd.	453; 384

Należy również zauważyć, że na terenie gminy znajduje się szereg wartościowych drzew, które mogłyby zostać uznane za pomniki przyrody. Są one spotykane przy kościołach, cmentarzach, jako aleje i szpalery przydrożne, a także w zadrzewieniach głęboko wciętych dolin czy w lasach. Wartościowe aleje i szpalery drzew można wskazać np. na północ i wschód od Księżego Lasu czy na południe od Jaryszowa. W celu ich rozpoznania należałoby przeprowadzić bardziej wnikliwą inwentaryzację przyrodniczą, znacząco wykraczającą poza możliwości niniejszego opracowania, niewątpliwie bowiem więcej drzew wymaga objęcia ochroną prawną, niż tylko cztery, które do tej pory zostały objęte ochroną. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że drzewa o rozmiarach pomnikowych chronione są tylko w obrębie

rezerwatów, ochrona w formie parku krajobrazowego czy obszaru Natura 2000 nie do końca chroni poszczególne drzewa. Wykaz alei i szpalerów cennych przyrodniczo gminy Ujazd oraz innych gmin opolskich zamieszczono w opracowaniu pn. „Inwentaryzacja siedlisk pachnicy” z 2016 r.¹²

Proponowane formy ochrony przyrody

Na obszarze gminy Ujazd zlokalizowane są obszary proponowane do objęcia ochroną prawną. Część z nich znajduje się już w granicach obszarów chronionych w ramach innych formy ochrony, część stanowi nowe propozycje związane z poszerzaniem granic obszarów już wyznaczonych, bądź wyznaczeniem zupełnie nowych obszarów do ochrony. W opracowaniu ekofizjograficznym z 2019 r. wskazywano na potrzebę poszerzenia istniejących wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody (opis pogrubiony i z numerem pozostawiono w niniejszym opracowaniu):

- **1) Proponowane powiększenie obszaru Parku Krajobrazowego „Góra Św. Anny”** obejmuje tereny, aż do wschodniej granicy woj. opolskiego i obszar części wsi Zimna Wódka, Stary Ujazd, Jaryszów oraz większość gruntów miasta Ujazd położonych na północ i północny-wschód od terenów zabudowanych (propozycja znalazła się w audycie krajobrazu województwa opolskiego).
- **2) Proponowane utworzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Kędzierzyńsko-Kozielskie”** obejmuje na terenie gminy Ujazd kompleks leśny zlokalizowany w południowej części wsi Niezdrowice. Celem ochrony obszaru byłby kompleks borów ze zróżnicowanymi biocenozami leśnymi o funkcji turystyczno-rekreacyjnej (propozycja na podstawie planu województwa opolskiego).

Wskazano również tereny cenne pod względem przyrodniczym, które mogłyby pełnić funkcję zespołów przyrodniczo-krajobrazowych lub użytków ekologicznych:

- **3) Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Zandrzyń”** obejmuje obszar występowania gleb torfowo-namułowych oraz krawędź doliny Kłodnicy. Na niewielkim obszarze znajdują się tu siedliska zarówno podmokłe jak i suche, stanowiące siedlisko dla różnorodnej fauny i flory. Walorem przyrody nieożywionej jest stroma krawędź erozyjna doliny Kłodnicy, która przed regulacją miała tu swoje zakole.
- **4) ORN-1 – Storczyki¹³** – obejmuje kompleks wilgotnych łąk w dawnym zakolu Kłodnicy, przy zachodniej granicy gminy. Jest to obszar występowania kukułki szerokolistnej.
- **5) OZ-1 – Stawy pod Balcarzowicami** - obejmuje dwa stawy wraz z sąsiadującymi podmokłymi łąkami i lasami. Jest to siedlisko rozrodzce płazów oraz miejsce gniazdowania ptaków wodno-błotnych.

¹² Raport inwentaryzacji projektu. Inwentaryzacja Pachnicy dębowej i Koziaroga dębosza na terenie gmin Bierawa, Cisek, Reńska Wieś, Pawłowiczki, Polska Cerekiew, 2016 r., mapa na stronie <http://ostojeprzyrody.info/mapa>

¹³ Wg opracowania ekofizjograficznego z 2019 r. symbol ORN oznacza „Ostoja roślin naczyniowych”, OZ oznacza „ostoja zwierząt”

- **6) OZ-2 Dolina Kłodnicy** - siedlisko wydry, bobra i zimorodka. Miejsce koncentracji ptactwa wodnego w okresie migracji i zimowania.
- **7) OZ-3 Dolina potoku Jaryszowiec** - siedlisko płazów i ptaków, korytarze ekologiczny i enklawa bioróżnorodności w krajobrazie pól uprawnych.
- **8) OZ-4 Buczyny między Jaryszowem a Nogawczycami** - ostoja fauny związanej ze starodrzewem liściastym.
- **9) OZ-5 Lasy i stawy pomiędzy Starym Ujazdem a Zimną Wódką** - ostoja fauny leśnej, płazów i ptaków wodno-błotnych.
- **10) OZ-6 Lasy „Boże Oko”** - ostoja fauny związanej ze starodrzewem liściastym (poszerzenie rezerwatu „Boże Oko”).

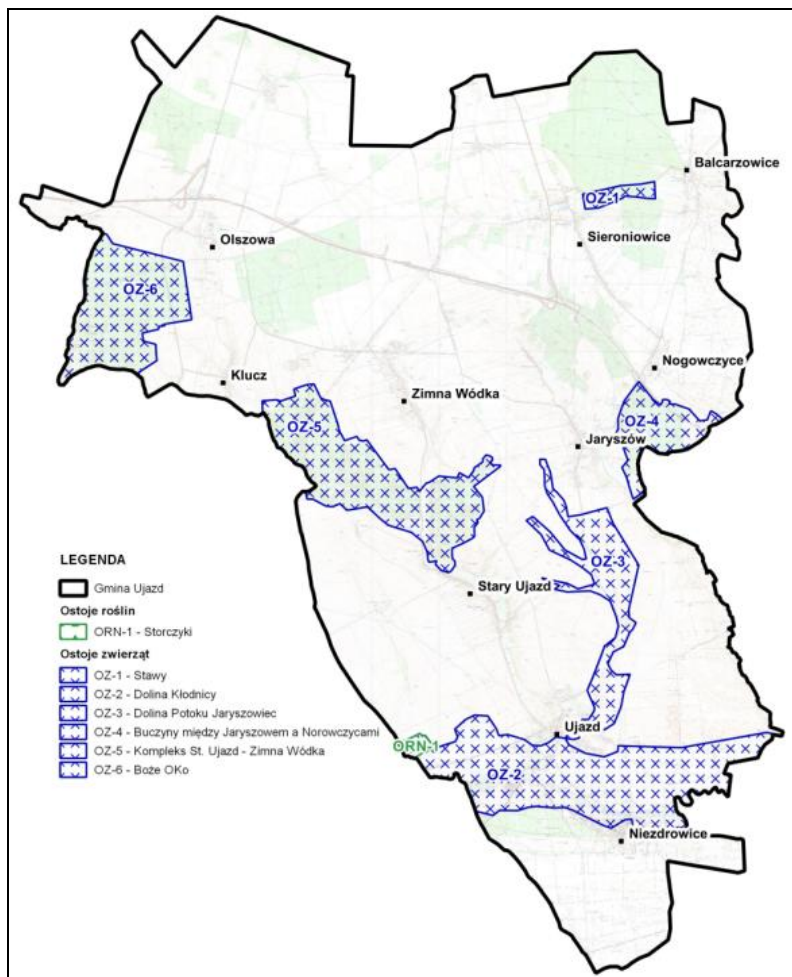

Fig. 12 Proponowane użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (wg opracowanie ekofizjograficzne z 2019 r.)

Na terenie gminy znajduje się szereg obiektów, które kwalifikują się do objęcia ochroną jako pomniki przyrody czy stanowiska dokumentacyjne, jednak ich inwentaryzacja i weryfikacja wymagałaby przeprowadzenia szczegółowego osobnego opracowania. Jednocześnie zdecydowana większość z nich znajduje się w obrębie Garbu Chełmu i w obrębie obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego, choć należy pamiętać, że te formy ochrony przyrody nie zapewniają ochrony poszczególnych drzew czy obiektów. Np. zaproponowane do ochrony tereny OZ-5 Kompleks Stary Ujazd – Zimna Wódka i OZ-6 znajdują się już na terenie obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego.

Podejście do przedmiotu ochrony może być różne, najważniejszym zadaniem jest natomiast ochrona najcenniejszych terenów przed zmianą zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czy ich zdewastowaniem w inny sposób. Na terenie gminy Ujazd tymi najcenniejszymi terenami są poszczególne wąwozy, doliny cieków, lasy i zadrzewienia śródpolne, remizy, powierzchnie gruntów rolnych, drzewa o rozmiarach pomnikowych, aleje i szpalery, odsłonięcia skalne, dawne kamieniołomy. W zdecydowanej większości znajdują się one w obrębie Garbu Chełmu, doliny Kłodnicy oraz dolinek mniejszych cieków w związku z czym całość tego terenu wymaga szczególnej troski, ze specjalnym zwróceniem uwagi na ww. elementy. Wszelkie tereny, które spełniają warunki objęcia ochroną jako zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne i pomniki przyrody winny być taką ochroną objęte. Wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody, jak propozycja poszerzenia parku krajobrazowego czy obszar chronionego krajobrazu „Bory Kędzierzyńsko-Kozielskie” są dyskusyjne, gdyż zwykle możliwości ich ochrony są niewielkie. Obejmują one rozległe powierzchnie, także z zabudową i infrastrukturą, co powoduje, że w obecnym stanie prawnym niewielkie są możliwości uchwalenia odpowiednich powołujących je przepisów, które chroniłyby teren jako całość. Z kolei teren lasów, które wskazano jako proponowany obszar chronionego krajobrazu „Bory Kędzierzyńsko-Kozielskie” również jest dyskusyjny, gdyż stanowią one przeważnie mocno eksploatowane gospodarce monokultury sosnowe o niewielkiej wartości przyrodniczej. Wydaje się więc, że w pierwszej kolejności należy skupić się na ochronie terenów z najcenniejszą przyrodą, a więc tych, które spełniają definicje zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, użytku ekologicznego, stanowiska dokumentacyjnego czy pomnika przyrody.

Korytarze ekologiczne

W literaturze¹⁴ przedmiotu na terenie gminy Ujazd wskazywano jeden główny korytarz ekologiczne Lasy Raciborskie – kod KPd – 16. Zarówno teren Lasów Raciborskich, jak i tereny doliny Kłodnicy w dużej mierze są wolne od zabudowy i barier i pełnią funkcję istotnych korytarzy ekologicznych. Poza tymi głównymi korytarzami na terenie gminy znajduje się też szereg mniejszych korytarzy o znaczeniu lokalnym, przeważnie biegnących wzdłuż cieków, ale i także alei drzew. Aleje drzew pełnią funkcję korytarzy ekologicznych m.in. dla owadów, ptaków, nietoperzy i drobnych ssaków, z tego też powodu bardzo ważne jest ich zachowanie w krajobrazie gminy. Pomimo, że te mniejsze korytarze nie były wykazywane jako korytarze ekologiczne, to jednak pełnią one istotną rolę dla przemieszczania się zwierząt zwłaszcza w skali lokalnej. Wszelkie doliny cieków, zadrzewienia i aleje drzew winny pozostać w jak największym stopniu chronione przed zabudową, gdyż zawsze stanowią one korytarze migracyjne dla zwierząt, również jednak chronione przed zabudową winny być jak największe powierzchnie gruntów rolnych i leśnych.

¹⁴ Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011 r.;

2.10 KRAJOBRAZ

Przy aktualnym niewielkim pokryciu gminy obszarami chroniącymi krajobraz na uwagę zasługuje bardzo duża powierzchnia obszarów planowanych do ochrony, w tym znaczne poszerzenie granic Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny. Wskazuje to na duże walory krajobrazowe gminy, które jednak nie są obecnie w skuteczny sposób zabezpieczone przed degradacją ustawowymi formami obszarowej ochrony. Potwierdzają to zapisy dokumentów planistycznych na poziomie regionalnym (województwa opolskiego) oraz opracowania specjalistyczne poświęcone waloryzacji i ochronie krajobrazu.

Walory krajobrazowe gminy związane są ze znacznymi różnicami w wysokościach oraz lokalnymi uwarunkowaniami geologicznymi. Różnica pomiędzy najwyższymi wzniesieniami w rejonie wsi Olszowa, a dnem doliny Kłodnicy wynosi ponad 100 m. Dzięki znacznemu wylesieniu i dość równomiernemu opadaniu progu strukturalnego Garbu Chełmu z dużej części terenów gminy rozpościerają się szerokie panoramy na niżej położone tereny: dolinę Kłodnicy oraz dalej na Kotlinę Raciborską.

W mniejszej skali lokalny krajobraz kształtowany jest przez specyficzne warunki geologiczne. Bardzo rzadkie nie tylko w regionie ale i w kraju jest występowanie w części gminy (rejon Płaskowzgórza Olszanowskiego), krajobrazu progu strukturalnego pokrytego lessami z rozwiniętymi formami geomorfologicznymi. Charakterystyczną cechą tego obszaru, obejmującego północną i centralną część gminy Ujazd, jest występowanie maskujących pierwotną rzeźbę terenu pokryw zbudowanych zarówno z piasków wodonośnych i glin zwałowych, jak i peryglacialnych lessów. Szczególnie z tymi ostatnimi związane są obecnie w krajobrazie gminy Ujazd szerokie rozcięcia erozyjne, gdzie w dolinkach niewielkich potoków zachowała się mozaika wilgotnych zadrzewień oraz węższych enklaw łąk i pastwisk. Poza wartościami przyrodniczymi krajobrazu również znajdujące się tu miejscowości (Zimna Wódka, Klucz, Stary Ujazd i Jaryszów) zachowały znaczne walory architektoniczno-urbanistyczne, a niektóre z nich są malowniczo położone wzdłuż głęboko wciętych dolin. Jest to więc rejon o wysokich walorach krajobrazu naturalnego i kulturowego, zarówno w aspekcie fizjonomicznym jak i strukturalno-funkcjonalnym. W północnej części gminy występuje falisty krajobraz wyżyn z nielicznymi ciekami w przynajmniej częściowo suchych dolinkach. Poza obszarem zrównania w wyżynnym krajobrazie w kilku miejscach występują silnie zarysowane wąwozy lessowe. Występują one w rezerwacie leśnym „Boże Oko” jak również w rejonie miejscowości Klucze, jednym z nich biegnie droga do Zimnej Wódki.

Tereny gminy znajdujące się poza obszarem parku krajobrazowego, jego otuliny i projektowanego poszerzenia granic posiadają znacznie mniejsze walory krajobrazowe. Na obszarze tym na uwagę zasługują krawędzie doliny Kłodnicy, stanowiące wyraźny element krajobrazu i w wielu miejscach lokalizację panoram. Dotyczy to zarówno północnej krawędzi, gdzie zlokalizowany jest sam Ujazd, jak i krawędzi północnej, gdzie położona jest dzielnica Ujazdu – Piaski, oraz miejscowość Niezdrowice. Północna krawędź doliny opiera się w dużej mierze o strukturalną krawędź progu Chełmu. Krawędź doliny przechodzi tu płynnie w wysoczyznę. Na terenie gminy ta część doliny zajęta jest w dużej mierze przez zabudowę Ujazdu, ale znajduje się tu również dobrze zachowana krawędź erozyjna w miejscu dawnego zakola rzeki (proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Zandrzyń”). Z kolei krawędź

południowa jest słabo zarysowana, gdyż oddziela dolinę od równin Kotliny Raciborskiej. Lokalne walory krajobrazowe podnosi, obok sąsiedztwa krawędzi kompleksów leśnych i łąk, panorama na wyżynny krajobraz po drugiej stronie doliny. Duże walory krajobrazowe posiadają aleje i szpalery drzew oraz remizy leśne w Księżym Lesie. W pozostałych miejscach aleje i szpalery drzew

Elementem urozmaicającym krajobraz gminy jest obecność zabytkowych budynków, często z elementami konstrukcji wykonanymi z lokalnie pozyskanego budulca, którym są zarówno triasowe wapienie jak i głazy narzutowe zbudowane najczęściej z granitów skandynawskich. Przykładem budynku o kamiennej elewacji jest stajnia w Olszowej. W gminie znajdują się też dwa drewniane kościoły (w Kluczu i w Olszowej) o dużych walorach krajobrazowych i zabytkowych.

Reasumując krajobraz gminy Ujazd posiada bardzo duże, unikalne w skali województwa walory krajobrazowe związane z wzniesieniem Garbu Chełmu, związane z położoną nieopodal Górą Św. Anny. Powinny one być w jak największym stopniu chronione przed negatywnymi wpływami. Również dolina Kłodnicy cechuje się dużymi walorami krajobrazowymi, choć nie jest ona dostępna do obserwacji czy łatwiej dostępna dla spacerów czy rowerzystów. Natomiast na rzece często odbywają się bardzo lubiane i popularne spływy kajakowe. Bardzo ładnie prezentuje się również centrum miasta Ujazd z Rynkiem, ruinami zamku Biskupów Wrocławskich oraz kościołem pw. Św. Andrzeja Apostoła.

Audyt krajobrazowy województwa opolskiego został przyjęty uchwałą nr XIV/158/2025 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 25 marca 2025 r., na terenie gminy Ujazd wskazano w nim następujące krajobrazy priorytetowe:

- 16-341.11-37 – Tereny rolnicze na wschód od Góry Św. Anny,
- 16-341.11-09 – Lasy w okolicy Czarnocina,
- 16-318.59-22 – Sławięcice,
- 16-341.16-07 – Lasy w okolicy Sławięcic;

Charakterystyka krajobrazu kulturowego i układów ruralistycznych poszczególnych miejscowości¹⁵

Ujazd

Nazwa Ujazd wywodzi się ze średniowiecznego zwyczaju wydziałania majątku z ogólnej powierzchni obszaru i znaczeniem odpowiada współczesnemu słowu "Objazd". Kiedy książe chciał obdarzyć kogoś większym majątkiem ziemskim, wówczas osobiście objeżdżał teren wzdłuż granic jakie zamierzał ustalić. W mieście należy odwiedzić:

- Kościół pw. św. Andrzeja Apostoła - barokowy kościół w Rynku, ufundowany przez Mikołaja Kochcickiego zbudowany w 1613 r. Przebudowany w XVIII w. W XIX w. dobudowano neogotyckie wieże. Przed kościołem stoi kamienna, rokokowa figura

¹⁵ Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Ujazd, Ekologika, Opole, 2019 r.;

św. Józefa z Dzieciątkiem w otoczeniu aniołów z 1749 r. Druga figura pochodząca z XVIII wieku przedstawia posąg św. Jana Nepomucena.

- Studzionka - kościół pątniczy pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny zbudowany w latach 1858-1862, wybudowany przy drodze wylotowej w kierunku Gliwic.
- Ruiny zamku - zamek wybudowano w 1580 r., przebudowano w 1660 r., a potem w XVII i w końcu XIX wieku. Budowla została zniszczona w 1945 r. W latach 70-tych XX w. ruiny zamku były badane przez archeologów. Naukowcy odkopali pozostałości fundamentów zamku datowane na przełom XIII i XIV w. Natrafiono też na fragmenty fosy oraz ceramiki sprzed 600 lat.
- Spichlerz – budowla przy ul. Szkolnej powstała w XVIII wieku. Spichlerz ma trzy kondygnacje, jest murowany i otynkowany. Dach siodłowy spichlerza pokryty został dachówką.
- Kapliczki: ul. Traugutta - kapliczka z XVIII wieku znajduje się przy ulicy niedaleko rynku. Druga z XIX wieku stoi przy ulicy Sławięcickiej. Jej wnętrze zdobią obrazy barokowo-ludowe oraz rzeźby gotyckie św. Barbary i św. Małgorzaty z około 1500 roku.

Miasto posiada kształt koła, którego środek wypada w południowo-wschodnim narożniku rynku, w którym zbiegają się dzisiejsze ulice Mickiewicza i Traugutta. Przedłużenia tych ulic dzielą miasto na cztery równe kwartały. Poza obrębem koła pozostało wzgórze zamkowe z kościołem parafialnym pw. św. Andrzeja. Poza miastem znalazło się także osiedle zwane Dziekanka należące do dziekana kolegiaty św. Krzyża w Opolu.

Balcerzowice

Balcerzowice leżą w północno-wschodniej części gminy Ujazd. W tej niewielkiej miejscowości, położonej wśród lasów, w niewielkiej kotlinie odszukać można jeszcze ślady średniowiecznego dziedzictwa. W Balcerzowicach pod koniec średniowiecza istniało grodzisko – położone na skraju lasu, na północny-zachód od wsi Sieronowice. Grodzisko otaczała fosa i niski wał ziemny wzniesiony w końcu XIII lub w XIV wieku. Ślady budowli pozostały do dziś w postaci nasypu ziemnego. Współcześnie wieś cechuje zabudowa o niewielkim stopniu zwartości, pierwotnie zabudowania tworzyły jednak układ przestrzenny ulicówki. W schyłkowym okresie średniowiecza znajdowało się tu grodzisko, pochodzące z XIII wieku, którego ślady zachowały się w postaci nasypu ziemnego objętego ochroną poprzez ustanowienie stanowiska archeologicznego. Grodzisko położone było na skraju lasów, w odległości jednego kilometra na północny zachód od dzisiejszej wsi Balcerzowice, około 500 metrów od wsi Sieronowice. Założone zostało na planie zbliżonym do czworoboku. Otaczała je fosa oraz niski wał ziemny wzniesiony w końcu XIII lub XIV wieku.

Jaryszów

W dolinie potoku Jaryszowca, prawego dopływu Kłodnicy, pięć kilometrów od Ujazdu leży Jaryszów. Pierwsze informacje o wsi zapisano w 1265 roku i odnotowano wtedy, że Jaryszów założono na obszarze 46 łanów (ok. 3028 morgów pruskich), a obszar ten zamieszkiwało w 30 gospodarstwach blisko 180 osób. Historia wsi łączy się między innymi z rodami Twardowskich, Mettichów, Jaroszyńskich. Ostatnim panem był właściciel Ujazdu,

książę Hohenlohe-Oehringen. Dwór i tzw. zamek w Jaryszowie położone były w centrum wsi, w XIX wieku budowle otaczał przepysny ogród i fantastyczne oranżerie. Jaryszów to również historyczny ośrodek niewielkiego przemysłu hutniczego, który rozwinął się dzięki występowaniu w pobliżu wsi pokładów rudy żelaza. W przeciwieństwie do zabytków, po wytapianiu rud w Jaryszowie pozostał jedynie ślad w miejscowych nazwach. W Jaryszowie znajduje się kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (pierwotnie pw. Jana Chrzciciela) z XV w. Historycznie wieś miała układ ulicówki położonej wzdłuż Jaryszowca, po obu jego stronach. Obecnie historyczny układ ruralistyczny jest zatarty, a wieś zbliżona jest do wielodrożnicy. Pierwotny układ zabudowy utrzymała natomiast Kolonia Jaryszowska stanowiąca łańcuchówkę. Do najważniejszych obiektów we wsi można zaliczyć kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz szkołę wybudowaną w 1909 r. Dużą wartość kulturową przejawiają również pozostałości zabudowań folwarcznych dawnego Dworu Jaryszowskiego, przy czym sam dwór/pałac ze względu na zły stan techniczny, został rozebrany i wykreślony z rejestru zabytków.

Klucz

Wieś położona w dolinie, w zachodniej części gminy zachęca do odwiedzin przede wszystkim ze względu na swoje położenie i walory krajobrazowe. Pierwsze informacje o miejscowości pochodzą z 1234 roku. Interesująca jest sama nazwa miejscowości nawiązująca do lokalnej legendy, jednak mimo oryginalnego wyjaśnienia ludowego, nazwa zaliczana jest do topograficznych. Klucz oznacza w tym wypadku „miejsce zakrzywione, zakole, źródło”. Najprawdopodobniej już około 1300 roku istniała w Kluczu parafia. Dzisiaj drewniany kościółek św. Elżbiety Turyngskiej, pochodzący z 1748 r. jest jednym z celów wycieczek po Śląsku Opolskim. Właśnie w Gminie Ujazd znajdują się trzy z pięciu zachowanych w byłym powiecie strzeleckim kościołów drewnianych. Kościół w Kluczu usytuowany jest na wzniesieniu, pośrodku wsi. We wnętrzu świątyni ołtarz w stylu tzw. regencji, z figurą św. Elżbiety Turyngskiej rozdającej jałmużnę. W kościele warte uwagi są również rzeźby gotyckie: św. Jadwigi (z roku 1400) i Matki Boskiej Bolesnej (z początku XVI w.) oraz obraz Chrystusa na krzyżu, ambona z przełomu XVIII/XIX w., barokowa chrzcielnica i konfesjonał. We wsi znajduje się również kapliczka św. Jana Nepomucena z 1924 r. Niewielka wieś o układzie ulicowym leżąca w zachodniej części gminy, w pięknej dolinie, w której południowej części znajdują się źródła Jordanu. Na wzniesieniu w centralnej części wsi zlokalizowany jest drewniany kościół pw. św. Elżbiety Węgierskiej z 1748 roku.

Niezdrowice

W południowo-wschodniej części gminy leżą Niezdrowice. Według informacji historycznych na teren Niezdrowic byli przesiedlani chorzy na tyfus lub cholere. Dziedzictwo kultury i historii Niezdrowic upamiętniają: kapliczka i krzyż w centrum wsi. Tutaj odbyły się walki o wieś podczas III Powstania Śląskiego – 7-8 czerwca 1921 r. Poległo wtedy czterech powstańców - mieszkańców wsi.

Wieś nie została lokowana, lecz powstała w miejscu dawnej osady. Nosi ona cechy osady zagrodniczej. Najstarsza, historyczna część wsi stanowi ulicówkę w układzie północ-południe związaną biegiem Kłodnicy, której zakole sięgało aż do miejsca zniszczonego

obecnie mostu. W miejscu obecnej gospody sąsiadującej z kapliczką znajdował się kościół. W centrum wsi znajduje się zabytkowa kapliczka oraz stojący przed nią krzyż oraz zlokalizowany w sąsiedztwie dawny obiekt szkolny.

Nogowczyce

Nazwa wsi położonej w północno-wschodniej części Gminy pochodzi od przezwiska Nogawka. Pierwsza wzmianka o Nogowczycach pochodzi z 1687 roku. Od połowy XVIII wieku Nogowczyce wraz z innymi posiadłościami, należały do rodziny Posadowskich. W 1934 roku we wsi powstał chór Kongregacji Mariańskiej, liczący 30 osób. Wieś stanowi regularną ulicówkę o zwartej zabudowie w układzie północ-południe, z główną ulicą obsadzoną obustronnie lipami (ul. Lipowa). Widać wyraźną zależność układu osadniczego wsi od cieków wodnych, którego dolina, podobnie jak w Jaryszowie, została obustronnie obudowana zagrodami.

Olszowa

W północno-zachodniej części Gminy leży wieś Olszowa. Powstała zapewne w XIII lub XIV wieku, na mokradłach, wśród stawów i olchowych zagajników. Być może stąd właśnie pochodzi nazwa wsi. Od 1800 roku oficjalnie przybrała już nazwę Olszowa. Dzisiaj jest nie tylko zieloną, uroczą miejscowością, odprężeniem dla turystów, ale również miejscem, gdzie można odwiedzić jeden z wyjątkowych obiektów architektury sakralnej. W Olszowej koniecznie należy zobaczyć drewniany kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Śnieżnej z 1679 r., przebudowany w 1748 r. W prezbiterium kościoła znajduje się późnogotycka rzeźba stojącej na półksiężycu Matki Boskiej z Dzieciątkiem Historyczny układ ruralistyczny stanowiła zwarta ulicówka zakończona folwarkiem, nastawionym na hodowlę koni. W okresie powojennym, w północnej części wybudowano nowe osiedle budynków mieszkaniowych jednorodzinnych. W granicach obrębu ewidencyjnego wsi znajduje się również osada Księży Las z zabytkową gorzelnią oraz folwarki: Janków i Komorniki. Do najważniejszych obiektów zabytkowych we wsi należy zaliczyć najstarszy w gminie kościół drewniany pw. Matki Boskiej Śnieżnej, zespół folwarczny w Olszowej oraz gorzelnię w Księżym Lesie.

Sieroniewice

W północnej części Gminy leżą Sieroniewice - wieś wzmiankowana po raz pierwszy w 1342 roku, jako majątek należący do rycerza Bogusza. Nazwa miejscowości pochodzi od imienia Sieroń. Jeszcze w wieku XVIII wieś stanowiło zaledwie osiem niewielkich gospodarstw. W 1824 roku powstała kolonia Schroll, należąca do hrabiego Renarda. Wieś zaczęła się powiększać i dzisiaj jest to większa miejscowość. Najstarsza część zlokalizowana jest w dolinie Kotuli tzw. Potoku Ligockiego, który ma tutaj swe źródła. Zabudowania nie tworzą zwartego kompleksu, lecz są swobodnie rozmieszczone wzdłuż potoku, w otoczeniu łąk. Jest to wieś łańcuchowa typu dolinnego. W granicach obrębu ewidencyjnego znajduje się również przysiółek Grzeboszowice, stanowiący dawny folwark/majątek.

Stary Ujazd

W środkowej części gminy, w miejscu interesującym pod względem krajobrazowym leży Stary Ujazd. Wieś była wzmiankowana w 1260 roku jako Ujeździec. Dzisiaj to jedna z piękniejszych miejscowości, a o jej wyjątkowym charakterze świadczy jej otoczenie: z jednej strony wieś okalają pola, z drugiej urokliwe pagórki, z trzeciej niewielkie lasy. Położone między nimi zabudowania leżą jakby w wąwozie. Stary Ujazd przecina strumyk Jordan. Wiodąca stąd trasa do Lichyni prowadzi częściowo bezleśnym grzbieciem dominującym nad okolicą. Gdy dopisze pogoda gwarantuje turystom znakomity widok na okoliczne miejscowości, a także na dalsze pasma górskie Beskidów czy Sudetów. Poza terenem wsi, w otoczeniu starych lip położona jest kapliczka z XIX w., w której wnętrzu jest obraz ludowy Chrystusa Bolesnego. Układ ruralistyczny wsi stanowi łańcuchówka typu dolinnego, pierwotnie obudowana tylko jednostronnie, w kolejnych latach z poprzecznymi drogami przechodzącymi na drugi brzeg potoku Jordan. Do najważniejszych obiektów zabytkowych we wsi należy zaliczyć dawny kościół. W 1992 r. odbyła się konsekracja nowo wybudowanego kościoła pw. Ducha Św.

Zimna Wódka

Na północ od Ujazdu leży wyjątkowa pod względem historycznym miejscowość. Nazwa wsi pochodzi od jej położenia nad potokiem z zimną wodą. Po raz pierwszy informację o Zimnej Wódce "Zimnawodca" (osada leżąca nad potokiem) znajdujemy w 1260 roku. Również w akcie sprzedaży ziemi ujazdowskiej w 1466 roku wymienia się Zimną Wódkę. W notariacie ks. kardynała Jana, biskupa Sabiny w Arignam, pod datą 14 I 1376 r. spisane są parafie, a wśród nich Jaryszów i Caldeborn, czyli Zimna Wódka. W 1679 r. w Zimnej Wódce istnieje już kościół filialny, który należy do parafii kluczowskiej. Drewniana świątynia zbudowana jest pośrodku wsi ku czci św. Marii Magdaleny. Obecny kościół pochodzi z 1748 r. W kościele jest barokowy, kulisowy ołtarz z XVIII w. Ołtarze boczne są późnobarokowe – lewy zachwyca rzeźbami św. Jana Ewangelisty i św. Rocha, prawy rzeźbami św. Klary i Elżbiety oraz płaskorzeźbą Trójcy Świętej w zwieńczeniu. Ambona – wiek XIX w.; kropielnice – wiek XVII, a gotycki dzwon datowany jest na XV w. Ze względu na ukształtowanie terenu, wieś Zimna Wódka nie jest typową ulicówką, a zarówno drogi jak i zabudowa dostosowują się do warunków morfologicznych terenu. W centrum wsi, na wzniesieniu zlokalizowany jest drewniany Kościół otoczony ze wszystkich stron drogami, co pozwala przypuszczać, że pierwotnie stał on w centrum niewielkiego placu otoczonego zabudową zagrodową. W północnej części wsi znajdowało się założenie folwarczne. Do najcenniejszych zabytków należy kościół filialny pw. św. Marii Magdaleny, spichlerz i budynek poczty. Dużą wartość ma również budynek dworca kolejowego.

2.11 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na terenie gminy Ujazd występuje szereg form zabytkowych. Są to obiekty różnego typu: budynki mieszkaniowe, krzyże, kapliczki przydrożne itp. Ich pełne zestawienie znajduje się w uzasadnieniu do POG, ich lokalizację wskazano również na rysunku stanowiącym załącznik do uzasadnienia.

3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO

Realizacja Planu Ogólnego Gminy Ujazd wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp oraz wydawać decyzji o warunkach zabudowy. Jednak na całym terenie Gminy Ujazd obowiązują mpzp z różnych lat, w związku z czym na ich podstawie poszczególne tereny mogłyby podlegać zabudowie. Przy braku realizacji ustaleń projektu POG, nadal obowiązywać będą mpzp z lat poprzednich i na ich podstawie będzie realizowana poszczególna zabudowa i rozmaite inwestycje. Ustalenia Planu Ogólnego Gminy Ujazd w dużej mierze oparte są na obowiązujących tu miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z lat poprzednich.

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Na terenie gminy Ujazd nie wskazuje się znaczących problemów ochrony środowiska, w tym związanych z formami ochrony przyrody. Najwartościowsze obszary pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, związane z wyniesieniem Garbu Chełmu objęte są ochroną jako obszar Natura 2000 i park krajobrazowy. Dużym obciążeniem dla gminy jest autostrada A4, która przecina tereny rolne oraz stanowi silną barierę zarówno dla przemieszczania się ludzi, jak i zwierząt. W związku z istnieniem dwóch dużych węzłów autostradowych o dogodnym położeniu tereny inwestycyjne ulegają tu szybkiemu rozwojowi, w rezultacie ta część gminy najsilniej zmienia się w stosunku do stanu sprzed budowy autostrady.

5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU

5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE

Projekt POG wprowadza wiele nowych terenów, które w sposób znaczący mogą pogorszyć jakość wód powierzchniowych. W przeważającej większości będzie to jednak zabudowa uzupełniająca istniejącą już strukturę. Niewątpliwie powstanie nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej wpłynie na znaczące zwiększenie ilości odprowadzanych ścieków, jednak będą one musiały być oczyszczane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Nie przewiduje się by w wyniku realizacji ustaleń POG zostały zajęte, a co za tym idzie i zdegradowane, jakiegokolwiek cieków lub zbiorników wód powierzchniowych. Wolne od zabudowy pozostały również doliny poszczególnych cieków, w zdecydowanej większości znajdują się ona w obrębie strefy otwartej SO. Jako profil dodatkowy wskazano w obrębie poszczególnych stref tereny wód, co umożliwi wskazanie terenów wód w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach z możliwością urbanizacji np. na terenach mieszkaniowych czy usługowych. Najistotniejsze jest zachowanie dolin cieków oraz wszelkich większych zbiorników w obrębie stref wyłączonych z możliwości intensywnej urbanizacji jak np. strefy SJ, SW, SU czy SP.

5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE

Na terenie gminy Ujazd występują poziomy wodonosne, został tu również ustanowiony Główny Zbiornik Wód Podziemnych. Powstanie nowej zabudowy z niedostatecznie rozwiązaniem systemem odprowadzania ścieków oraz nowych ciągów komunikacyjnych może wpłynąć na stan wód podziemnych. Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na wody podziemne jak np. rozległe tereny produkcyjne, odkrywkowa eksploatacja kopalni czy składowiska odpadów. Dla ochrony wód podziemnych kluczowe znaczenie mają działania, które wykraczają poza ramy planowania przestrzennego, takie jak np. egzekwowanie przez gminę wywozu nieczystości oraz rozwój infrastruktury kanalizacyjnej. Również na etapie konstruowania projektu mpzp zaistnieje możliwość wprowadzenia odpowiednich zapisów.

5.3 WPŁYW NA KLIMAT

W szerszej skali realizacja ustaleń POG nie będzie miała wpływu na klimat. Natomiast na pewno zmianie ulegnie mikroklimat terenów na których będzie powstawała nowa zabudowa. Zabudowanie terenów wpłynie na zwiększenie szorstkości powierzchni ziemi, a co za tym idzie na zmniejszenie warunków przewietrzania.

Za pozytywne należy uznać, że doliny rzeczne oraz znaczące przestrzenie rolne i leśne, zwłaszcza w obrębie Garbu Chełmu pozostawia się wolne od zabudowy co pozytywnie wpłynie na możliwości przewietrzania gminy. Również tereny leśne pozostawia się wolne od zabudowy, a posiadają one bardzo dużą wartość bioklimatyczną. Głównym winowajcom złej jakości powietrza na terenie gminy ciągle jest niska emisja z palenisk domowych. Rozwiązanie tego problemu wykracza poza zagadnienia POG i wymaga podjęcia wieloaspektowych działań, które już obecnie gmina Ujazd podejmuje,

a działania te przyniosą zdecydowanie pozytywne rezultaty. Obecnie problem niskiej emisji jest już zdecydowanie mniejszy niż w połowie drugiej dekady XXI w.

5.4 POWIERZCHNIA ZIEMI

5.4.1 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Projekt POG zakłada poszerzenie funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej w ramach poszczególnych stref. Realizacja tych funkcji wpłynie na przekształcenie powierzchni terenu. Zmiany te należy uznać za nieuniknione, towarzyszące wprowadzeniu każdego typu inwestycji. Ponieważ projekt POG jest dokumentem tylko ogólnie określającym sposób zagospodarowania terenów gmina Ujazd, nie sposób na obecnym etapie określić dokładnie w jaki sposób powierzchnia terenu będzie przekształcana. Zagrożenia powierzchni ziemi związane z prowadzonymi pracami budowlanym będą miały częściowo charakter tymczasowy, trwający do czasu zakończenia prac budowlanych. Projekt POG nie proponuje nowych dróg wysokich klas, składowisk odpadów, ani eksploatacji kruszyw, a to tego typu przedsięwzięcia są zwykle odpowiedzialne za znaczne przekształcenia powierzchni terenu.

5.4.2 WPŁYW NA GLEBY

Projekt POG zachowuje zasoby glebowe w zdecydowanej większości poza obszarami zurbanizowanymi, a więc w obrębie wysoczyzn poza centrami poszczególnych sołectw i w obrębie Garbu Chełmu, pozostałe tereny zaś przewidziane zostały pod zabudowę. Tereny wolne od zabudowy, przewidziane dla rolnictwa obejmują strefy planistyczne SO – strefy otwartej. Zdecydowana większość terenów obecnie rolnych na których ustalono możliwość urbanizacji w wypadku całkowitej realizacji programu urbanizacyjnego POG ulegnie przekształceniu, co nie wpłynie jednak na znaczące pomniejszenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, gdyż głównie zmianie przeznaczenia ulegną grunty orne o niewielkich aeratach. Gleby klas I-III położone poza granicami administracyjnymi miast, zgodnie z brzmieniem ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82) podlegają w dużej mierze ochronie przed zmianą przeznaczenia w planach miejscowych, a na terenie gminy zajmują one dość duże powierzchnie (ok. 2787 ha, duża część centrum gminy). Przy sporządzaniu nowych planów zagospodarowania przestrzennego warto chronić jak największe powierzchnie takich gruntów. Przy sporządzaniu nowych planów miejscowych nie przewiduje się konieczności zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, gdyż grunty tego typu już na etapie POG starano się omijać. Dokładne powierzchnie do przeprowadzenia odrolnień i odlesień będą znane jednak dopiero na etapie tworzenia mpzp.

5.5 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE

Projekt POG gminy Ujazd, w części uzasadnienia ujawnia oba udokumentowane na terenie gminy złoża kopalin (wykaz w rozdziale 2.7 niniejszej prognozy). Projekt POG, w związku z jego konstrukcją prawną, w zasadzie nie ma wpływu na prowadzenie podziemnej działalności górniczej, z założenia bowiem odnosi się tylko do powierzchni terenu. Nie wskazuje się również żadnych nowych powierzchni pod powierzchnią

eksploatację kopaliny, nie wyznaczono strefy SG – górnictwa. Złoże piasków podsadzkowych „Taciszów – pole V, VI, VII” obejmuje dużą część doliny Kłodnicy, w obrębie której wskazano strefę otwartą SO. Złoże pozostawione będzie więc dla przyszłych pokoleń, choć obecnie i jak się wydaje w przyszłości również brak jest zainteresowania na ten surowiec.

5.6 WPŁYW NA PRZYRODĘ OŻYWIONĄ

Na terenie gmina Ujazd projekt POG nie wprowadza znaczących zmian w zakresie najistotniejszych z punktu widzenia ochrony przyrody terenów tj. kompleksów leśnych, terenów rolnych oraz dolin cieków, a przede wszystkim w obrębie Garbu Chełmu, chronionego w ramach obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego.

Wolne od zabudowy zachowano tereny wartościowych siedlisk znajdujące się w obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” oraz Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny oraz dużą część terenów proponowanych form ochrony przyrody. W obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” znajduje się istniejąca zabudowa sołectw Klucz, Olszowa i Zimna Wódka, w obrębie której, głównie na podstawie obowiązujących mpzp oraz stanu istniejącego wskazano tereny z możliwością urbanizacji, na tych terenach nie występują jednak siedliska chronione w ramach obszaru Natura 2000. W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopaliny, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W szczególności postawiono nacisk na pozostawienie wolnymi od zabudowy terenów najcenniejszych pod względem przyrodniczym w obrębie obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego. Za wyjątkiem kilku terenów wskazanych już w obowiązujących mpzp oraz uzupełnienia zabudowy w obrębie wsi Olszowa, Klucz i Zimna Wódka rozległe powierzchnie rolne i leśne Garbu Chełmu, chronione w ramach ww. form ochrony przyrody pozostawiono wolne od zabudowy. Również tereny rezerwatu Boże Oko wraz z otoczeniem pozostawiono wolne od zabudowy (strefa SO, tereny leśne).

Na pozostałym obszarze gminy, poza terenami chronionymi, wskazano dość rozległe powierzchnie stref SP – strefy gospodarczej oraz stref SO z możliwością realizacji elektrowni fotowoltaicznych. Tego typu tereny wskazano na północ od autostrady A1, w sołectwach Olszowa, północnej części Zimnej Wódki i Sieroniowicach, głównie po obu stronach ul. Europejskiej oraz na wschód od drogi krajowej nr 88. Rozległe tereny gruntów rolnych wskazano pod rozwój elektrowni fotowoltaicznych (wydzielenie pod te obiekty w ramach strefy SO). Nowe tereny wskazano głównie na rozległych terenach rolnych. W stosunku do istniejącego zagospodarowania projekt POG wyznacza nowe tereny z możliwością zabudowy. Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub wydane decyzje o warunkach zabudowy, a w nich zawarte zostaną wybrane spośród katalogu zawartego w POG profile funkcjonalne dla

każdej ze stref, przeznaczenia terenu. Należy w tym miejscu podkreślić, że sposób kreślenia polityki przestrzennej oparty o obszary polityki przestrzennej nie oznacza, że cały teren zostanie zabudowany. Precyzyjne ustalenia i wskazanie terenów pod zabudowę nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach o warunkach zabudowy. W planach i decyzjach będą musiały być wzięte pod uwagę również pozostałe kwestie dotyczące np. ochrony przyrody, ochrony środowiska czy ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, czyli ochrona zadrzewień, cennych siedlisk, mokradeł, oczek wodnych czy powierzchni leśnych.

Zdecydowana większość terenów, na których planuje się zmianę przeznaczenia to na dzień dzisiejszy grunty rolne pozostające w użytkowaniu rolniczym. Mniejsza jest natomiast ilość terenów, na których gospodarowanie rolne ustało, a planowana zmiana przeznaczenia stanowi uzupełnienie istniejącej już funkcji, przy czym tereny te nie cechują się wartościami przyrodniczymi. Znajdują się tu również tereny, gdzie na skutek długotrwałego odłogowania gruntów wyrosły zadrzewienia i zakrzewienia, głównie o charakterze zadrzewień brzoźowych czy sosnowych. Projekt POG generalnie nie wprowadza terenów z możliwością urbanizacji na tereny cenne pod względem przyrodniczym, jak doliny rzeczne, stawy, lasy i zadrzewienia, oczka wodne itp., w dużej mierze pozostały one w ramach stref SO - strefy otwartej. Zabudowa terenów rolnych (czy to pozostających w użytkowaniu czy odłogowanych) doprowadzi do wykluczenia z funkcji rolnej i przyrodniczej istniejących tu gleb oraz użytków rolnych. Należy spodziewać się zmiany w środowisku roślinnym wyrażające się między innymi w zanikaniu roślinności naturalnej na rzecz gatunków obcych na terenach realizacji zabudowy. Roślinność i zwierzęta związane do tej pory z terenami upraw zostaną z tych terenów wyparte. Zamiast istniejących ekosystemów rolniczych wprowadzone zostaną ekosystemy charakterystyczne dla podmiejskich dzielnic z zabudową jednorodziną, a na niektórych terenach nawet zabudowy śródmiejskiej. Funkcja przyrodnicza, kształtowana obecnie w sposób dość naturalny (o ile traktować tak rolnictwo) zostanie podporządkowana zorganizowanemu kształtowaniu środowiska przyrodniczego - tworzenie ogrodów przydomowych, trawników, czyli generalnie zieleni towarzyszącej zabudowie. Projekt POG nie wskazuje żadnych nowych dróg wyższych klas, nie mniej należy mieć świadomość, że w obrębie późniejszej realizacji mpzp możliwe będzie wskazanie dróg niższych klas.

Za pozytywne należy uznać, że w projekcie POG ustalono szereg terenów, które stanowić będą przeciwwagę dla procesów urbanizacyjnych. Są to tereny lasów oraz tereny rolne, w szczególności rozległe tereny położone w obrębie Garbu Chełmu oraz w dolinie Kłodnicy. Reasumując nie przewiduje się znaczącego pogorszenia walorów przyrodniczych, w tym cennych siedlisk, gdyż w znacznej mierze znajdują się one w obrębie stref SO lub SN.

Dla najciekawszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym terenów wskazano również potrzebę objęcia ich ochroną (w opracowaniu ekofizjograficznym), a także na ograniczenie zmian w zagospodarowaniu (poprzez ich włączenie do terenów strefy SO – strefy otwartej. W projekcie POG pozostawiono te tereny w zdecydowanej większości wolne od zabudowy.

Ustalenia POG należy odczytywać łącznie, tj. zarówno część tekstową (ustalenia dla poszczególnych stref), jak i rysunkową, pozwala to bowiem na etapie tworzenia mpzp zachować tereny wartościowe pod względem przyrodniczym dolin cieków, zadrzewień, lasów, parków, skwerów oraz obszarów proponowanych do objęcia ochroną. Ustanowienie na terenie gminy nowych terenów chronionych pozwoliłoby ocalić najcenniejsze tereny, nie mniej zadanie to stoi poza ustaleniami Planu Ogólnego Gminy czy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

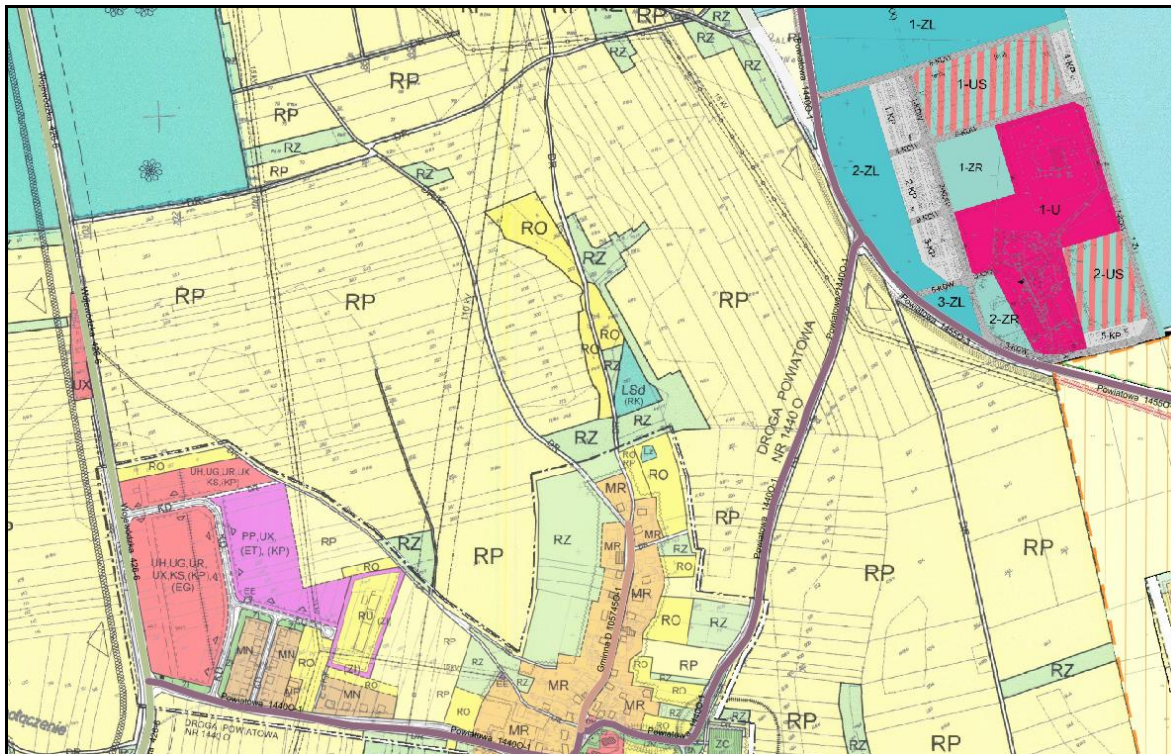
5.7 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY I NA KORYTARZE EKOLOGICZNE

Wpływ na tereny chronione

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Ujazd znajdują się następujące formy ochrony przyrody: jeden rezerwat przyrody „Boże Oko”, obszar Natura 2000 „Góra Świętej Anny”, Park Krajobrazowy „Góra Św. Anny” oraz cztery pomniki przyrody.

Tereny rezerwatu w żaden sposób nie jest zagrożony, w jego obrębie wskazano strefę SO – otwartą, również w ich otoczeniu wyznaczono strefy SO (cały teren Lasu Boże Oko).

Również tereny obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego w zdecydowanej większości znajdują się w obrębie strefy SO. Za wyjątkiem kilku terenów wskazanych już w obowiązujących mpzp oraz uzupełnienia zabudowy w obrębie wsi Olszowa, Klucz i Zimna Wódka rozległe powierzchnie rolne i leśne Garbu Chełmu, chronione w ramach ww. form ochrony przyrody pozostawiono wolne od zabudowy. W projekcie POG, w zasięgu obszaru Natura 2000 wskazano kilka stref z możliwością urbanizacji, ale obejmują one już istniejącą zabudowę lub też luki w zabudowie stanowiące zwykle grunty orne lub też przydomowe place czy trawniki. Były też one wskazywane w obowiązujących mpzp (np. tereny stref SU i SP w Zimnej Wódce i w Kluczu, fragment mpzp z tego terenu na podstawie SIP gminy Ujazd wskazano poniżej). Kluczowe siedliska chronione w ramach tego obszaru Natura 2000 pozostawiono wolne od zabudowy. W związku z pozostawieniem zdecydowanej większości obszaru Garbu Chełmu w obrębie strefy SO nie przewiduje się jakiegokolwiek zagrożenia, zarówno dla przedmiotu ochrony obszaru natura 2000, jak i parku krajobrazowego.

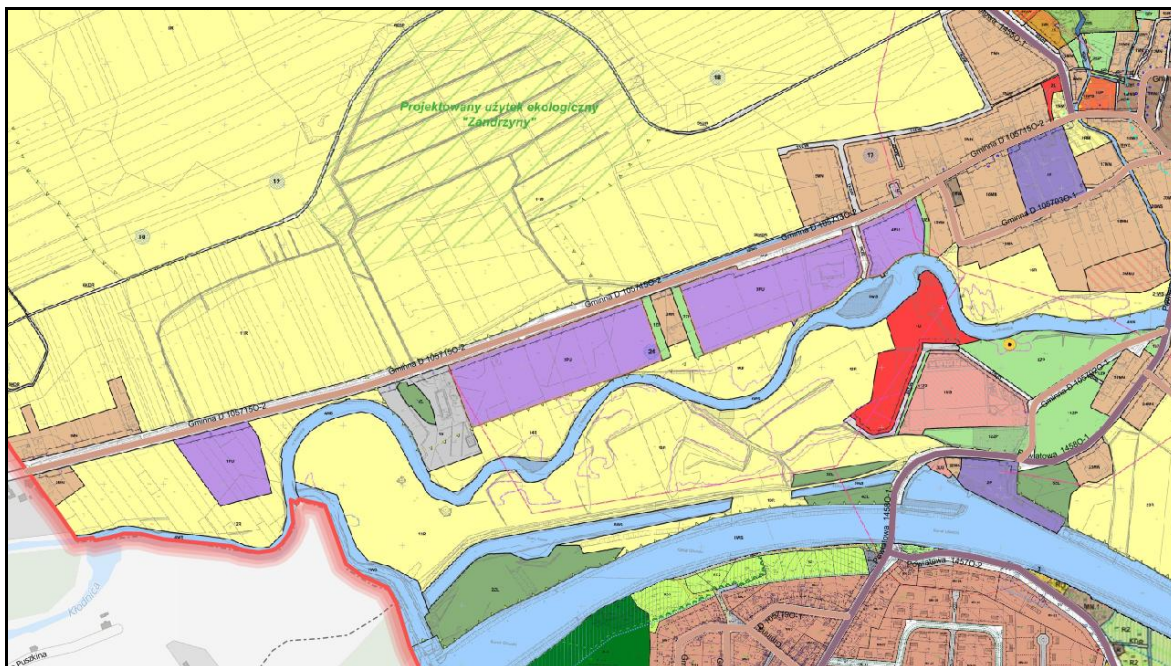

Rysunek 1 Fragment obowiązującego mpzp na terenie sołectw Klucz i Olszowa, SIP gminy Ujazd

Nie przewiduje się zagrożenia dla pomników przyrody np. na skutek wskazania stref niezgodnych z obecnym stanem zagospodarowania, należy również pamiętać, że są one chronione na podstawie przepisów odrębnych.

Tereny proponowane do objęcia ochroną

W opracowaniu ekofizjograficznym dla gminy Ujazd wskazano kilka terenów jako proponowanych do objęcia ochroną, głównie są to doliny cieków (w tym dolina Kłodnicy), dolinki mniejszych cieków oraz tereny leśne w obrębie Garbu Chełmu. Tereny te pozostawiono w dużej mierze wolne od zabudowy w obrębie strefy SO, nie przewiduje się więc ich jakiegokolwiek zagrożenia związanego ze zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydaniem decyzji o warunkach zabudowy. Fragmenty doliny Kłodnicy na południe od ul. Powstańców Śląskich wskazano w projekcie jako strefę SP, tereny te jednak były już wskazywane w obowiązującym mpzp.

Rysunek 2 Rejon ul. Powstańców Śląskich w Ujeździe na mpzp, widoczne tereny PU
Wpływ na korytarze ekologiczne

W literaturze¹⁶ przedmiotu na terenie gminy Ujazd wskazywano jeden główny korytarz ekologiczny Lasy Raciborskie – kod KPd – 16 (tereny leśne w południowej części Niezdrowic). W Planie Zagospodarowania Województwa Opolskiego na terenie gminy nie wskazywano przebiegu korytarzy ekologicznych za wyjątkiem wskazanego powyżej korytarza dla ssaków. Zarówno teren Lasów Raciborskich, jak i tereny doliny Kłodnicy w dużej mierze są wolne od zabudowy i barier i pełnią funkcję istotnych korytarzy ekologicznych. Nie mniej wszelkie dolinki cieków, lasy zadrzewienia śródpolne, tereny gruntów ornych pełnią istotną rolę dla przemieszczania się zwierząt zwłaszcza w skali lokalnej.

Projekt planu pozostawia wolne od zabudowy tereny doliny cieków oraz tereny większych kompleksów leśnych i rolnych. Zabudowie - choć w wielu miejscach rozległej - poddane będą tereny stanowiące już obecnie zurbanizowane części sołectw. Nie przewiduje się zagrożenia dla ptaków, gdyż nie przewiduje się realizacji wysokich farm wiatrowych czy też zespołów wysokiej zabudowy, które mogłyby negatywnie wpływać na możliwości migracyjne ptaków. Teren Lasów Raciborskich w części południowej, wskazany jako korytarz ekologiczny dla ssaków pozostawiono wolny od zabudowy, w obrębie strefy SO.

5.8 WPŁYW NA KRAJOBRAZ

Przyjęty w POG rozwoju gmina Ujazd w wielu miejscach wpłynie znacząco na zmianę jego krajobrazu, przede wszystkim ze względu na znaczne poszerzenie zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej. W północnej części gminy w dalszym ciągu będzie rozwijał się krajobraz przemysłowy związany ze strefami przemysłowymi

¹⁶ Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011 r.;

i położeniem w bliskości węzłów autostradowych. Poszczególne tereny będą rozwijały się w ramach już istniejącego układu urbanistycznego, nie mniej jednak choć ogólny zarys terenów zurbanizowanych pozostanie niezmieniony, to w przypadku całkowitego wypełnienia terenów zabudowanych istniejący obecnie krajobraz rolniczy lub leśny ulegnie przekształceniu na krajobraz podmiejskich dzielnic z zabudową jednorodzinną, dotyczyć to będzie głównie terenów centrum poszczególnych sołectw. Również tereny z rozproszoną obecnie zabudową zmienią swój charakter na skutek jej dogęszczenia. Za szczególnie istotne należy uznać pozostawienie wolnym od zabudowy terenów dolin rzecznych, kompleksów stawów oraz terenów leśnych, które stanowią ponadlokalną wartość krajobrazową. Projekt POG gmina Ujazd realizowany jest metodą tzw. Stref planistycznych, która zakłada w ramach poszczególnych jednostek szeroką gamę przeznaczeń terenu, która może zostać dopuszczona w miejscowym planie. Tak więc to w miejscowym planie lub decyzjach o warunkach zabudowy nastąpi już skonkretyzowanie danych przeznaczeń oraz określenie form przestrzennych, które będą kształtowały krajobraz gminy i poszczególnych części gminy.

Audyt krajobrazowy województwa opolskiego został przyjęty uchwałą nr XIV/158/2025 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 25 marca 2025 r., na terenie gminy Ujazd wskazano w nim następujące krajobrazy priorytetowe:

- 16-341.11-37 – Tereny rolnicze na wschód od Góry Św. Anny,
- 16-341.11-09 – Lasy w okolicy Czarnocina,
- 16-318.59-22 – Sławięcice,
- 16-341.16-07 – Lasy w okolicy Sławięcic;

Wskazania audytu krajobrazowego województwa zostały uwzględnione w projekcie planu ogólnego gminy poprzez wskazanie właściwych stref planistycznych, odniesiono się również do wniosków i rekomendacji zawartych w audycie krajobrazu.

5.9 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

W projekcie POG, w części uzasadnienia uwzględniono występowanie obiektów zabytkowych, których lokalizacja została wskazana na rysunku dołączonym do uzasadnienia, a ich opis znalazł się w części tekstowej. Konkretnie decyzje planistyczne dotyczące obiektów zabytkowych będą musiały zostać wskazane na etapie mpzp.

5.10 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.10.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Projekt POG wprowadza szereg funkcji, które w sposób znaczący mogą wpłynąć na potencjalne pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego, jednak w znaczącej większości będzie to uzupełnienie istniejącej zabudowy, także w przypadku stref SP (strefa gospodarcza, tereny istniejące lub w otoczeniu zakładów już funkcjonujących na terenie gminy). O ile zagrożenie ze strony obiektów usługowych lub przemysłowych jest zwykle niewielkie, ponieważ muszą one spełnić szereg norm ujętych w prawie ochrony środowiska oraz objęte są bieżącym system monitoringu, kontroli oraz pozwoleń, o tyle

poważnym zagrożeniem jest znaczące poszerzenie oraz uzupełnianie już istniejącej zabudowy mieszkaniowej, która ciągle jest głównym sprawcą zanieczyszczeń w formie tzw. „niskiej emisji”.

Należy zaznaczyć, że systemy obsługi grzewczej pozostają poza kontrolą służb ochrony środowiska, a rozwiązanie problemu niskiej emisji wymaga podjęcia działań, które wykraczają poza ramy planu ogólnego gminy. Od 26 września 2017 r. na terenie województwa opolskiego obowiązuje tzw. uchwała antysmogowa¹⁷, dzięki której również i w gospodarstwach domowych nastąpi ograniczenie możliwości lokalizowania źródeł ciepła wykorzystujących najgorsze jakościowo paliwa. W związku z postępującą wymiana kotłów na bardziej ekologiczne oraz wprowadzeniem nakazu montowania w nowych budynkach jedynie kotłów spełniających odpowiednie normy wynikające z uchwały antysmogowej nie przewiduje się zagrożenia związanego ze wzrostem zjawiska niskiej emisji, a sytuacja w tej materii będzie stopniowo się poprawiała. Odnośnie instalacji fotowoltaicznych, jak pokazały już lata praktyki obiekty tego typu nie powodują jakichkolwiek emisji zanieczyszczeń do powietrza, ani hałasu, ich oddziaływania zwykle nie wykraczają poza granice terenów na których są lokowane.

Projekt planu nie przewiduje realizacji dróg o wysokich klasach, które mogłyby wpływać na zanieczyszczenie powietrza. Należy podkreślić, że bez względu na formę powstawania zanieczyszczeń, to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywał będzie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązek ograniczenia tego negatywnego oddziaływania. Dokładny wpływ przedsięwzięcia na środowisko winien zostać zbadany i opisany w karcie informacyjnej przedsięwzięcia, a jeśli zajdzie taka potrzeba w raporcie oddziaływania na środowisko. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych.

5.10.2 KLIMAT AKUSTYCZNY

Dopuszczalne poziomy hałasu powinny odpowiadać wymaganiom rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112). Prowadzenie działalności na jakichkolwiek terenach (czy to usługowych, czy przemysłowych, czy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, o czym wyraźnie mówi art. 144 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. W dalszej części w ust. 2 tego artykułu jest wyraźny nakaz dotyczący ewentualnego oddziaływania na środowisko i tereny sąsiednie, tj. eksploatacja instalacji powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emisje hałasu oraz wytwarzanie pól elektromagnetycznych nie powinna powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, poza terenem do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny.

Projekt POG nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego. Zagrożenie związane z ponadnormatywnym

¹⁷ Uchwała nr XXXII/367/2017 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 września 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

hałasem może więc wystąpić tylko na terenach zabudowy mieszkaniowej ze strony zabudowy usługowej bądź produkcyjnej, a jak wspomniano powyżej ponadnormatywny hałas należy ograniczyć do granic działki. Niewątpliwie jednak na terenach na których powstanie nowa zabudowa – bez względu na jej charakter jakość klimatu akustycznego pogorszy się.

Projekt POG nie wprowadza obiektów, które mogą mieć znaczący potencjalny wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego, jak np. nowe rozwiązania drogowe wysokich klas czy duże zespoły zabudowy produkcyjnej. Należy podkreślić, że to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywać będzie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązek ograniczenia tego negatywnego oddziaływania. Dokładny wpływ przedsięwzięcia na środowisko winien zostać zbadany i opisany w karcie informacyjnej przedsięwzięcia, a jeśli zajdzie taka konieczność w raporcie oddziaływania na środowisko, na etapie POG jest to zadanie niemożliwe do wykonania. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych, który w przypadku zagrożeń dla klimatu akustycznego mogą przybierać formę budowy ekranów akustycznych, zmniejszenia prędkości, zmiany nawierzchni lub też ustalenia obszaru ograniczonego użytkowania.

5.10.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Podobnie jak w przypadku emisji zanieczyszczeń i hałasu, wprowadzanie do środowiska pól elektromagnetycznych obostrzone jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego. Projekt planu dopuszcza lokalizację obiektów telefonii komórkowej, których lokalizacja każdorazowo będzie jednak podlegała weryfikacji pod kątem oddziaływań elektromagnetycznych na zdrowie ludzi. Projekt nie określa konkretnych miejsc, dopuszczone one są w zasadzie wszędzie, gdyż taki jest obecnie stan prawny. Należy zaznaczyć że zgodnie z ustawą z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2024 poz. 604 ze zm.) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie może ustanawiać zakazów, a przyjmowane w nim rozwiązania nie mogą uniemożliwiać rozwoju telefonii komórkowej.

Na terenie gminy istnieje już stacje transformatorowe i linie napięć. Projekt POG (m.in. w części uzasadnienia) uwzględnia i zachowuje ich przebieg oraz pasy techniczne wokół nich, stanowiące jednocześnie strefy ochronne. Lokalizacja w projekcie planu terenów pod zabudowę uwzględnia istnienie tych linii i stref.

5.10.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Ze względu na przyrost zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej niewątpliwie wzrośnie też ilość powstających odpadów. Gospodarka odpadami obostrzona jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego. Problem ten regulują zarówno ustawy (Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,) jak również odpowiednie uchwały Rady Gminy oraz programy gospodarki

odpadami. Na terenie gminy nie występują składowiska odpadów, projekt POG nie wprowadza też lokalizacji nowych obiektów tego typu.

5.10.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Na terenie gminy Ujazd zgodnie z mapami wykonanymi przez Dyrektora Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej zagrożenia powodziowe były wykazywane w dolinie Kłodnicy, poza jakimikolwiek terenami zabudowanymi. Na mapach zagrożeń powodziowych oznaczono następujące obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q = 10\%$);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q = 1\%$);

Dodatkowo wskazane zostały obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat, natomiast obszarów narażonych na zalanie w przypadku przerwania wałów przeciwpowodziowych nie wykazywano, zgodnie z obowiązującymi przepisami tereny zalewów $Q=0,2\%$ nie są uznawane za obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Wody powodziowe wskazywane są poza jakimikolwiek terenami zabudowanymi, jedynie w rejonie ul. S. Okrzei wody $Q=0,2\%$ obejmują niewielki fragment terenów zabudowanych.

Pomimo, że tereny powodziowe były wykazywane tylko w dolinie Kłodnicy to wszystkie doliny cieków, także i tych najmniejszych należy pozostawiać wolne od zabudowy, tak by istniała tu jak największa możliwość retencji i swobodnego spływu wód. Dolinę Kłodnicy w jak największym stopniu oraz wszelkie mniejsze dolinki cieków pozostawiono w zdecydowanej większości wolne od zabudowy, w obrębie stref SO lub SN.

5.10.6 ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Na terenie gminy Ujazd występują obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi o powierzchni ok. 0,9 oraz osuwiska o łącznej powierzchni ok. 3,52 ha. Obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi wskazywano na stromych zboczach cieków oraz lessowych wąwozów w Kluczach i Zimnej Wódce, na zboczu Jaryszowca oraz na zboczu skarpy doliny Kłodnicy w Zandrzytach. Tereny osuwisk i terenów zagrożonych znajdują się poza terenami zurbanizowanymi, jedynie w rejonie Klucz tego typu zjawiska obserwowano na zboczach tuż w pobliżu zabudowy we wschodniej części sołectwa. Dokładne zasady postępowania na terenach osuwiskowych i terenów zagrożonych ruchami masowymi określa Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz. U. z 2012 r., poz. 463). Każdorazowo uwzględniać na terenach zagrożeń osuwiskowych należy aktualne uwarunkowania geologiczno-górnictwa, gdyż zmieniają się one w czasie, a mogą one mieć istotne znaczenie dla posadowienia i projektowania poszczególnych budynków.

6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekt planu nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Realizacja Planu Ogólnego gmina Ujazd wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp, ani wydawać decyzji o warunkach zabudowy. POG jest dokumentem specyficznym, o sprecyzowanej formie, w którym w ustawodawstwie nie przewidziano wskazywania rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Np. suikzp gminy było dokumentem dużo bardziej otwartym, w którym można było wprowadzać najróżniejsze zapisy, natomiast w projekcie POG nie ma takiej możliwości, ani przewidzianego szczególnego miejsca na takie zapisy. Podstawowym więc działaniem zapobiegawczym i minimalizującym jest takie wskazanie stref, które umożliwi pozostawienie jak największych terenów wolnych od przekształceń i zabudowy, w tym najcenniejszych terenów pod względem przyrodniczym. W projekcie POG wskazano dość rozległą strefę SO – terenów otwartych, która obejmuje tereny rolne i leśne, których na terenie gminy nie brakuje.

Za pozytywne należy jednak uznać, że projekt POG wskazuje również tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków. W szczególności wolne od zabudowy zachowano tereny cennych siedlisk znajdujące się w obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” oraz Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny oraz tereny proponowanych form ochrony przyrody. W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W szczególności postawiono nacisk na pozostawienie wolnymi od zabudowy terenów w obrębie obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego. Za wyjątkiem kilku terenów wskazanych już w obowiązujących mpzp oraz uzupełnienia zabudowy w obrębie wsi Olszowa, Klucz i Zimna Wódka rozległe powierzchnie rolne i leśne Garbu Chełmu, chronione w ramach ww. form ochrony przyrody pozostawiono wolne od zabudowy. Również tereny rezerwatów wraz z otoczeniem pozostawiono wolne od zabudowy.

W stosunku do całego obszaru projekt POG wprowadza wskaźniki urbanistyczne. Określa min. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną nadziemną

intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy. Ustalone w POG gmina Ujazd właściwie strefy zapewniają wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzjach o warunkach zabudowy rozwiązań, które nie będą powodowały znaczących negatywnych oddziaływań oraz zapewnią możliwość rozwoju gminy w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i poszanowania przyrody.

W projekcie POG nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na terenie objętym POG, po przeprowadzonej analizie nie prognozuje się wystąpienia terenów, na których wprowadzenie urbanizacji powodowałyby konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej (brak stwierdzenia negatywnego wpływu na cenne siedliska przyrodnicze).

8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000

W projekcie POG gminy Ujazd nie wprowadza się form zagospodarowania, które mogłyby wpłynąć negatywnie na siedliska i gatunki chronione w obszarach Natura 2000, w związku z czym nie ma potrzeby wprowadzenia jakichkolwiek rozwiązań alternatywnych. Siedliska chronione w ramach obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” pozostawia się wolne od zabudowy. W związku z powyższym stwierdza się, że zapisy projektu POG nie wpłyną na:

- pogorszenie stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- pogorszenie integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W związku z powyższym nie zaistniała potrzeba rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Na etapie projektu planu nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania. Zakres planu określony w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1130) oraz w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758) nie przewiduje możliwości określenia monitoringu w POG. Wskazanie takie byłoby niezgodne z przepisami prawa i znacząco wykraczałoby poza ustawowe kompetencje Rady Gminy.

Jednocześnie skutki realizacji postanowień planu będą podlegały bieżącemu monitoringowi odpowiednich służb ochrony środowiska, służb ochrony przyrody, organów administracji oraz organizacji ekologicznych. Bardzo ważna jest również postawa obywateli, którzy powinni reagować natychmiastową interwencją w przypadku stwierdzenia wystąpienia uciążliwości.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Celem sporządzenia **planu ogólnego gminy** (planowania przestrzennego na poziomie lokalnym) jest ustalenie zasad zagospodarowania przestrzeni, co ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska, poprzez ochronę terenów zielonych, wód powierzchniowych i podziemnych, zasobów naturalnych i cennych przyrodniczo obszarów. Określa, jak będą rozwijane różne części gminy, w tym strefy mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe, rolnicze czy rekreacyjne. **Zabezpieczenie ładu przestrzennego** pomoże uniknąć chaotycznej zabudowy chroniąc wartości estetyczne oraz funkcjonalne przestrzeni. Plan uwzględnia potrzeby dotyczące realizacji dróg, kanalizacji, wodociągów i innych obiektów publicznych. Podczas sporządzania projektu planu ogólnego, mieszkańcy mają wpływ na kształtowanie swojej okolicy i mogą liczyć na zachowanie określonych standardów życia.

Wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne, uwzględniać będą dotychczasową politykę przestrzenną gminy Ujazd, cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wskazane w dotychczas obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ponadto przy wyznaczaniu stref planistycznych wykorzystano Strategię rozwoju gminy Ujazd na lata 2025-2032, w szczególności Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z kluczowymi uwarunkowaniami rozwojowymi, który w myśl art. 13b pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stanowi podstawę do określania polityki przestrzennej gminy.

Zgodnie z art. 13h ust. 1 i ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z projektem planu ogólnego sporządza się uzasadnienie składające się z części tekstowej i graficznej. Część tekstowa uzasadnienia planu ogólnego zawiera wyjaśnienia przyczyn wyznaczenia stref planistycznych w granicach określonych w planie ogólnym oraz sposobu uwzględnienia uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy. Część graficzna uzasadnienia, to graficzna prezentacja danych stanowiących uwarunkowania, w tym uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, infrastruktury technicznej, górnicze, uwzględniane w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego. Z części graficznej uzasadnienia, wynika, w jaki sposób te uwarunkowania wpłynęły na sformułowanie ustaleń planu ogólnego.

W każdej z wyodrębnionych stref planistycznych ustalono zróżnicowane profile funkcjonalne, które obejmują zarówno obszary przypisane do profilu funkcjonalnego podstawowego, jak i wybrane tereny przypisane do profilu funkcjonalnego dodatkowego. Takie rozróżnienie ma na celu zapewnienie spójności funkcjonalno-przestrzennej oraz efektywnego gospodarowania przestrzenią w granicach administracyjnych gminy Ujazd.

Zgodnie z art. 13d ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przy wyznaczaniu stref planistycznych umożliwiających lokalizację zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności uwzględniono obszary, dla których:

- obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, gdzie określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej;
- zostały wyznaczone obszary uzupełnienia istniejącej zabudowy;
- wyznaczono obszary z istniejącą zabudową mieszkaniową.

Zgodnie z powyższymi ustaleniami planu ogólnego dopuszczają możliwość wskazania w ramach stref wymienionych w art. 13c ust. 2 pkt 1-3 istniejącej zabudowy, która nie została wskazana w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ani nie znalazła się w zasięgu obszaru uzupełnienia zabudowy. Takich terenów na obszarze gminy Ujazd jest kilka, najczęściej stanowią pojedyncze siedliska w obrębie terenów rolnych. Przy wyznaczaniu tych terenów w planie ogólnym kierowano się zasadą wskazania w ramach stosownej strefy (SZ – zagrodowej bądź SJ – jednorodzinnej) faktycznie użytkowanego terenu pod wskazaną funkcję. Najczęściej był to teren, na który składały się istniejąca zabudowa (mieszkaniowa oraz gospodarcza), dojścia i dojazdy, utwardzenia oraz zieleń urządzona towarzysząca zabudowie. Najczęściej teren ten był ograniczony istniejącym ogrodzeniem lub zamykał się użytku ewidencyjnym B lub Br.

Zakres przyporządkowania poszczególnych terenów do danej kategorii funkcjonalnej został określony w tabeli, stanowiącej integralny element planu ogólnego. W planie ogólnym gminy Ujazd ustalono następujące strefy planistyczne:

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną – SW,

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną – SJ,

Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową – SZ,

Strefa usługowa – SU,

Strefa gospodarcza – SP,

Strefa produkcji rolniczej – SR,

Strefa infrastrukturalna – SI,

Strefa zieleni i rekreacji – SN,

Strefa cmentarzy – SC,

Strefa otwarta – SO,

Strefa komunikacyjna – SK.

We wszystkich strefach – z wyłączeniem strefy komunikacyjnej oraz otwartej – ustalono dolne granice powierzchni biologicznie czynnej, zgodnie z minimalnymi wymaganiami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia

3 grudnia 2024 r., dotyczącym zmiany rozporządzenia w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów.

Dla określonych stref planistycznych jednoznacznie określono górne limity parametrów zabudowy, obejmujące intensywność, wysokość oraz procentowy udział powierzchni zabudowy.

Ustalenia planu ogólnego gminy Ujazd nie przesądzają o możliwości realizacji zabudowy o określonej funkcji ani parametrach technicznych, nawet jeśli mieszczą się one w granicach wyznaczonych dla danej strefy planistycznej. Profile funkcjonalne oraz przypisane im wskaźniki zagospodarowania przestrzennego stanowią jedynie ramowe – minimalne i maksymalne – wytyczne, w obrębie których możliwe będzie kształtowanie przyszłej zabudowy.

Plan ogólny uwzględnia dokumenty regulujące zagadnienia związane z planowaniem przestrzennym opracowanych zarówno na szczeblu gminnym, regionalny oraz wojewódzkim.

Główną determinantą wyznaczania stref planistycznych w planie ogólnym były przeznaczenia terenów określone w obowiązujących na terenie gminy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zarówno w zakresie przeznaczeń podstawowych jak też przeznaczeń uzupełniających lub dopuszczalnych. Gmina Ujazd w 100% pokryta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, z czego wszystkie obszary zurbanizowane i wskazane do zabudowy posiadają ustalenia w zakresie zasad zabudowy i wskaźników zagospodarowania.

Szeroka gama kategorii terenów w ramach stref planistycznych nie pozwala na dokładne określenie lokalizacji przedsięwzięć najsilniej oddziałujących na środowisko. Takie rozróżnienie możliwe będzie dopiero po zrealizowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających ustalenia POG. Dla poszczególnych kategorii terenu projekt POG nakreśla podstawowe kierunki przeznaczenia (np. w strefie SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, przewiduje się funkcję mieszkaniową wielorodzinną, ale dopuszczalne jest również przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługi, infrastrukturę techniczną, ogródki działkowe czy zieleni urządzonej). Wobec powyższego dokładne przeznaczenie terenów nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po rozeznaniu lokalnych uwarunkowań środowiska oraz potrzeb inwestycyjnych. Przyjęty w POG sposób kreślenia przyszłej przestrzeni gminy powoduje, że w wielu przypadkach oszacowanie wpływu na środowisko staje się niemożliwe, ponieważ o konkretnym przeznaczeniu (a co za tym idzie np. o zniszczeniu wartościowego siedliska czy stanowiska rośliny chronionej) przesądzała będzie określona lokalizacja na etapie mpzp. Dlatego w niniejszej prognozie przyjęto maksymalny zasięg i skalę oddziaływań. Przykładowo – jeżeli wyznaczono strefę mieszkaniową w projekcie POG, to przyjęto, że w miejscowym planie negatywne oddziaływania mogą zaistnieć na całym jego obszarze. W analizowanym dokumencie wprowadzono odpowiednie wskaźniki urbanistyczne, które nie pozwalają

na całkowitą zabudowę terenów, jednakże na dzień dzisiejszy nie wiadomo, które z przestrzeni zostaną zajęte, zależne będzie to bowiem w dużej mierze od ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie POG zostaną sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a w nich zawarte zostaną, wybrane spośród katalogu zawartego w POG dla każdej ze stref planistycznych, przeznaczenia terenu. Trudno jest wskazać jednoznacznie tereny na których zmieni się przeznaczenie, gdyż projekt POG nie wyznacza zdecydowanie nowych kierunków zagospodarowania. Większość nowych terenów to uzupełnienie istniejącej struktury zarówno już stanu istniejącego, jak i stanu planowanego, wynikającego z ustaleń obowiązującego suikzp i mpzp. Projekt POG nie wskazuje nowych terenów na których kształtowałyby się nowe centra rozwoju. Wizja rozwoju gminy oparta jest o istniejącą strukturę, która została już nakreślona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a następnie w uchwalanych tu mpzp.

Pomimo pełnego pokrycia planistycznego gminy Ujazd wyznaczono również obszar uzupełnienia zabudowy. Generalnie wyznaczenie tego obszaru ma duże znaczenie na terenach gdzie brak jest obowiązującego mpzp, co obecnie nie dotyczy gminy Ujazd. Nie można jednak wykluczyć, że na skutek jakichś okoliczności np. zmian prawnych czy sporów sądowych niektóre mpzp przestaną obowiązywać. Na obszarze uzupełnienia zabudowy dopuszczalne będzie wydawanie decyzji o warunkach zabudowy, poza nim zaś konieczne będzie sporządzenie mpzp. Obszar uzupełnienia zabudowy ma duże znaczenia w przypadku terenów na których nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Poza strefą OUZ nie będzie możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy, ewentualna zmiana przeznaczenia będzie wymagała uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, oczywiście również zgodnego z profilem danej strefy. Oprócz aspektu formalno-prawnego związanego z możliwością wydawania decyzji o warunkach zabudowy w przypadku stwierdzenia nieważności planu miejscowego posłużył do właściwego wyznaczenia stref planistycznych, o których mowa w 13c ust. 2 pkt 1-3 ustawy.

Generalnie zaproponowane w projekcie POG kierunki rozwoju gminy opierają się na istniejącym zagospodarowaniu terenu oraz na ustaleniach obowiązujących dokumentów planistycznych. W niektórych przypadkach pojawiają się nowe rejony urbanizacji, jednak w zdecydowanej większości na terenach gruntów rolnych oraz w uzupełnieniu już istniejącej zabudowy.

Plan ogólny zachowuje i dąży do zachowania oraz ochrony obiektów o szczególnej wartości i znaczeniu dla kultury i historii gminy, w szczególności zabytków oraz stanowisk archeologicznych a także uwzględnia wybitne walory przyrodniczo-krajobrazowe wyróżniające gminę Ujazd na tle innych gmin województwa opolskiego. Czyni to w ramach określonych przywołanym wcześniej rozporządzeniem określając strefy funkcjonalne, profil podstawowy, profil dodatkowy i wskaźniki urbanistyczne.

Za pozytywne należy uznać, że projekt POG wskazuje tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków, zwłaszcza dolinę Kłodnicy. W szczególności wolne od zabudowy zachowano tereny wartościowych siedlisk znajdujące się w obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” oraz Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny oraz dużą część terenów proponowanych form ochrony przyrody. W obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” znajduje się istniejąca zabudowa sołectw Klucz, Olszowa i Zimna Wódka, w obrębie której, głównie na podstawie obowiązujących mpzp oraz stanu istniejącego wskazano tereny z możliwością urbanizacji, na tych terenach nie występują jednak siedliska chronione w ramach obszaru Natura 2000.

W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W szczególności postawiono nacisk na pozostawienie wolnymi od zabudowy jak największych terenów w obrębie obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego, w tym najwartościowszych siedlisk przyrodniczych. Za wyjątkiem kilku terenów wskazanych już w obowiązujących mpzp oraz uzupełnienia zabudowy w obrębie wsi Olszowa, Zimna Wódka i Klucz rozległe powierzchnie rolne i leśne Garbu Chełmu, chronione w ramach ww. form ochrony przyrody pozostawiono wolne od zabudowy. Również teren rezerwatu „Boże Oko” wraz z otoczeniem pozostawiono wolny od zabudowy. Na pozostałym obszarze gminy, poza terenami chronionymi, wskazano dość rozległe powierzchnie stref SP – strefy gospodarczej oraz stref SO z możliwością realizacji elektrowni fotowoltaicznych. Tego typu tereny wskazano na północ od autostrady A1, w sołectwach Olszowa, północnej części Zimnej Wódki i Sieronowicach, głównie po obu stronach ul. Europejskiej oraz na wschód od drogi krajowej nr 88.

Opracowanie obejmuje gminę Ujazd, znajdującą się w powiecie strzeleckim, w południowo-wschodniej części województwa opolskiego. Powierzchnia gminy wg danych GUS wynosił 8330 ha¹⁸. Zgodnie z danymi GUS w 2024 r. w gminie mieszkało 6359 mieszkańców, z czego na obszarze miasta zamieszkiwały 1818 osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 76,5 osoby/km² na terenie gminy, zaś na terenie miasta 123 osób na km². Liczba mieszkańców gminy w latach 2000-2005 maleje, następnie zaczyna rosnąć, kształtowała się ona następująco: 2000 r. - 6472 osób, 2005 r. - 6280 osób, 2010 - 6296 osób, 2015 - 6341 osób, 2020 r. 6352 osób. Na terenie gminy wyróżnia się miasto Ujazd oraz dziewięć sołectw: Balcarzowice, Jaryszów, Klucz, Niezdrowice, Nogowczyce, Olszowa, Sieronowice, Stary Ujazd, Zimna Wódka.

Według podziału na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego¹⁹ południowa część gminy znajduje się w prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), w podprowincji Niziny

¹⁸ Powierzchnia zliczona wg ewidencji gruntów 8301 ha;

¹⁹ Kondracki J., Geografia Regionalna Polski, PWN, Warszawa 2001;

Środkowopolskie (318), makroregionie Nizina Śląska (318.5), w obrębie mezoregionu Kotlina Raciborska (318.59), zaś część północna w prowincji Wyżyny Polskie (34), w podprowincji Wyżyny Śląsko-Krakowskiej (341), w makroregionie Wyżyna Śląska (341.1), w obrębie mezoregionu Chełm (341.11).

Teren gminy położony jest na styku dwóch odmiennych jednostek strukturalnych, część południowa położona jest w obrębie Kotliny Raciborskiej, zaś część północna jest wyniesiona i stanowi już część Wyżyn Śląskiej, a w szczególności niezwykle charakterystycznej jednostki Garbu Chełmu. Kotlinę Raciborską zaścielają zwarte warstwy trzeciorzędowe, zaś Garb Chełmu utwory triasowe, jednak w dużej mierze osady te na całej powierzchni gminy zamaskowane są pokrywami lodowcowych i polodowcowych piasków, żwirów i lessów. Utwory trzeciorzędowe praktycznie nigdzie na terenie gminy nie odsłaniają się na powierzchni. Budowa geologiczna rejonu wywarła istotny wpływ na stosunki wodne obszaru gminy Ujazd. Zalegające tutaj wapień i dolomity triasowe wykazują silne uszczelnienie i skrasowienie, a co za tym idzie wody opadowe bardzo szybko przenikają w głąb podłoża i pod powierzchnią odpływają ku dolinie Odry i Małej Panwi. Z tego powodu sieć wód powierzchniowych na omawianym obszarze jest słabo wykształcona i bardzo uboga. Zgodnie z Mapą Hydrogeologiczną Polski ark. Kędzierzyn-Koźle i ark. Ujazd na terenie gminy Ujazd użytkowe piętro wodonośne występuje w części północnej w utworach triasowych, zaś w części południowej w utworach trzeciorzędowych, a podrzędnie w utworach czwartorzędowych. W rejonie Sieronowic dodatkowo wydzieli się piętro wodonośne w utworach karbońskich.

Zgodnie z Mapą Hydrogeologiczną Polski ark. Kędzierzyn-Koźle i ark. Ujazd na terenie gminy Ujazd użytkowe piętro wodonośne występuje w części północnej w utworach triasowych, zaś w części południowej w utworach trzeciorzędowych, a podrzędnie w utworach czwartorzędowych. Występowanie na terenie gminy warstw wodonośnych w różnych utworach związane jest z uwarunkowaniami tektonicznymi, w szczególności z założeniem proggu środkowotriasowego Garbu Chełmu i występowaniem strefy uskoków Środkowej Odry, a w szczególności uskoku Toszka, który rozdziela warstwy wodonośne triasu i karbonu (na północy) od trzeciorzędu (na południu).

Ukształtowanie powierzchni gminy Ujazd w ogólnym ujęciu jest zróżnicowane, ponieważ jest konsekwencją położenia fizyczno-geograficznego pomiędzy Wyżyną Śląską a Niziną Śląską (zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną J. Kondradzkiego).

Teren gminy nachylony jest z kierunku północnego na południowy. Najwyższy położony jest obszar miejscowości Klucz, gdzie wysokość bezwzględna osiąga około 302-303 m n.p.m., a najniższy teren doliny Kłodnicy w Niezdrowicach, sięgający około 185 m. n. p. m. Pionowe deniwelacje osiągają wartość 117 m. W tym samym nachyleniu ukierunkowany jest spływ wód powierzchniowych i podziemnych

Według danych z mapy ewidencyjnej na terenie gminy Ujazd dominują grunty rolne, które zajmują łącznie powierzchnię 5553,58 ha co stanowi aż 66,9% powierzchni gminy nadając jej zdecydowanie rolniczy charakter. Wśród nich największy udział stanowią grunty orne zajmujące 4620,62 ha tj. 55,66%, znacznie mniejsze powierzchnie stanowią łąki 423,25 ha (5,10%) występujące głównie na południu i wschodzie gminy

w dolinie Kłodnicy i mniejszych cieków. Najmniej wśród gruntów rolnych na terenie gminy Ujazd jest pastwisk stanowiących tylko 3,45% powierzchni gminy i zajmujących obszar 286,58 ha. Grunty leśne wydzielone w ewidencji gruntów jako Ls, oraz zadrzewione Lz razem zajmują powierzchnię 1975,54 ha czyli 23,8% powierzchni gminy Ujazd i występują w postaci niedużych płatów w obrębie północno-wschodnich części gminy w sołectwach Balcarzowice i Nogowczyce, na krańcach południowych we wsi Niezdrowice, oraz na zachodzie w obrębie wsi Klucz, Olszowa i Zimna Wódka. Niewielką część gminy jeśli chodzi o użytkowanie terenu zajmują tereny zabudowane, bo tylko 3,32% powierzchni gminy Ujazd. Największa ich koncentracja występuje w poszczególnych centach sołectw w postaci zabudowy jednorodzinnej oraz zabudowy wielorodzinnej. Drogi stanowią 5% użytkowania gminy Ujazd. Przez jej teren przebiega autostrada A4, odcinek nowo zbudowanej drogi krajowej 40, oraz szereg dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Jeśli chodzi o użytkowanie terenu inne rodzaje użytków gruntowych zajmują niewielkie powierzchnie.

Na obszarze gminy Ujazd znajduje się tylko jedno złożo kopalin, jest to złożo piasków podsadzkowych „Taciszów – pole V, VI, VII” (ID Midas 223), obejmuje ono dolinę Kłodnicy we wschodniej części miasta. Złożo to na terenie gminy nigdy nie było eksploatowane, ale poza jej terenem było przedmiotem eksploatacji, czego skutkiem jest powstanie Jeziora Pławniowickiego. Obecnie na terenie gminy żadne obszary i tereny górnicze nie występują.

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Ujazd znajdują się następujące formy ochrony przyrody: jeden rezerwat przyrody „Boże Oko”, obszar Natura 2000 „Góra Świętej Anny”, Park Krajobrazowy „Góra Św. Anny” oraz cztery pomniki przyrody. Na obszarze gminy Ujazd zlokalizowane są obszary proponowane do objęcia ochroną prawną. Część z nich znajduje się już w granicach obszarów chronionych w ramach innych formy ochrony, część stanowi nowe propozycje związane z poszerzaniem granic obszarów już wyznaczonych, bądź wyznaczeniem zupełnie nowych obszarów do ochrony.

Walory krajobrazowe gminy związane są ze znacznymi różnicami w wysokościach oraz lokalnymi uwarunkowaniami geologicznymi. Różnica pomiędzy najwyższymi wzniesieniami w rejonie wsi Olszowa, a dnem doliny Kłodnicy wynosi ponad 100 m. Dzięki znacznemu wylesieniu i dość równomiernemu opadaniu prognozy strukturalnego Garbu Chełmu z dużej części terenów gminy rozpościerają się szerokie panoramy na niżej położone tereny: dolinę Kłodnicy oraz dalej na Kotlinę Raciborską.

Audyt krajobrazowy województwa opolskiego został przyjęty uchwałą nr XIV/158/2025 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 25 marca 2025 r., na terenie gminy Ujazd wskazano w nim następujące krajobrazy priorytetowe:

- 16-341.11-37 – Tereny rolnicze na wschód od Góry Św. Anny,
- 16-341.11-09 – Lasy w okolicy Czarnocina,
- 16-318.59-22 – Sławięcice,
16-341.16-07 – Lasy w okolicy Sławięcic;

Na terenie gminy Ujazd występuje szereg form zabytkowych. Są to obiekty różnego typu: budynki mieszkaniowe, krzyże, kapliczki przydrożne itp. Ich pełne zestawienie znajduje się w uzasadnieniu do POG, ich lokalizację wskazano również na rysunku stanowiącym załącznik do uzasadnienia.

Projekt POG zakłada uzupełnienie już istniejącej struktury osadniczej i nie wykracza w sposób znaczący poza jej obecne ramy. W wyniku urbanizacji nowych terenów może wystąpić wpływ na wody powierzchniowe i podziemne oraz na klimat. Gleby oraz rolnicza przestrzeń produkcyjna na terenach objętych zmianami zostaną przekształcone, a funkcja zmieniona na skutek urbanizacji. Na terenach planowanych pod zabudowę, przemysł, usługi istniejące środowisko ulegnie całkowitej degradacji. Nie przewiduje się wystąpienia szczególnych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, gdyż planowane zmiany przeznaczenia dotyczą głównie gruntów ornych, w tym odłogowanych. Na terenach proponowanych do objęcia ochroną nie wprowadza się kolizyjnych przeznaczeń terenu, w związku z czym nie przewiduje się ich zagrożenia.

Za pozytywne należy jednak uznać, że projekt POG wskazuje również tereny, które będą stanowiły zasób przyrodniczy gminy. Są to tereny lasów, tereny o charakterze rolniczym oraz doliny cieków. W szczególności wolne od zabudowy zachowano tereny wartościowych siedlisk znajdujące się w obrębie obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” oraz Parku Krajobrazowego Góra Św. Anny oraz tereny proponowanych form ochrony przyrody. W projekcie POG uwzględniono również szereg uwarunkowań, m.in. występowanie złóż kopalin, form ochrony przyrody, terenów cennych pod względem przyrodniczym proponowanych do objęcia ochroną, obiektów o charakterze zabytkowym, infrastruktury technicznej itp. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, a zwłaszcza na tereny cenne pod względem przyrodniczym oraz korytarze ekologiczne w sytuacji gdy na podstawie POG skonstruowane zostaną miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W szczególności postawiono nacisk na pozostawienie wolnymi od zabudowy terenów w obrębie obszaru Natura 2000 i parku krajobrazowego. Za wyjątkiem kilku terenów wskazanych już w obowiązujących mpzp oraz uzupełnienia zabudowy w obrębie wsi Olszowa, Zimna Wódka i Klucz rozległe powierzchnie rolne i leśne Garbu Chełmu, chronione w ramach ww. form ochrony przyrody pozostawiono wolne od zabudowy. Również teren rezerwatu wraz z otoczeniem pozostawiono wolny od zabudowy.

Wzrost stopnia urbanizacji wpłynie znacząco na jakość powietrza atmosferycznego na skutek niskiej emisji ze strony zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Nie przewiduje się znaczącego pogorszenia jakości klimatu akustycznego. Odnosnie instalacji fotowoltaicznych, jak pokazały już lata praktyki obiekty tego typu nie powodują jakichkolwiek emisji zanieczyszczeń do powietrza, ani hałasu, ich oddziaływania zwykle nie wykraczają poza granice terenów na których są lokowane.

Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

Realizacja Planu Ogólnego gmina Ujazd wynika z generalnej zmiany, która zaszła w polskim ustawodawstwie, która polega na zastąpieniu dotychczas obowiązujących dokumentów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego właśnie planami ogólnymi. Wymóg realizacji POG dotyczy wszystkich gmin w Polsce, w przypadku jego braku po 1 lipca 2026 r. gmina nie będzie mogła opracować nowego lub też zmieniać istniejącego mpzp, ani wydawać decyzji o warunkach zabudowy. POG jest dokumentem specyficznym, o sprecyzowanej formie, w którym w ustawodawstwie nie przewidziano wskazywania rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Np. suikzp gminy było dokumentem dużo bardziej otwartym, w którym można było wprowadzać najróżniejsze zapisy, natomiast w projekcie POG nie ma takiej możliwości, ani przewidzianego szczególnego miejsca na takie zapisy. Podstawowym więc działaniem zapobiegawczym i minimalizującym jest takie wskazanie stref, które umożliwi pozostawienie jak największych terenów wolnych od przekształceń i zabudowy, w tym najcenniejszych terenów pod względem przyrodniczym. W projekcie POG wskazano dość rozległą strefę SO – terenów otwartych, która obejmuje rozległe tereny rolne i leśne, których na terenie gminy nie brakuje.

W stosunku do całego obszaru projekt POG wprowadza wskaźniki urbanistyczne. Określa min. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy oraz maksymalny udział powierzchni zabudowy. Ustalone w POG gmina Ujazd właściwie strefy zapewniają wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzjach o warunkach zabudowy rozwiązań, które nie będą powodowały znaczących negatywnych oddziaływań oraz zapewnią możliwość rozwoju gminy w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i poszanowania przyrody.

W projekcie POG nie wprowadzono zapisów dotyczących kompensacji przyrodniczej. Zakres kompensacji przyrodniczej może zostać określony, zgodnie z art. 75 ust. 4 i 5 prawa ochrony środowiska w pozwoleniu na budowę lub w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na terenie objętym POG, po przeprowadzonej analizie nie prognozuje się wystąpienia terenów, na których wprowadzenie urbanizacji powodowałyby konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej (brak stwierdzenia negatywnego wpływu na cenne siedliska przyrodnicze).

Na etapie oceny projektu POG nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania, nie ustalono również prac kompensacyjnych, gdyż ustawodawca nie przewiduje wprowadzenia takich rozwiązań w projekcie Planu Ogólnego Gminy.

Projekt POG nie wprowadza funkcji, które mogłyby wpłynąć na cele, przedmiot ochrony oraz integralność jakiegokolwiek obszaru Natura 2000, w związku z czym nie ma potrzeby wprowadzenia rozwiązań alternatywnych. Cenne siedliska chronione w ramach obszaru Natura 2000 „Góra Św. Anny” pozostawiono wolne od zabudowy w obrębie stref SO.

11. LITERATURA

- Absalon D., Jankowski A.T., Leśniok M., 2000: Mapa hydrograficzna w skali 1:50 000 ark. Kędzierzyn-Koźle, GGK, Warszawa;
- Centralna Baza Danych Geologicznych – strona internetowa PIG, <http://baza.pgi.gov.pl/>;
- Górnik M. , Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Kędzierzyn-Koźle, PIG, Warszawa, 1997 r.
- Infogeoskarb – strona internetowa PIG, <http://baza.pgi.gov.pl/>;
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011 r.;
- Kondracki J., 1998: Geografia regionalna Polski. WN PWN, Warszawa;
- Kotlicy G. i S., Mapa geologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1979 r.;
- Kotlicka G., Wagner J., Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:200000, ark. Gliwice, WG, Warszawa, 1986 r.;
- Marcin Kadej, Kamil Nowak, Ewa Pietruszewska, Krzysztof Zajęc, Jarosław Regner, Marek Stajszczyk, Adrian Smolis, Dariusz Tarnawski, Pachnica dębowa *Osmoderma eremita* s.l. (Scopoli, 1763) na Opolszczyźnie – aktualny obraz rozmieszczenia i perspektywy ochrony, *Przyroda Sudetów* t. 20, 2017 r.
- Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa , 1995 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Ujazd, *Ekologika*, Opole, 2019 r.;
- Państwowa Służba Hydrogeologiczna – strona internetowa PIG, <http://www.psh.gov.pl/>;
- Parusel J. B. [red], Korytarze ekologiczne w województwie Śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa etap I, CDPGŚ, Katowice, 2007 r.
- Rudzińska-Zapaśnik T., Mapa Hydrogeologiczna Polski ark. Ujazd, PIG, Warszawa, 1998 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ujazd przyjętej uchwałą nr LXVIII.451.2024 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 29 stycznia 2024 r.
- Sztromwasser E., Urbański K., Różański P., Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski ark. Ujazd, PIG, Warszawa, 2009 r.;
- Trzepla M., Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski ark. Kędzierzyn-Koźle, PIG, Warszawa, 1993 r.;